

## Saksframlegg

Arkivnr. 153	Saksnr. 2020/1128-2	
Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Arbeidsmiljøutvalget		
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne		
Råd for eldre		
Utvalg for helse, oppvekst og kultur		
Ungdomsråd		
Utvalg for næring, plan og miljø		
Formannskapet		
Administrasjonsutvalget		
Kommunestyret		

Saksbehandler: Bodil Brå Alsvik

## Handlingsprogram med økonomiplan 2020-2023 - revidert årsbudsjett 2020

Dokumenter  
i saken:

2                    S

Handlingsprogram med økonomiplan  
2020-2023 - revidert årsbudsjett 2020

- 1 Økonomsike kosekvenser -  
demografiendringer
- 2 Revidert budsjett 2020
- 3 Investering og gjeld 2020-  
2030
- 4 Økonomisk analyse
- 5 Analyse PLO

## **Saksopplysninger**

### Bakgrunn for saken

Kommunestyret vedtok 12.12.2019 at det skal gjennomføres en omstillingsprosess med et effektiviseringskrav på 16.6 mill. kr for 2020, samt legges fram et revidert budsjett med tiltak. Revidert årsbudsjett 2020 legges med dette fram for politisk behandling. Revidert budsjett inneholder også tiltak for 2021, slik at kommunestyret kan se et helhetlig opplegg for hvordan kommunen kan oppnå balanse i økonomien over 2 år.

### Faktiske opplysninger

Bakgrunnen for omstillingen er et ønske om større handlefrihet i økonomien. Selv om økonomien har blitt bedre de siste årene, med bedre driftsresultat og mulighet til å sette av midler på fond, er driftsnivået fortsatt for høyt. Tallene viste et betydelig merforbruk i 2019. Deler av dette kunne dekkes opp av økte inntekter (som ble høyere enn vi forestilte oss) i 2019, men likevel ikke nok til at vi unngikk et driftsmessig underskudd som måtte dekkes opp via å ta fra disposisjonsfondet. Mye tyder på at inntektssituasjonen via skatteinntekter og utbytte vil endre seg i årene framover. Korona-situasjonen har kommet på toppen av dette og gjør utfordringene enda større. I tillegg til et for høyt driftsnivå, har kommunen hatt ambisiøse planer for investeringer i en situasjon der kommunen er sårbar for renteutviklingen.

I tillegg står Midtre Gauldal kommune overfor flere andre utfordringer i årene som kommer:

- På kort sikt, de kommende 2-3 årene, flytter Norsk Kylling, og det gir en usikkerhet rundt folketall og inntekter.
- På lengre sikt, fra og med 2023-2026 og perioden deretter, er det et potensiale for vekst som må forberedes nå (ny E6, økt frekvens jernbane, Støren Sør), samtidig som det kommer store demografiendringer som påvirker helse og omsorg.

## Vurdering

### Forholdet til overordnede mål og strategier/samfunnsplan

Arbeidet med revidert budsjett 2020 og pågående omstilling er forankret i kommuneplanens samfunnsdel under fokusområdet økonomi. Vedtatt målsetting er:

«Kommunens økonomi er robust og ressursene forvaltes på en god måte.»  
Videre er det vedtatt at denne målsettingen skal nås gjennom at kommunen skal:

- Forvalte ressursene på en effektiv og kunnskapsbasert måte gjennom helhetlig styring
- Tilpasse utgiftene til inntektene slik at den økonomiske handlefriheten styrkes gjennom kostnadseffektiverende tiltak
- Utføre avgiftsbelagte tjenester slik at de er effektive, selvfinansierende og framtidsrettet

Kommunens økonomi er pr. i dag ikke bærekraftig og må styrkes gjennom omstilling slik at kommunen er rustet til å kunne håndtere de utfordringene som kommer i årene framover.

### Omstillingsbehovet

Kommunestyret vedtok gjennom handlingsprogram 2020 og økonomiplan 2020-2023, at det skulle gjennomføres en effektivisering på ca. 16,6 mill. kr. i 2020 for å få et bærekraftig budsjett i balanse. Når regnskapet for 2019 var klart, viste dette et merforbruk i drift på ca. 16,2 mill. kr. Av dette viste det seg at ca. 13,7 mill. kr. hos enhetene pleie og omsorg og EKT var av varig karakter og ville bidra til å gjøre 2020 enda mer krevende. På toppen av dette kom det i februar beskjed om at en enhet ville miste refusjoner på ca. 4,4 mill. kr.

*Totalt omstillingsbehov for kommunen er dermed slik:*

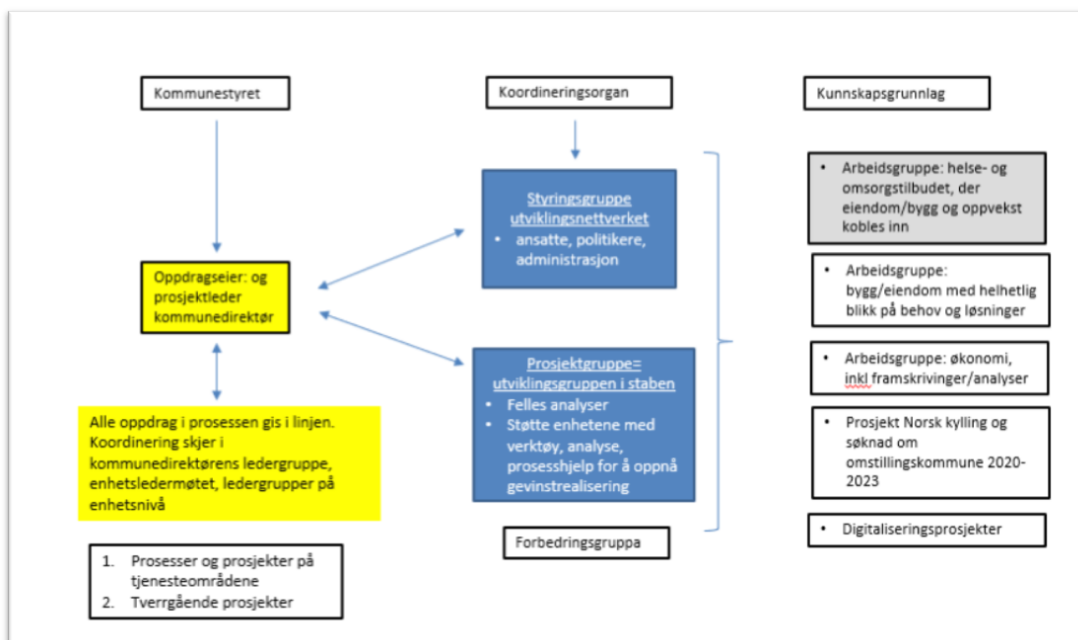
Effektiviseringskrav i budsjett 2020	16 640
Videreført merforbruk PLO og EKT 2019	13 660
Reduserte inntekter	4 400
<b>Totalt omstillingsbehov 2020</b>	<b>34 700</b>

***34,7 mill. kr. er et betydelig beløp og utgjør 9,7 % av netto driftsrammer for 2020.***

### Arbeidet med omstillingsprosessen

Basert på kommunestyrets vedtak om effektivisering i 2020, har administrasjonen i omstillingsprosessen basert på kunnskap og treparts samarbeid jobbet for å finne tiltak som gjør at enhetene kommer innenfor de vedtatte rammene for 2020.

Organiseringen av arbeidet har vært slik:



Det har vært jobbet godt og hardt med å identifisere utfordringene, vurdere alternative løsninger og finne effektiviseringstiltak. Ansatte, ansattes organisasjoner og verneombud, har medvirket godt i prosessen. Det er selvsagt krevende å omstille en organisasjon utfra de utfordringene vi står overfor her, men gjennom god dialog har vi kommet videre og til konkrete tiltak.

#### Forslagene i revidert budsjett

Samlet omstillingsbehov er stort, men administrasjonen har kommet godt i gang. I forslag til revidert budsjett for 2020 er summen av kommunedirektørens iverksatte og forslåtte tiltak som følger:

<b>Effekt av iverksatte og foreslåtte tiltak</b>	<b>2 020</b>
Folkevalgte og stab	1 475
Oppvekst	4 350
Kultur, fritid og voksenopplæring	827
Pleie og omsorg	4 832
NAV, Helse og familie	2 250
Næring, plan og forvaltning	520
Eiendom og kommunalteknikk	3 364
<b>Total omstilling 2020</b>	<b>17 618</b>

I og med at det totale omstillingsbehovet er større (34,7 mill) kr, må det må det iverksettes ytterligere tiltak på om lag 18,1 mill. kr for å oppnå en reell driftsmessig balanse.

Utfra dette er følgende kommunedirektørens vurdering:

- En innstramming på 34,7 mill kr, som utgjør hele 9,6 % av driftsbudsjettet, er for krevende å oppnå på bare ett budsjettår.

- Kommunedirektøren foreslår derfor et opplegg som gir driftsmessig balanse ved utgangen av 2021, dvs omstillingen tas over 2 år. Iverksatte og foreslåtte tiltak i 2020 utgjør 17,6 mill kr.
- Konsekvensen av dette vil bli at det ikke lar seg gjøre for alle virksomheter å holde seg innenfor tildelte budsjetttrammer for 2020. For å unngå at enhetene styrer mot merforbruk foreslår kommunedirektøren en budsjettøkning for pleie og omsorg og eiendom og kommunalteknikk.
- Rammeøkningen forutsettes å kun være en engangsøkning i påvente av at foreslåtte tiltakene gir helårseffekt i løpet av 2021.
- Eneste måte å finansiere en slik budsjettøkning på er bruk av disposisjonsfond. Konsekvensen blir derfor at kommunens frie reserver blir tilsvarende redusert, noe som isolert sett er uheldig når de i utgangspunktet allerede er små. Med opplegget som er skissert vil disposisjonsfondet bli belastet med ca 7 mill kr i 2020.
- Kommunedirektørene forutsetter at nye rammer for 2020 skal holdes.

*Revidert budsjett legger fram to typer tiltak til politisk behandling:*

1. Tiltak som gir effekt for 2020. Noen av tiltakene er allerede iverksatt.
2. Tiltak som må utredes og planlegges videre for å kunne iverksettes og gi helårseffekt i 2021.

Tiltakene under pkt. 2 legges fram for politisk behandling nå for å få en prinsipiell tilslutning på retning og type tiltak. Dette slik at administrasjonen kan gå videre med utredning og planlegging av tiltakene for å oppnå effekt fra 1.1.2021. De konkrete forslagene må deretter legges fram og behandles av kommunestyret gjennom Handlingsprogram med økonomiplan 2021 – 2024.

Kommunedirektøren har følgende oppfordring når det gjelder den politiske behandlingen av saken:

- Kommunestyret behandler tiltakene for 2020-2021 som en helhet. Dersom tiltak tas ut, bør andre tiltak (som gir tilsvarende innsparing i kroner) tas inn.
- Dersom kommunestyret ønsker å se på andre tiltak enn de som er nevnt, bør disse i størst mulig grad konsekvens-/ROS-vurderes før de vedtas.

### Gjennomføringsfasen

Det er omfattende og krevende forslag til omstillingstiltak som foreslås. Det blir svært viktig og nødvendig med god dialog og tett samspill med politisk nivå og ansatte når tiltakene mer konkret skal utformes og gjennomføres.

En viktig fase i omstillingsarbeidet har vært å forberede/utrede/foreslå tiltak slik som det er gjort så langt. En minst like stor og krevende jobb er den som kommer etter kommunestyrets vedtak – nemlig å gjennomføre tiltakene og faktisk oppnå den effektivisering som tiltakene er ment å gi.

Viktige forutsetninger for å lykkes med gjennomføringen slik kommunedirektøren ser det, er:

- Det må utarbeides gjennomføringsplaner slik at ledelse/politikere/ansatte løpende kan følge med på status for gjennomføringen, og her må ansvar/suksessfaktorer/fallgruver være tydelige.
- Det må kommuniseres åpent og tydelig om konsekvensene av tiltak.
- Økonomi skal ses i sammenheng med kvaliteten på tjenestene og dialog med innbyggerne/næringsliv; Midtre Gauldal jobber etter tankegangen helhetlig styring.
- Trepertssamarbeidet må være sentralt for å unngå omkamper om tiltak.
- Det må kunne sies stopp dersom tiltak har utforutsette konsekvenser. I så fall må andre typer tiltak gjennomføres.
- Det nye driftsnivået som omstillingen gir, må kunne holdes over tid. Kommunen kan ikke bruke mer penger enn det som er disponibelt. Det er derfor viktig samtidig å jobbe med kultur for god økonomistyring og budsjettdisiplin.
- Helhetlig styring og gevinstrealisering skal være bærende prinsipp i omstillingsarbeidet.

#### Handlingsprogram 2021 og økonomiplan 2021-2024

Gjennom arbeidet med revidert budsjett har administrasjonen kommet langt på veg med forberedelser til handlingsprogram 2021 og økonomiplan 2021-2024.

Strategisamlingen for

kommunestyret som vanligvis holdes i juni vil i år gjennomføres den 27. august.

Tiltak som ligger inne i tabellene i kapittel 5 og som gjelder for 2021, vil det bli jobbet videre med og de vil bli lagt inn i Handlingsprogram med økonomiplan 2021 - 2024. Det er imidlertid viktig at kommunestyret tar prinsipielt stilling til disse tiltakene nå dersom de skal kunne iverksettes fra 1.1.2020 og dermed gi helårseffekt for 2021.

#### **Økonomiske konsekvenser**

Totalt omstillingsbehov for Midtre Gauldal er

Effektiviseringskrav i budsjett 2020	16 640
Videreført merforbruk PLO og EKT 2019	13 660
Reduserte inntekter	4 400
<b>Totalt omstillingsbehov 2020</b>	<b>34 700</b>

Ser vi på dette reviderte budsjettet for 2020, er summen av kommunedirektørens iverksatte og forslåtte tiltak for å komme i balanse ca. 17,6 mill. kr. og er fordelt slik:

<b>Effekt av iverksatte og foreslåtte tiltak</b>	<b>2 020</b>
Folkevalgte og stab	1 475
Oppvekst	4 350
Kultur, fritid og voksenopplæring	827
Pleie og omsorg	4 832
NAV, Helse og familie	2 250
Næring, plan og forvaltning	520
Eiendom og kommunalteknikk	3 364
<b>Total omstilling 2020</b>	<b>17 618</b>

Resten av omstillingen vil bli forslått i handlingsprogram 2021. Mange av disse tiltakene er allerede vist nå i revidert budsjett.

Totalt sett mener kommunedirektøren at kommunen gjennom to år omstilling vil kunne ha økonomisk balanse ved utgangen av 2021.

Behovet for kostnadsreduksjoner er så omfattende for noen av tjenesteområdene at det ikke vil være mulig å unngå reduksjoner i bemanningen. Det vil derfor bli arbeidet videre med å:

- Kartlegge og forberede eventuelle personalmessige konsekvenser av vedtatte tiltak.
- Avholde jevnlig dialog- og drøftingsmøter med tillitsvalgte.
- Treparsamarbeidet benyttes aktivt blant annet gjennom møter i utviklingsnettverket som omstillingsarbeidets styringsgruppe.

Arbeidsgiver og hovedtillitsvalgte PLO/hovedverneombud er enige om felles retningslinjer for omstillingsarbeidet innenfor pleie og omsorg.

Rammeområdene 4 (pleie og omsorg) og 7 (eiendom og kommunalteknikk) trenger 2 år på å gjennomføre nødvendige omstillingstiltak, og vil av denne grunn ikke klare å holde budsjetttrammen for 2020. Det foreslås derfor å styrke budsjetttrammen for disse to enhetene for 2020.

Konsekvensen av disse økningene blir at øvrige enheter får en mindre reduksjon i sine rammer. Det vises til kapittel 4 i budsjettdokumentet. Videre må planlagt avsetning til disposisjonsfond strykes og erstattes med bruk til styrking av driften.

Kommunedirektøren vil understreke at to faktorer er viktigere enn noe annet i prosessen videre:

1. Budsjettene må være realistiske og gode nok som styringsverktøy
2. Streng økonomistyring og sterk budsjett disiplin må gjennomføres gjennom hele året

### **Kommunedirektørens innstilling**

Kommunestyret vedtar at kommunens årsbudsjett for 2020 revideres med følgende endringer:

1. Enhetenes budsjetttrammer endres som vist i kapittel 4 i vedlagte revidert budsjett for 2020.
2. Investeringsbudsjettet for 2020 endres som vist i kapittel 4 i vedlagte reviderte budsjett for 2020.
3. Omstillingstiltak for 2020 gjennomføres som beskrevet i vedlagte budsjettdokument for 2020.
4. Omstillingstiltak med helårsvirkning for 2021 som skissert i vedlagte budsjettdokument for 2020, utredes videre og konkretiseres ytterligere i kommunedirektørens forslag til Handlingsprogram med økonomiplan 2021 – 2024.

Kommunestyret forutsetter at videre utredning og iverksetting av tiltak med langsiktig effekt skjer i tett samarbeid med alle berørte parter slik omstillingsarbeidet har vært langt opp så langt.

Kommunestyret forutsetter at kommunedirektøren har stram økonomistyring i tråd med revidert årsbudsjett, og at det lages et opplegg for gjennomføring av omstillingstiltak innenfor trepartssamarbeidet som kan vise forpliktende framdrift, ansvar og ressursbruk løpende.



# Økonomiske konsekvenser som følge av demografiendringer i perioden 2020-2030



## Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Scenario 1: Middels nasjonal vekst.....	3
Beskrivelse.....	3
Befolkningsprognoser.....	3
Demografiutgifter scenario 1.....	4
Demografiinntekter scenario 1.....	5
Oppsummering scenario 1.....	6
Scenario 2: Norsk kylling.....	7
Beskrivelse.....	7
Befolkningsprognose.....	7
Demografiutgifter scenario 2.....	8
Demografiinntekter scenario 2.....	9
Oppsummering scenario 2.....	10
Oppsummering.....	11

## Innledning

Demografi er sannsynligvis et begrep mange ikke fullt ut vet betydningen av, men kan kort forklares som befolkningslære eller befolkningsbeskrivelse. I store norske leksikon kan man lese at «faget beskriver og forklarer befolkningers størrelse, alders- og kjønnsfordeling, geografiske fordeling, samt de demografiske komponentene fruktbarhet, dødelighet og migrasjon (flytting)».

Demografiendringene er ventet å gi den norske stat betydelige merutgifter i årene som kommer. Hovedårsaken til dette er en aldrende befolkning der andelen i arbeidsfør alder forventes å synke. Norske kommuner må derfor forberede seg på en hverdag med flere mottakere av omsorgstjenester per innbygger etter som årene går, og færre som bidrar med skatt/inntekt.

For å være best mulig rustet for fremtidens utfordringer og muligheter har vi forsøkt å beregne de økonomiske konsekvensene av 2 ulike scenarioer for Midtre Gauldal fram til 2030. Utgiftene er beregnet ved hjelp av regnearkmodellen til KS. Inntektene er beregnet med utgangspunkt i prognosemodellen for frie inntekter fra KS, samtidig som det er gjort egne forutsetninger for enkelte inntektsposter. Alle tall er i 2020-kroner.

### **Forklaring til beregningsmodell for utgifter (kopiert fra KS):**

«Oppdatert modell baseres på Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBUs) metodikk og forutsetninger, der landsanslaget er dekomponert ned på den enkelte kommune. Kommunen får dermed et beregnet anslag for hva befolkningsframskrivninger vil kunne komme til å bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. Beregning av demografikostnader gjøres i 2020-kroner.

Regnearkmodellen viser hvordan kommunens brutto utgiftsbehov innenfor sentrale velferdstjenester påvirkes av befolkningsendringer, gitt landsgjennomsnittets utgifter per innbygger. Endringer i brutto utgiftsbehov som fremkommer i modellen vil dermed måtte finansieres av både frie inntekter, øremerkede tilskudd og brukerbetaling etc.

Modellen er primært laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov framover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år, da framskrivninger for enkeltår i tillegg til å være usikre også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivingene og faktisk befolkningsutvikling.

Modellen gir ikke noe anslag for hvordan kommunens frie inntekter vil utvikle seg for å finansiere andel av endret utgiftsbehov.»

## Scenario 1: Middels nasjonal vekst

### Beskrivelse

Scenario 1 forutsetter en befolkningsvekst helt i tråd med SSBs middelalternativ (MMMM). Det vil si middels fruktbarhet, middels levealder, middels innenlandsk flytting og middels innvandring. Det legges samtidig til grunn ingen langsiktige økonomiske konsekvenser av korona-krisen og ingen flytting som følge av Norsk kyllings nye fabrikk på Orkanger.

### Befolkningsprognoser

Befolkningsprognose for Midtre Gauldal per 1. januar:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vekst
Innbyggere 0-1 år	118	128	130	130	132	134	134	134	132	133	133	15
Innbyggere 2-5 år	304	298	294	290	279	283	287	291	291	291	294	-10
Innbyggere 6-15 år	683	700	706	734	752	748	748	759	759	752	758	75
Innbyggere 16-22 år	528	489	470	451	444	450	454	456	471	485	496	-32
Innbyggere 23-66 år	3 469	3 509	3 543	3 580	3 605	3 619	3 638	3 622	3 600	3 607	3 605	136
Innbyggere 67-79 år	785	800	817	805	811	816	803	815	843	851	861	76
Innbyggere 80-89 år	278	284	282	293	305	317	350	373	382	394	402	124
Innbyggere 90 år og over	73	73	76	80	75	76	71	73	72	71	79	6
<b>Totalt</b>	<b>6 238</b>	<b>6 281</b>	<b>6 318</b>	<b>6 363</b>	<b>6 403</b>	<b>6 443</b>	<b>6 485</b>	<b>6 523</b>	<b>6 550</b>	<b>6 584</b>	<b>6 628</b>	<b>390</b>

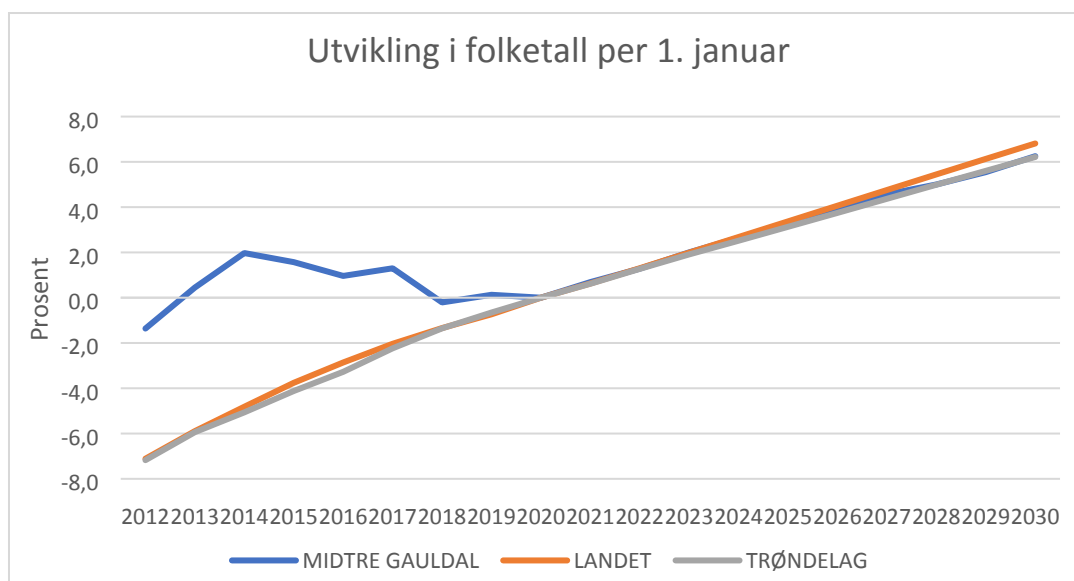
Årlig befolkningsvekst i Midtre Gauldal per 1. januar:

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Innbyggere 0-1 år	8,47 %	1,56 %	0,00 %	1,54 %	1,52 %	0,00 %	0,00 %	-1,49 %	0,76 %	0,00 %	12,71 %
Innbyggere 2-5 år	-1,97 %	-1,34 %	-1,36 %	-3,79 %	1,43 %	1,41 %	1,39 %	0,00 %	0,00 %	1,03 %	-3,29 %
Innbyggere 6-15 år	2,49 %	0,86 %	3,97 %	2,45 %	-0,53 %	0,00 %	1,47 %	0,00 %	-0,92 %	0,80 %	10,98 %
Innbyggere 16-22 år	-7,39 %	-3,89 %	-4,04 %	-1,55 %	1,35 %	0,89 %	0,44 %	3,29 %	2,97 %	2,27 %	-6,06 %
Innbyggere 23-66 år	1,15 %	0,97 %	1,04 %	0,70 %	0,39 %	0,53 %	-0,44 %	-0,61 %	0,19 %	-0,06 %	3,92 %
Innbyggere 67-79 år	1,91 %	2,13 %	-1,47 %	0,75 %	0,62 %	-1,59 %	1,49 %	3,44 %	0,95 %	1,18 %	9,68 %
Innbyggere 80-89 år	2,16 %	-0,70 %	3,90 %	4,10 %	3,93 %	10,41 %	6,57 %	2,41 %	3,14 %	2,03 %	44,60 %
Innbyggere 90 år og over	0,00 %	4,11 %	5,26 %	-6,25 %	1,33 %	-6,58 %	2,82 %	-1,37 %	-1,39 %	11,27 %	8,22 %
<b>Sum</b>	<b>0,69 %</b>	<b>0,59 %</b>	<b>0,71 %</b>	<b>0,63 %</b>	<b>0,62 %</b>	<b>0,65 %</b>	<b>0,59 %</b>	<b>0,41 %</b>	<b>0,52 %</b>	<b>0,67 %</b>	<b>6,25 %</b>

Årlig befolkningsvekst i landet pr. 1. januar:

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Innbyggere 0-1 år	0,21 %	1,24 %	1,35 %	1,48 %	1,32 %	1,21 %	1,14 %	0,98 %	0,88 %	0,90 %	11,23 %
Innbyggere 2-5 år	-1,69 %	-1,03 %	-0,70 %	0,61 %	1,17 %	1,29 %	1,26 %	1,28 %	1,17 %	1,04 %	4,44 %
Innbyggere 6-15 år	-0,04 %	-0,03 %	-0,31 %	-0,68 %	-1,04 %	-1,15 %	-0,90 %	-0,55 %	-0,34 %	0,06 %	-4,88 %
Innbyggere 16-22 år	-0,22 %	-0,11 %	0,01 %	0,00 %	0,93 %	1,39 %	0,90 %	0,40 %	0,34 %	-0,36 %	3,33 %
Innbyggere 23-66 år	0,54 %	0,51 %	0,51 %	0,45 %	0,39 %	0,32 %	0,34 %	0,36 %	0,34 %	0,36 %	4,20 %
Innbyggere 67-79 år	2,78 %	2,91 %	2,32 %	2,06 %	1,22 %	1,13 %	0,45 %	0,68 %	0,93 %	1,14 %	16,73 %
Innbyggere 80-89 år	2,51 %	2,02 %	4,02 %	5,33 %	6,87 %	6,85 %	7,98 %	6,36 %	5,14 %	4,27 %	64,72 %
Innbyggere 90 år og over	1,59 %	1,21 %	1,33 %	0,08 %	0,44 %	0,88 %	1,97 %	2,80 %	3,88 %	4,49 %	20,19 %
<b>Sum</b>	<b>0,63 %</b>	<b>0,67 %</b>	<b>0,68 %</b>	<b>0,68 %</b>	<b>0,67 %</b>	<b>0,67 %</b>	<b>0,67 %</b>	<b>0,66 %</b>	<b>0,65 %</b>	<b>0,64 %</b>	<b>6,81 %</b>

Prognosen viser en befolkningsvekst på 6,25 % fra 2020 til 2030 for Midtre Gauldal kommune. Dette er 0,56 prosentpoeng under anslaget for landet totalt. Et interessant resultat er at aldersgruppen 6-15 år øker i Midtre Gauldal og reduseres på landsbasis. Vi ser også at aldersgruppen 67 + forventes å vokse vesentlig mere i landet for øvrig enn i Midtre-Gauldal.

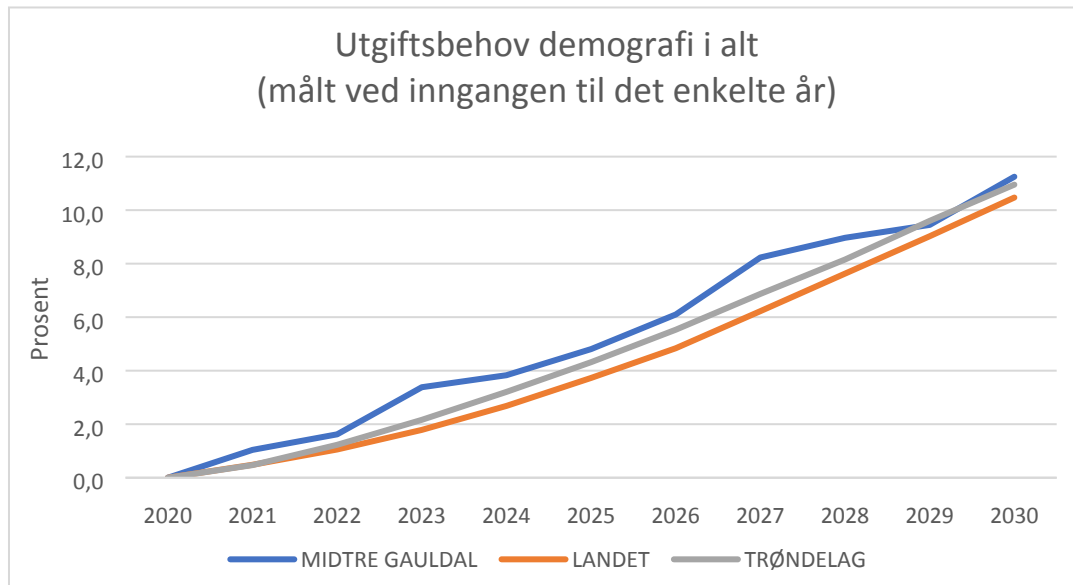


Diagrammet over viser utviklingen fra 2012 til 2030. Der ser vi at folketallet har gått litt opp og ned i Midtre Gauldal de siste årene, samtidig som det i Trøndelag og resten av landet har vært en relativt jevn vekst. Det kommer ikke godt fram av diagrammet, men linjen til Midtre Gauldal følger linjen til Trøndelag fram til 2030.

### Demografiutgifter scenario 1

	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	Totalt
2021	2 081	2 493	-638	112	182	92	4 323
2022	1 880	880	-702	242	152	-38	2 414
2023	3 387	4 107	-821	277	145	221	7 316
2024	934	2 640	-2 138	173	175	80	1 864
2025	3 240	-587	939	172	233	57	4 056
2026	4 057	0	821	182	239	73	5 371
2027	5 843	1 613	821	2	369	207	8 854
2028	2 781	0	-119	45	307	44	3 059
2029	2 586	-1 027	59	174	222	-11	2 003
2030	5 394	880	615	104	316	171	7 480
<b>Sum</b>	<b>32 184</b>	<b>11 000</b>	<b>-1 162</b>	<b>1 486</b>	<b>2 339</b>	<b>894</b>	<b>46 741</b>

Med denne befolkningsutviklingen anslås demografiutgiftene i Midtre Gauldal kommune til å vokse med ca. 46,7 mill. kr. I perioden 2020-2030. Ca. 69 % av disse utgiftene vil belaste pleie- og omsorgstjenesten. Årsaken til dette er at en stor del av veksten vil komme blant de eldre. Gruppen med relativt størst vekst er 80-89 år med 44,6 % over 10 år. Fram til 2024 ser vi imidlertid at det er i sektoren grunnskole at utgiftene vil øke mest.



Utgiftsbehov brukes i diagrammet over som et uttrykk for å beskrive hva det vil kreve av ressurser å tilby kommunale tjenester. For Midtre Gauldal ser vi en relativt bratt utvikling de første årene, før linjen nærmer seg Trøndelag og resten av landet utover i perioden.

## Demografiinntekter scenario 1

Med økt innbyggertall er det naturlig å anta at ikke bare utgiftene, men også inntektene, vil vokse. Hvor mye av utgiftsveksten som vil bli kompensert gjennom rammetilskuddet er selvfølgelig vanskelig å anslå, men signalene fra myndighetene er at kommunene må forberede seg på trangere tider framover. I framskrivningen av inntektene har vi tatt utgangspunkt i følgende:

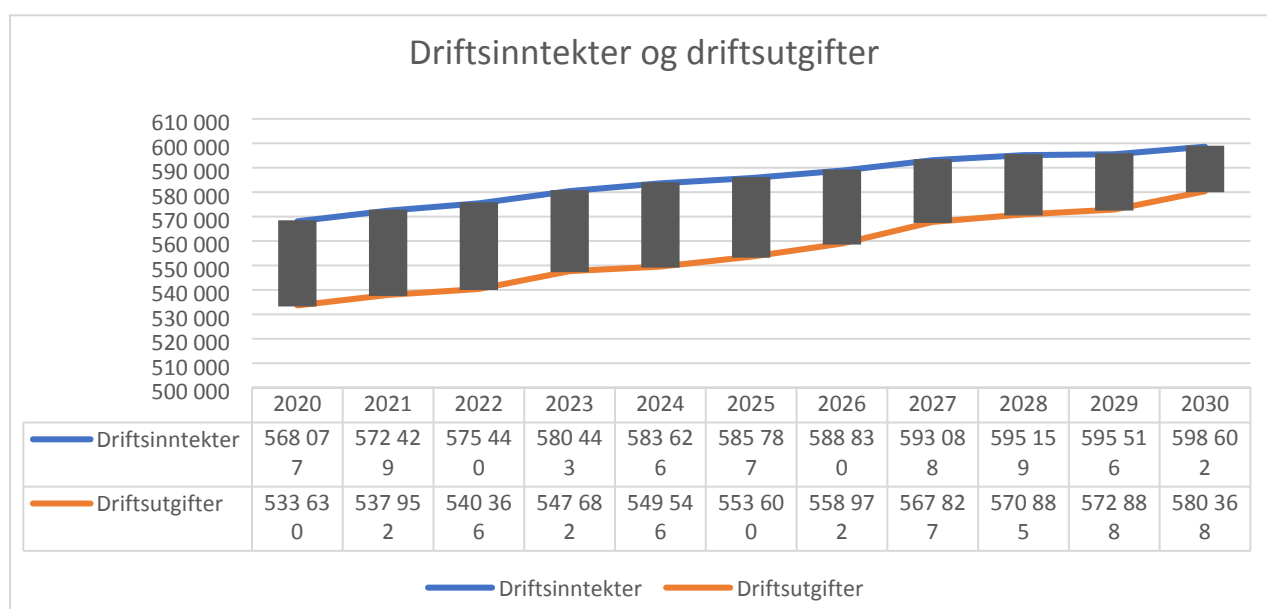
- Rammetilskuddet
  - Innbyggertilskuddet, fast beløp per innbygger, reduseres med 0,5 % årlig.
  - Kriteriene og vektingen i utgiftsutjevningen holdes uendret.
- Skatteinngangen per innbygger endres ikke. Det vil si at skattenivået i Midtre Gauldal forventes å være på 72 % av landsgjennomsnittet i hele periode. Dette er før omfordelingen som skjer gjennom inntektsutjevningen.
- Brukerbetalingen utvikler seg i takt med aldersgruppene 2-15 år og 80 år + da mye av inntektene her kommer fra barnehage, SFO og institusjon.
- Øvrige inntekter endres i takt med den totale befolkningsveksten.

## Tabell demografiinntekter

	Budsjett		Prognose basert på befolkningsframskrivning fra SSB - MMMM										Endring
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Rammetilskudd	232 980	237 572	238 577	240 657	242 067	241 875	242 515	244 134	244 799	243 417	243 355	10 375	
Inntekts- og formuesskatt	146 633	145 099	145 954	146 993	147 917	148 841	149 812	150 689	151 313	152 099	153 115	6 482	
Eiendomsskatt	12 044	12 127	12 198	12 285	12 363	12 440	12 521	12 594	12 646	12 712	12 797	753	
Andre overføringer og tilskudd fra staten	18 621	18 749	18 860	18 994	19 114	19 233	19 358	19 472	19 552	19 654	19 785	1 164	
Overføringer og tilskudd fra andre	71 190	71 681	72 103	72 617	73 073	73 530	74 009	74 443	74 751	75 139	75 641	4 451	
Brukerbetalinger	23 164	23 319	23 489	24 180	23 969	24 339	24 658	25 413	25 479	25 532	26 498	3 334	
Salgs- og leieinntekter	63 445	63 882	64 259	64 716	65 123	65 530	65 957	66 344	66 618	66 964	67 412	3 967	
<b>Sum driftsinntekter</b>	<b>568 077</b>	<b>572 429</b>	<b>575 440</b>	<b>580 443</b>	<b>583 626</b>	<b>585 787</b>	<b>588 830</b>	<b>593 088</b>	<b>595 159</b>	<b>595 516</b>	<b>598 602</b>	<b>30 525</b>	
Årlig endring		4 352	3 011	5 003	3 183	2 162	3 042	4 259	2 071	357	3 086		

Av tabellen over ser vi at inntektene vil øke relativt jevnt gjennom hele perioden i scenario 1. Den største inntektsposten til kommunene er rammetilskuddet og denne forventes å øke med ca. 10,4 mill. kr. Total inntektsvekst blir på 30,5 mill. kr.

## Oppsummering scenario 1



Diagrammet over viser utviklingen av driftsinntekter og driftsutgifter i perioden 2020-2030. Differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter er det som er disponibelt til å dekke netto finansutgifter, eventuelle fondsavsetninger og overføring til investering. Dette kalles brutto driftsresultat. I budsjett 2020 er brutto driftsresultat 34,4 mill. kr. Av dette er det planlagt at 28,7 mill. kr. skal gå til å dekke finansutgifter, og 5,7 mill. skal settes av på disposisjonsfond.

Av diagrammet kan man se at differansfeltet faktisk vokser litt de første årene, før det gradvis blir mindre fra 2025. Handlingsreglene til Midtre Gauldal sier at netto driftsresultat skal være på minimum 2 % av brutto driftsutgifter, og netto finansutgifter skal utgjøre maksimalt 5 % av brutto driftsutgifter. I for eksempel 2025 vil dette utgjøre henholdsvis 11,7 mill. kr. og 29,3 mill. kr. Differansen mellom inntekter og utgifter må altså være på ca. 41 mill. kr. Med dagens driftsnivå vil brutto driftsresultat i 2025 være på 33 mill. kr. I 2030 19,5 mill. kr.

**Konklusjonen for scenario 1 er at demografiendringene i liten grad vil påvirke økonomien i Midtre Gauldal kommune i kommende økonomiplanperiode (2021-2024) da utgifter og**

**inntekter ser ut til å vokse forholdsvis likt. Etter det kommer imidlertid utgiftene til å vokse vesentlig raskere enn inntektene hvis dagens driftsnivå opprettholdes.**



## Scenario 2: Norsk kylling

### Beskrivelse

Middels nasjonal vekst som utgangspunkt, middels effekt av Norsk kyllings flytting og ingen varige effekter av korona-krisen.

50 ansatte hos norsk kylling flytter i 2022. Disse tar med seg 40 partnere og 60 barn. Korona-krisen gir ingen varige økonomiske effekter etter 2020. Scenarioet er interessant for å kunne isolere effekten av at et gitt antall ansatte hos Norsk kylling flytter. Det er forutsatt at flyttingen skjer jevnt gjennom året.

### Befolkningsprognose

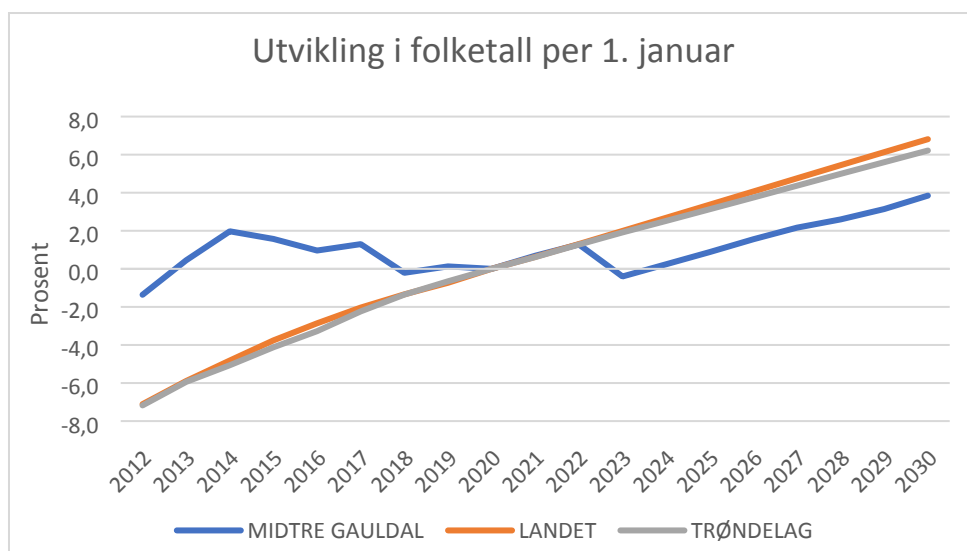
Befolkningsprognosen bygger på SSB's middelalternativ, men er nedjustert med 150 personer fra 1. januar 2023. Det vil si at det er forutsatt at 150 personer flytter i løpet av 2022. For enkelhets skyld er disse fordelt med 15 personer hver i aldersgruppene 0-1 år, 2-5 år, 6-15 år og 16-22 år, samt 90 personer i aldersgruppen 23-66 år.

Befolkningsprognose for Midtre Gauldal per 1. januar:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vekst
Innbyggere 0-1 år	118	128	130	115	117	119	119	119	117	118	118	0
Innbyggere 2-5 år	304	298	294	275	264	268	272	276	276	276	279	-25
Innbyggere 6-15 år	683	700	706	719	737	733	733	744	744	737	743	60
Innbyggere 16-22 år	528	489	470	436	429	435	439	441	456	470	481	-47
Innbyggere 23-66 år	3 469	3 509	3 543	3 490	3 515	3 529	3 548	3 532	3 510	3 517	3 515	46
Innbyggere 67-79 år	785	800	817	805	811	816	803	815	843	851	861	76
Innbyggere 80-89 år	278	284	282	293	305	317	350	373	382	394	402	124
Innbyggere 90 år og over	73	73	76	80	75	76	71	73	72	71	79	6
<b>Totalt</b>	<b>6 238</b>	<b>6 281</b>	<b>6 318</b>	<b>6 213</b>	<b>6 253</b>	<b>6 293</b>	<b>6 335</b>	<b>6 373</b>	<b>6 400</b>	<b>6 434</b>	<b>6 478</b>	<b>240</b>

Årlig befolkningsvekst i Midtre Gauldal per 1. januar:

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Innbyggere 0-1 år	8,47 %	1,56 %	-11,54 %	1,74 %	1,71 %	0,00 %	0,00 %	-1,68 %	0,85 %	0,00 %	0,00 %
Innbyggere 2-5 år	-1,97 %	-1,34 %	-6,46 %	-4,00 %	1,52 %	1,49 %	1,47 %	0,00 %	0,00 %	1,09 %	-8,22 %
Innbyggere 6-15 år	2,49 %	0,86 %	1,84 %	2,50 %	-0,54 %	0,00 %	1,50 %	0,00 %	-0,94 %	0,81 %	8,78 %
Innbyggere 16-22 år	-7,39 %	-3,89 %	-7,23 %	-1,61 %	1,40 %	0,92 %	0,46 %	3,40 %	3,07 %	2,34 %	-8,90 %
Innbyggere 23-66 år	1,15 %	0,97 %	-1,50 %	0,72 %	0,40 %	0,54 %	-0,45 %	-0,62 %	0,20 %	-0,06 %	1,33 %
Innbyggere 67-79 år	1,91 %	2,13 %	-1,47 %	0,75 %	0,62 %	-1,59 %	1,49 %	3,44 %	0,95 %	1,18 %	9,68 %
Innbyggere 80-89 år	2,16 %	-0,70 %	3,90 %	4,10 %	3,93 %	10,41 %	6,57 %	2,41 %	3,14 %	2,03 %	44,60 %
Innbyggere 90 år og over	0,00 %	4,11 %	5,26 %	-6,25 %	1,33 %	-6,58 %	2,82 %	-1,37 %	-1,39 %	11,27 %	8,22 %
<b>Sum</b>	<b>0,69 %</b>	<b>0,59 %</b>	<b>-1,66 %</b>	<b>0,64 %</b>	<b>0,64 %</b>	<b>0,67 %</b>	<b>0,60 %</b>	<b>0,42 %</b>	<b>0,53 %</b>	<b>0,68 %</b>	<b>3,85 %</b>

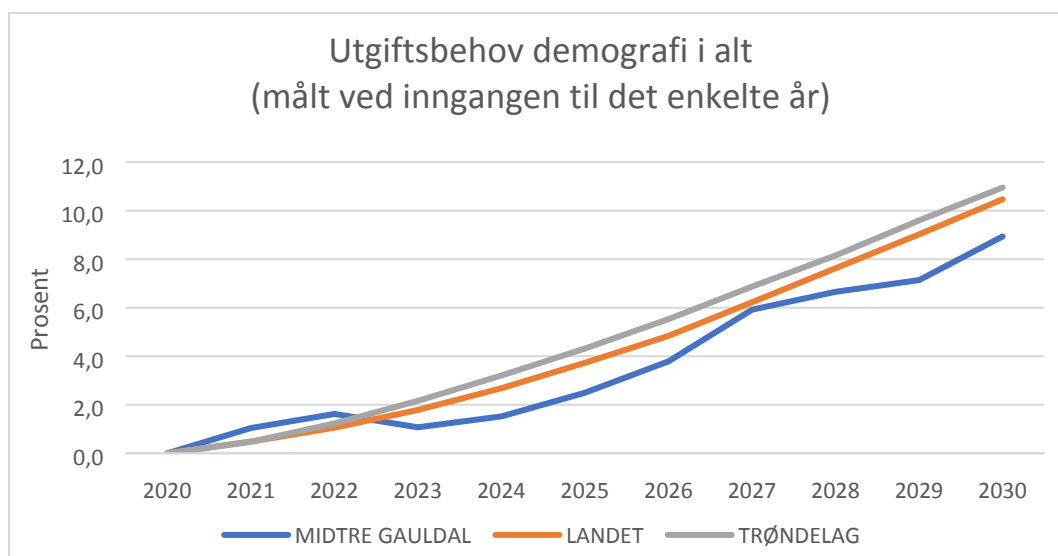


Denne prognosen viser en vekst på 3,85 % i perioden 2020-2030 for Midtre Gauldal. Forutsatte konsekvenser av at Norsk kylling flytter medfører at innbyggertallet ved starten av 2024 er på omtrentlig samme nivå som i dag.

## Demografiutgifter scenario 2

	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	Totalt
<b>2021</b>	2 081	2 493	-638	112	182	92	4 323
<b>2022</b>	1 880	880	-702	242	152	-38	2 414
<b>2023</b>	1 988	1 907	-4 788	-593	-347	-451	-2 285
<b>2024</b>	934	2 640	-2 138	173	175	80	1 864
<b>2025</b>	3 240	-587	939	172	233	57	4 056
<b>2026</b>	4 057	0	821	182	239	73	5 371
<b>2027</b>	5 843	1 613	821	2	369	207	8 854
<b>2028</b>	2 781	0	-119	45	307	44	3 059
<b>2029</b>	2 586	-1 027	59	174	222	-11	2 003
<b>2030</b>	5 394	880	615	104	316	171	7 480
<b>Sum</b>	<b>30 786</b>	<b>8 800</b>	<b>-5 129</b>	<b>615</b>	<b>1 847</b>	<b>222</b>	<b>37 141</b>

I dette scenarioet anslås utgiftene i Midtre Gauldal til å vokse med ca. 37,1 mill. kr. i perioden 2020-2030. Sammenlignet med scenario 1 så er dette en reduksjon på 9,6 mill. kr. Her utgjør pleie- og omsorgstjenesten ca. 83 % av de økte utgiftene. Årsaken til dette er at befolkningsveksten i de eldre aldersgruppene i liten grad vil påvirkes av at Norsk kylling flytter, samtidig som at 60 barn i skole og barnehage er en vesentlig andel.



## Demografiinntekter scenario 2

Forutsetningene for framskrivningen av demografiinntektene er i stor grad de samme som for scenario 1, med noen unntak:

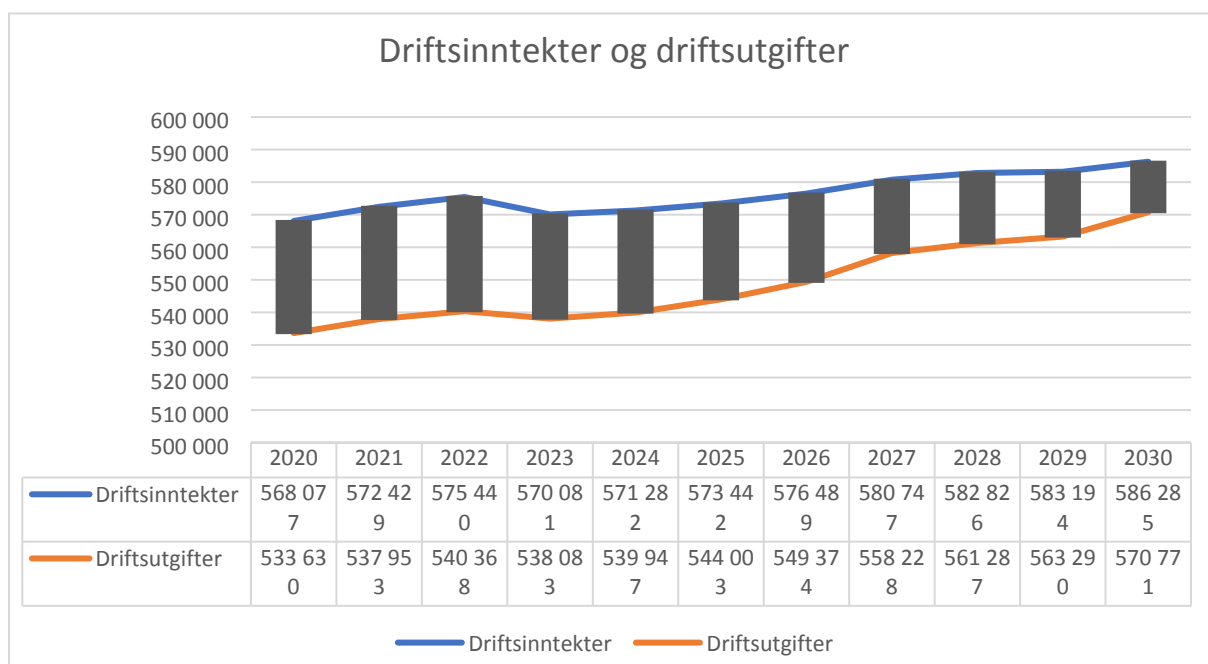
- Eiendomsskatten og andre overføringer/tilskudd fra staten holdes uendret i 2023 selv om innbyggertallet reduseres.

## Tabell demografiinntekter

	Budsjett		Prognose basert på scenario 2									Endring
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Rammetilskudd	232 980	237 572	238 577	237 643	237 074	236 879	237 521	239 143	239 815	238 444	238 395	5 415
Inntekts- og formuesskatt	146 633	145 099	145 954	143 528	144 452	145 376	146 346	147 224	147 848	148 633	149 650	3 017
Eiendomsskatt	12 044	12 127	12 198	12 198	12 277	12 356	12 438	12 513	12 566	12 632	12 719	675
Andre overføringer og tilskudd fra staten	18 621	18 749	18 860	18 860	18 981	19 103	19 230	19 345	19 427	19 531	19 664	1 043
Overføringer og tilskudd fra andre	71 190	71 681	72 103	70 905	71 361	71 818	72 297	72 731	73 039	73 427	73 929	2 739
Brukerbetalinger	23 164	23 319	23 489	23 756	23 539	23 906	24 224	24 973	25 038	25 089	26 042	2 878
Sølg- og leieinntekter	63 445	63 882	64 259	63 191	63 598	64 004	64 432	64 818	65 093	65 438	65 886	2 441
<b>Sum driftsinntekter</b>	<b>568 077</b>	<b>572 429</b>	<b>575 440</b>	<b>570 081</b>	<b>571 282</b>	<b>573 442</b>	<b>576 489</b>	<b>580 747</b>	<b>582 826</b>	<b>583 194</b>	<b>586 285</b>	<b>18 208</b>
Arlig endring		4 352	3 011	-5 359	1 201	2 159	3 047	4 258	2 079	369	3 090	

I scenario 2 vil inntektene vokse med ca. 7,4 mill. kr. fra 2020 til 2022, før det blir en reduksjon på ca. 5,4 mill. kr. i 2023. Dette er naturligvis på grunn av at det er forutsatt at 150 innbyggere flytter i løpet av 2022. Videre i perioden vil befolkningsveksten generere inntektsvekst hvert år, slik at den totale økningen blir på ca. 18,2 mill. kr.

## Oppsummering scenario 2



I scenario 2 vil brutto driftsresultat være på 29,4 mill. i 2025 og 15,5 mill. kr. I 2030. Ved å ta utgangspunkt i snitt driftsinntekter i perioden vil oppfyllelse av handlingsreglene kreve et resultat på ca. 40,4 mill. kr.

Helårs effekt av scenario 2 på både driftsinntekter og driftsutgifter får vi først i 2024. Sammenlignet med scenario 1 vil driftsinntektene reduseres med ca. 12,3 mill. kr. Og driftsutgiftene med ca. 9,6 mill. kr. Netto 2,7 mill. kr. I 2024. Dette forutsetter at utgiftene til blant annet skole og barnehage reguleres i takt med barnetallet.

**Konklusjonen for scenario 2 blir at demografiendringene påvirker økonomien i Midtre Gauldal fra 2023 ved at brutto driftsresultat reduseres med ca. 2,4 mill. kr. sammenlignet med 2020. Videre vil brutto driftsresultat reduseres årlig.**

## Oppsummering

Demografi er en av de viktigste faktorene som påvirker kommuneøkonomien. Utviklingen framover er usikker, og vi har derfor sett på to ulike scenario for utviklingen i Midtre Gauldal.

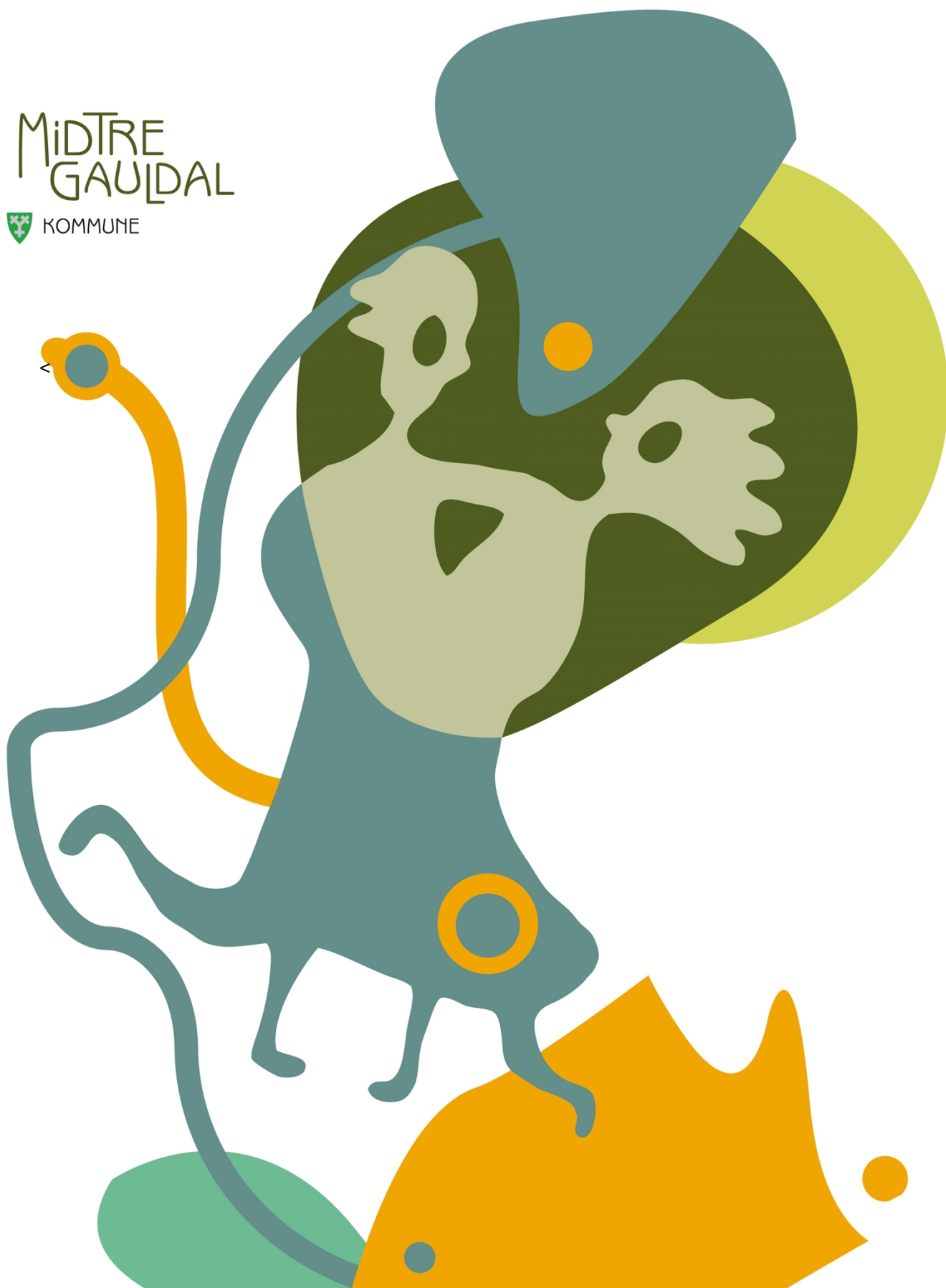
Scenario 1 er relativt optimistisk og forutsetter en vekst på 390 personer fra 1. januar 2020 til 1. januar 2030. Scenario 2 er noe mer forsiktig og forutsetter en vekst på 240 personer i samme periode og ut ifra det vi vet i dag så virker dette å være mest realistisk. En vekst på 240 personer i en tid da en av kommunens hjørnesteinsbedrifter flytter kommer imidlertid ikke av seg selv og vil kreve gode kommunale tjenester, boligbygging og nye arbeidsplasser.

Både scenario 1 og scenario 2 viser at demografiendringene kommer til å gi Midtre Gauldal kommune betydelig økte driftsutgifter framover. Prognosene viser at det er de eldre befolkningsgruppene som kommer til å vokse mest og disse krever normalt sett mest tjenester. Dvs. etterspørselen etter tjenester øker, og dette gir økte utgifter. Usikkerheten er knyttet til hvor mye som blir dekket av frie inntekter og brukerbetaling, men full kostnadsdekning vil nok ikke kommunen få fra staten. Dersom vi da tilbyr en kvalitet og dekningsgrad på tjenestene som i dag, vil kommunen få betydelige merutgifter i årene framover som vi ikke vil ha bærekraft til å tåle. Dette er begrunnelsen for omlegging av tjenestene, som ligger i den nye helse- og omsorgsstrategien.

Differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter kalles brutto driftsresultat. Dette er hva kommunen har disponibelt til finansutgifter og eventuelle avsetninger. Begge scenarioene viser at brutto driftsresultat kommer til å reduseres betraktelig hvis driftsnivået holdes uendret. I scenario 2, som virker mest realistisk, vil brutto driftsresultat reduseres fra 34,4 mill. kr. i 2020 til 15,5 mill. kr. i 2030. I tillegg vil befolkningsvekst medføre behov for investeringer, noe som kan gi økte kapital- og vedlikeholdskostnader. Summen av dette bør fjerne enhver tvil om at omstilling og effektivisering er nødvendig.

Avslutningsvis så er det viktig å presisere at flere innbyggere er positivt og ønskelig. Befolkningsvekst gir mange positive effekter som ikke er økonomiske relatert, og hovedregelen er fortsatt at flere innbyggere gir økt økonomisk handlingsrom for en kommune.

MIDTRE  
GAULDAL



REVIDERT BUDSJETT 2020

## Innhold

1	Innledning .....	3
2	Rammebetingelser.....	4
2.1	Demografi .....	4
2.2	Koronasituasjonen og økonomiske konsekvenser .....	4
2.3	Økonomisk status.....	6
2.4	Økonomiske handlingsregler .....	6
2.5	Investeringer og gjeld.....	7
3	Tilpasninger til økonomiske rammer for 2020 og 2021.....	8
3.1	Omstillingsbehov.....	8
3.2	Generelt om innstrammingstiltak .....	11
4	Kommunedirektørens innstilling til revidert budsjett 2020.....	12
4.1	1A Bevilgningsoversikt - drift .....	12
4.2	1B Bevilgninger - drift .....	13
4.3	Økonomisk oversikt – investering - finansiering.....	14
4.4	Bevilgningsoversikt – investering – finansiering .....	15
5	Beskrivelse av tiltak og konsekvenser for rammeområdene.....	16
5.1	Rammeområde 1 – folkevalgte/stab.....	16
5.2	Rammeområde 2 – oppvekst.....	17
5.3	Rammeområde 3 – kultur, fritid, voksenopplæring .....	18
5.4	Rammeområde 4 – pleie og omsorg.....	19
5.5	Rammeområde 5 – Nav og helse/familie .....	22
5.6	Rammeområde 6 – næring, plan, forvaltning.....	23
5.7	Rammeområde 7 – eiendom og kommunalteknikk.....	24
5.8	Rammeområde 8 – spesielle tiltak og tjenester .....	26
5.9	Rammeområde 9 – finansielle transaksjoner.....	27
6	Vedlegg.....	27
6.1	Økonomiske konsekvenser som følge av demografiendringer i perioden 2020-2030...27	27
6.2	Investering og gjeld 2020 – 2030 .....	27
6.3	Økonomisk analyse.....	27
6.4	Analyse PLO .....	27

## 1 Innledning

Kommunestyret vedtok 12.12.2019 at det skal gjennomføres en omstillingsprosess med et effektiviseringskrav på 16.6 mill. kr for 2020. Det ble lagt opp til en prosess basert på kunnskap og medvirkning gjennom trepartssamarbeid. Fram mot framleggelsen av et revidert budsjett våren 2020 skulle enhetene komme fram til forslag til tiltak. Prosessen har vært omfattende.

Bakgrunnen for omstillingen er behovet for større handlefrihet i økonomien. Selv om økonomien har blitt bedre de siste årene, med bedre driftsresultat og mulighet til å sette av midler på fond, er driftsnivået i kommunen fortsatt for høyt. For 2019 ble det et merforbruk på ca. 16 mill. kr i drift, delvis dekket opp gjennom store økte inntekter bl.a. som følge av ekstraordinære skatteinntekter og utbytte. Dette vil avta i årene som kommer. Korona-situasjonen har kommet på toppen av dette og gjør utfordringene enda større. I tillegg til et for høyt driftsnivå, har kommunen hatt ambisiøse planer for investeringer i en situasjon der kommunen er sårbar for renteutviklingen.

Den økonomiske bærekraften må styrkes gjennom omstilling slik at kommunen er rustet for til å kunne håndtere de utfordringene som kommer i årene framover.

- På kort sikt, de kommende 2-3 årene, flytter Norsk Kylling, og det gir en usikkerhet rundt folketall og inntekter.
- På lengre sikt, fra og med 2023-2026 og perioden deretter, er det et potensiale for vekst som må forberedes nå (ny E6, økt frekvens jernbane, Støren Sør, det kommer store demografiendringer som påvirker helse og omsorg).

I løpet av våren 2019 er det arbeidet hardt og godt i organisasjonen for å komme opp med omstillingstiltak. Summen av innsatsen i utviklingsnettverket, ved enhetene, gjennom dialogen med tillitsvalgte- og verneombud og gjennom det kunnskapsgrunnlaget som er utarbeidet er det nå mulig å legge fram i et revidert budsjett.

Revidert budsjett inneholder to typer tiltak:

1. Tiltak som gir effekt for 2020. Noen av tiltakene er allerede iverksatt.
2. Tiltak som må utredes og planlegges videre for å kunne iverksettes og gi helårseffekt i 2021.

Tiltakene under pkt. 2 legges fram for politisk behandling nå for å få en prinsipiell tilslutning, slik at administrasjonen kan gå videre med utredning og planlegging. De konkrete forslagene må deretter legges fram og behandles av kommunestyret gjennom Handlingsprogram med økonomiplan 2021 – 2024.

Forslagene til omstilling er så stor, at det har vært og blir avgjørende viktig med god dialog og samspill med politisk nivå og ansatte rundt utforming av tiltak og iverksetting. Omfanget av tiltak er umulig å gjennomføre uten at de som mottar tjenestene blir berørt. Kommunedirektøren mener imidlertid at foreslåtte tiltak viser at kvaliteten på kommunens tjenester fortsatt skal være god. Kommunen har ambisjoner om vekst, være en aktiv samfunnsutvikler og være attraktiv for bolig og næring.



Etter kommunestyrets behandling av revidert budsjett for 2020 vil organisasjonen stå overfor en krevende prosess; det er nå konsekvensene av vedtatte tiltak vil bli synlig for de som er mottakere av kommunale tjenester.

I denne situasjonen er det viktig å ha følgende forhold for øyet: a) den økonomiske omstillingen er nødvendig, situasjonen går ikke over, b) omstilling nå er bedre enn å vente med tiltakene, og i løpet av 2021 vil økonomien kunne være bedre og det er etablert et nytt driftsnivå som skal holdes over tid, c) med bedre økonomi vil det være rom for mer vedlikehold og noen flere investeringer, d) det er ingenting som tilsier at kvaliteten på kommunens tjenester ikke vil bli god og dermed vil det være attraktivt både å bo, leve og flytte til kommunen, e) Midtre Gauldal styres etter helhetlig styring der økonomi er viktig, men kvalitet i tjenestene er også et viktig styringsparameter.

## 2 Rammebetingelser

### 2.1 Demografi

Demografi er en av de viktigste faktorene som påvirker kommuneøkonomien. Utviklingen for Midtre Gauldal framover er usikker, og derfor har administrasjonen sett på to ulike scenario for utviklingen. Detaljene fremkommer i vedlegget «økonomiske konsekvenser som følge av demografiendringer i perioden 2020-2030».

*Scenario 1* er relativt optimistisk og forutsetter en vekst på 390 personer fra 1. januar 2020 til 1. januar 2030. *Scenario 2* er noe mer forsiktig og forutsetter en vekst på 240 personer i samme periode og ut ifra dagens kunnskap virker dette å være mest realistisk. En vekst på 240 personer i en tid da en av kommunens hjørnesteinsbedrifter flytter kommer imidlertid ikke av seg selv, og det vil kreve en målrettet vekststrategi basert på gode kommunale tjenester, boligbygging og nye arbeidsplasser.

Både scenario 1 og scenario 2 viser at demografiendringene kommer til å gi Midtre Gauldal kommune betydelig økte driftsutgifter framover. Prognosene viser at det er de eldre befolkningsgruppene som kommer til å vokse mest og disse krever normalt sett mest tjenester. Dvs. etterspørselen etter tjenester øker, og dette gir økte utgifter. Usikkerheten er knyttet til hvor mye som blir dekket av frie inntekter og brukerbetaling, men full kostnadsdekning vil nok ikke kommunen få fra staten. Dersom det da tilbys en kvalitet og dekningsgrad på tjenestene som i dag, vil kommunen få betydelige merutgifter i årene framover som det ikke vil være bærekraft til å tåle. Dette er begrunnelsen for omlegging av tjenestene, som ligger i den nye helse- og omsorgsstrategien og som tiltak i revidert budsjett er bygget på.

Differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter kalles brutto driftsresultat. Dette er hva kommunen har disponibelt til finansutgifter og eventuelle avsetninger. Begge scenarioene viser at brutto driftsresultat kommer til å reduseres betraktelig hvis driftsnivået holdes uendret. I scenario 2, som virker mest realistisk, vil brutto driftsresultat reduseres fra 34,4 mill. kr. i 2020 til 15,5 mill. kr. i 2030. I tillegg vil befolkningsvekst medføre behov for investeringer, noe som

kan gi økte kapital- og vedlikeholdskostnader. Summen av dette bør fjerne enhver tvil om at omstilling og effektivisering er nødvendig.

Avslutningsvis så er det viktig å presisere at flere innbyggere er positivt og ønskelig. Befolkningsvekst gir mange positive effekter som ikke er økonomisk relatert, og hovedregelen er fortsatt at flere innbyggere gir økt økonomisk handlingsrom for en kommune.

## 2.2 Koronasituasjonen og økonomiske konsekvenser

Tidligere anslag har vist en forventet netto merutgift på ca. 12,4 mill. kr. for Midtre Gauldal kommune. Basert på KS sin prognose per 30. april er dette tallet nå redusert til ca. 8,4 mill. kr. Hovedårsaken til denne reduksjonen er at redusert lønns- og prisvekst nå er innarbeidet, samt at det ikke lenger er noen forventning om lavere utbytter for 2020.

(tall i tusen)	Kommunen e	MGK
Reduserte skatteinntekter	7 600 000	5 863
Økt sosialhjelp	1 150 000	1 336
Økte utgifter helse og omsorg	7 000 000	8 135
Bortfall foreldrebetaling barnehage/SFO (14-20/27 april)	350 000	407
Inntektsbortfall kultur, idrett og parkering	750 000	872
Inntektsbortfall havn	550 000	-
Øvrige inntektsbortfall	150 000	174
Øvrige tjenester	600 000	697
Avkastning finansplasseringer	2 500 000	2 905
Redusert utbytte	1 100 000	-
<b>Sum red. inntekter/økte utgifter</b>	<b>21 750 000</b>	<b>20 390</b>
Redusert arbeidsgiveravgift	-1 500 000	-1 684
Redusert lønns- og prisvekst	-2 950 000	-3 428
Netto renteutgifter besparelse	-1 000 000	-1 162
<b>Sum inkl. besparelser</b>	<b>16 300 000</b>	<b>14 116</b>
Økt rammetilskudd koronapandemi		-4 750
Usikkert anslag skjønnsmidler		-1 000
<b>Netto merutgift</b>		<b>8 366</b>
Dekningsgrad ift. forventet merutgifter		41 %

Stortinget har kommet med én tiltakspakke som gir økt rammetilskudd i 2020 tilsvarende 4,75 mill kr for Midtre Gauldal. KS og kommunene hadde forventet økt kompensasjon i revidert nasjonalbudsjett som kom 12.5.2020. Der lå det lite av nye kompensasjoner i forhold til koronataap for kommunene. En ny tiltakspakke er ventet fra Regjeringen 29.5.2020. Kanskje påvirker Stortinget slik at det kommer midler til kommunene, men pt må vi ta utgangspunktet i det vi vet. Regjeringen og KS opprettet en arbeidsgruppe som skal løpende skal vurdere kommunenes situasjon 2020/2021 og gruppen skal komme med tiltak etter hvert. Det er også usikkert hva som eventuelt kan komme ut av dette.

Midtre Gauldal har også mottatt 1,159 mill. kr. i ekstraordinært rammetilskudd (holdt utenom tabellen over). Dette er ikke tildelt rammeområde for oppvekst ennå. Kommunedirektøren ønsker å foreta en vurdering i slutten av året på fordeling av kompenserte inntekter. Det er spesielt oppvekst og kultur som er hardest rammet av inntektsbortfall slik som bildet er nå.

## 2.3 Økonomisk status

Beløp i 1000	Budsjett Regnskap		Avvik hiå.	Budsjett	Årsprognose	Prognose
	hiå	hiå.		2020	årsprognose	årsavvik
Sum generelle driftsinntekter	-85 670	-80 167	-5 503	-392 972	-391 050	-1 922
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto finansutgifter	3 171	4 377	-1 206	28 872	28 672	200
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	26	-26	5 700	5 700	0
<b>Til disposisjon</b>	<b>-82 498</b>	<b>-75 764</b>	<b>-6 735</b>	<b>-358 400</b>	<b>-356 678</b>	<b>-1 722</b>
Folkevalgte og stab	11 816	11 946	-130	34 636	34 636	0
Oppvekst	38 460	37 769	691	122 359	122 443	-84
Kultur, fritid og voksenopplæring	2 552	3 602	-1 050	12 639	12 284	356
Pleie og omsorg	35 492	34 514	979	118 832	135 558	-16 725
NAV, Helse og familie	14 539	15 003	-465	45 148	44 838	310
Nærings, plan og forvaltning	2 468	2 353	115	8 910	8 922	-12
Eiendom og kommunalteknikk	13 564	17 131	-3 567	23 725	30 904	-7 179
Spesielle tiltak og tjenester	2 628	706	1 922	9 310	9 252	58
Finansielle transaksjoner	-552	-486	-66	-17 160	-16 250	-910
<b>Sum disponering</b>	<b>120 966</b>	<b>122 538</b>	<b>-1 571</b>	<b>358 400</b>	<b>382 587</b>	<b>-24 187</b>
<b>Merforbruk -/mindreforbruk +</b>	<b>38 468</b>	<b>46 774</b>	<b>-8 306</b>	<b>0</b>	<b>25 909</b>	<b>-25 909</b>

Tabellen over viser inntekter og utgifter for kommunens som helhet. Pr 31.03.20 viser regnskapet et merforbruk på 8,3 mill. kr. Prognosen viser forventet stort merforbruk spesielt for pleie og omsorg og eiendom og kommunalteknikk. Det var også disse to enhetene som hadde størst merforbruk i 2019.

Samlet prognostisert merforbruk for tjenestoområdene på årsbasis ser nå ut til å bli ca. 24,2 mill. Kr (negative effekter som følge av korona-situasjonen kommer i tillegg). Samtidig ser sentrale driftsinntekter til å bli lavere enn budsjettet på grunn av korona-situasjonen. Det ligger derfor an til et merforbruk på 25,9 mill. kr. i 2020. Det knyttet en viss usikkerhet til om bortfall av skatteinntekter og andre inntekter blir kompensert fullt ut av staten.

Med bakgrunn i den negative utviklingen er det nå avgjørende å få kontroll på hvorfor denne utviklingen skjer og ikke minst hvilke tiltak som skal iverksettes for å rette negativ kurs. Et merforbruk må dekkes av oppsparte midler og det er begrensede midler i disposisjonsfond.

Negativt driftsresultat tærte på disposisjonsfondet i 2019. Pr. 31.12.19 er disposisjonsfondet på kr. 31,9 mill. kr.

## 2.4 Økonomiske handlingsregler

Krav om at økonomiske handlingsregler skal være på plass i 2020 ble vedtatt i ny kommunelov fra 2020 i §14-2. Hensikten med å ha økonomiske handlingsregler er at de skal sørge for en sunn økonomi over lang tid. De skal bidra til å skape en bærekraftig økonomi, sikre at det finnes reserver til uforutsette utgifter, og sikre egenkapital til finansiering av investeringer.

1. *Handlingsregelen sier at det hvert år skal budsjetteres med et positivt netto driftsresultat, og fra 2022 skal dette utgjøre minimum 2,0 % av brutto driftsinntekter. Netto driftsresultat for 2019 ble -0,59 %. Enkelt sagt så kan man si at dersom kommunen har et positivt resultat, så kan det sette av midler, mens negativt resultat spiser av reserver som er bygd opp. Kommunens handlingsregel samsvarer med generell anbefaling fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, TBU som er 2 %. For Midtre Gauldal kommune vil dette bety et positivt driftsresultat på ca. 11,6 mill.kr.*
2. *Netto finans og avdrag ikke skal utgjøre mer enn 5 % av brutto driftsinntekter fra 2022. For 2019 ble netto finansutgifter 3,94 %. Denne handlingsregelen er avhengig av investeringstakten og påvirkes i tillegg av renteutvikling og utbytte, samt finansavkastning. For Midtre Gauldal kommune betyr det at finansutgiftene ikke bør overstige ca. 29 mill. kr.*
3. *Disposisjonsfondet skal ha en størrelse på 8 % av brutto driftsinntekter innen 2022. For 2019 utgjør disposisjonsfondet 5,51 % av brutto driftsinntekter. Denne handlingsregelen henger sammen med netto driftsresultat og dette må være positivt for at det skal være midler til avsetning. For Midtre Gauldal kommune betyr det at reserven bør være på ca. 46 mill. kr. innen utgangen av 2022. Dersom det avsettes mer enn handlingsregelen kan det brukes til egenkapitalfinansiering av investeringer. Denne handlingsregelen vil brytes dersom budsjettet som opprinnelig er satt for 2020 ikke nås.*

Midtre Gauldal klarer å holde seg innenfor handlingsregelen for finans og avdrag (nr. 2). Utfordringen for kommunen er en drift i ubalanse som gjør at handlingsreglene om driftsresultat (nr. 1) og bygging av disposisjonsfond (nr 3), ikke holdes.

## 2.5 Investeringer og gjeld

For å sikre en forutsigbar utvikling av finanskostnadene i et langsiktig perspektiv er det påstartet et arbeid med en investeringsplan for 2020-2030. Detaljene fremkommer i vedlegget «investering og gjeld i perioden 2020-2030 i Midtre Gauldal kommune».

Midtre Gauldal kommune vil få behov for betydelige investeringer i årene som kommer. Foreløpig utkast til investeringsplan viser en totalsum på 435 mill. kr. over 11 år. Selv om dette beløpet kan virke høyt, så er det sannsynligvis et forsiktig anslag. Mye avhenger av befolkningsutviklingen, og utfordringen er å klare å tenke langsiktig nok. Selv om det knapt nok

ligger inne investeringer i 2023 i foreløpig plan, vil nok nye behov som må prioriteres dukke opp innen den tid.

En kommune er i stadig utvikling og det vil alltid være behov for å investere i både bygg, infrastruktur, digitale løsninger osv. Selv om driftssiden av økonomien er anstrengt er det en del forhold man rett og slett ikke kommer utenom, og da blir det særdeles viktig for Midtre Gauldal å gjennomføre pågående omstilling i økonomien for å oppnå nødvendig økonomisk handlingsrom. *Dette gjøres ved å prioritere bort det som ikke er absolutt nødvendige investeringer for å sikre et godt tjenestetilbud, i tillegg til at man etterstreber et driftsoverskudd som kan avsettes til framtidige behov og vedlikehold.* Det er bedre økonomi å prioritere vedlikehold, enn å ikke kunne vedlikeholde og få større investeringsbehov før bygg/anlegg er "utslitt".

Flere av de framtidige investeringene vil helt eller delvis være selvfinansierende. Alle kostnader som for eksempel har med vann og avløp å gjøre skal dekkes av brukerne av tjenesten. Den største investeringen i planen, ordinære omsorgsboliger, vil også delvis finansieres gjennom husleie. I det siste eksempelet kan det imidlertid være greit å understreke delvis, da det ikke er en selvfølge at leien kan ligge på et nivå der alle kommunens utgifter med boligen blir dekket.

Gjeldsnivået er ikke spesielt høyt i Midtre Gauldal, men en relativt stor del er renteeksponert. Finansutgiftene er omtrentlig på nivå med landet uten Oslo og egen kostragruppe, og godt under grensen satt gjennom handlingsregelen. Av diagrammet «netto finansutgifter» kommer det imidlertid tydelig fram at handlingsregelen om få år vil brytes hvis det ikke tas grep.

Arbeidet med å utarbeide en tiårig investeringsplan hvor handlingsregelen overholdes vil fortsette fram til at Handlingsprogram med økonomiplan 2021-2024 legges fram til politisk behandling. Dette vil bidra til forutsigbarhet og trygghet for innbyggere, ansatte og næringsliv. Investeringer som foreslås skal være strengt nødvendige sett opp mot behov, og vedlikehold skal prioriteres. Ved framtidige investeringer skal gevinster som investeringen skal bidra til synliggjøres og realiseres, samt at det må tas høyde for hvilke endrede driftsutgifter (+/-) som investeringen fører med seg.

### 3 Tilpasninger til økonomiske rammer for 2020 og 2021

#### 3.1 Omstillingsbehov

Tallene viste allerede tidlig i fjor høst at 2020 kom til å bli et krevende år for Midtre Gauldal kommune. De økonomiske rammene gjorde at kommunedirektøren så seg nødt til å foreslå et effektiviseringskrav på ca. 16,6 mill. kr. for å kunne presentere et bærekraftig budsjett i balanse. Kommunestyret la dette til grunn i sitt vedtak, og dermed at fordelt på rammeområdene så var situasjonen slik for 2020:

	Ikke komp. Lønnsvekst	Økt premie KLP	Rammered.	Sum eff.krav kr.	Sum eff. Krav %
1 Folkevalgte og stab	263	693	280	1 236	3,7 %
2 Oppvekst	1 070	1 623	1 452	4 145	3,5 %

3	Kultur, fritid og voksenopplæring	137	341	100	577	4,6 %
4	Pleie og omsorg	1 326	3 766	1 500	6 591	5,7 %
5	NAV, Helse og familie	460	1 066	500	2 027	4,6 %
6	Næring, plan og forvaltning	103	319	-	422	4,9 %
7	Eiendom og kommunalteknikk	284	857	500	1 641	4,9 %
	Sum	3 643	8 666	4 332	16 640	4,4 %

På dette tidspunktet var imidlertid ikke noen klar over at regnskapet for 2019 skulle vise et merforbruk i drift på ca. 16,2 mill. kr. Av dette viste det seg at ca. 13,7 mill. kr. hos enhetene pleie og omsorg og EKT var av varig karakter og ville bidra til å gjøre 2020 enda mer krevende. På toppen av dette kom det i februar beskjed om at en enhet ville miste refusjoner på ca. 4,4 mill. kr. Som redegjort løpende for til politisk nivå (formannskap, kommunestyre) økte da totalt omstillingsbehov betydelig og ble slik (tall i tusen):

Effektiviseringskrav i budsjett 2020	16 640
Videreført merforbruk PLO og EKT 2019	13 660
Reduserte inntekter	4 400
<b>Totalt omstillingsbehov 2020</b>	<b>34 700</b>

**34,7 mill. kr. er et betydelig beløp og utgjør 9,7 % av netto driftsrammer for 2020.**

Basert på kommunestyrets vedtak om effektivisering i 2020, har administrasjonen i omstillingsprosessen basert på kunnskap og treparts-samarbeid jobbet for å finne tiltak som gjør at enhetene kommer innenfor de vedtatte rammene for 2020. Dette var i utgangspunktet krevende nok basert på omstillingsbehovet i 2020, og utfordringene vokste når det viste seg gjennom regnskap 2019 at det måtte iverksettes ytterligere tiltak for å oppnå balanse i driften.

Administrasjonen har imidlertid kommet godt i gang med å hente inn effektiviseringsbehovet. Ser vi på dette reviderte budsjettet for 2020, er summen av kommunedirektørens iverksatte og forslåtte tiltak for å komme i balanse ca. 17,6 mill. kr. og er fordelt slik:

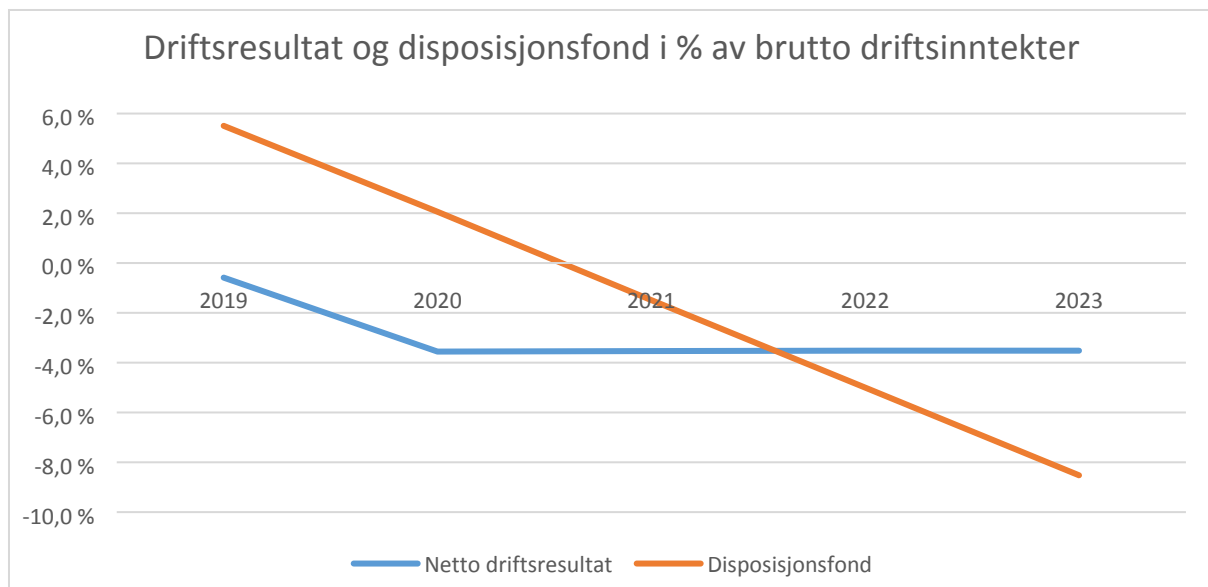
<b>Effekt av iverksatte og foreslåtte tiltak</b>	<b>2 020</b>
Folkevalgte og stab	1 475
Oppvekst	4 350
Kultur, fritid og voksenopplæring	827
Pleie og omsorg	4 832
NAV, Helse og familie	2 250
Næring, plan og forvaltning	520
Eiendom og kommunalteknikk	3 364
<b>Total omstilling 2020</b>	<b>17 618</b>

Tiltakene som skissert i tabellen ovenfor er nødvendige for å oppnå forutsatt effektivisering i budsjettvedtaket for 2020. I tillegg må det som beskrevet ovenfor iverksettes tiltak for å avvikle varig merforbruk etablert i løpet av 2019 samt reduserte inntekter, i sum anslått til om lag 18,1 mill. kr.

Totalt sett må det iverksettes tiltak for om lag 34,7 mill. kr. for å oppnå en reell driftsmessig balanse.

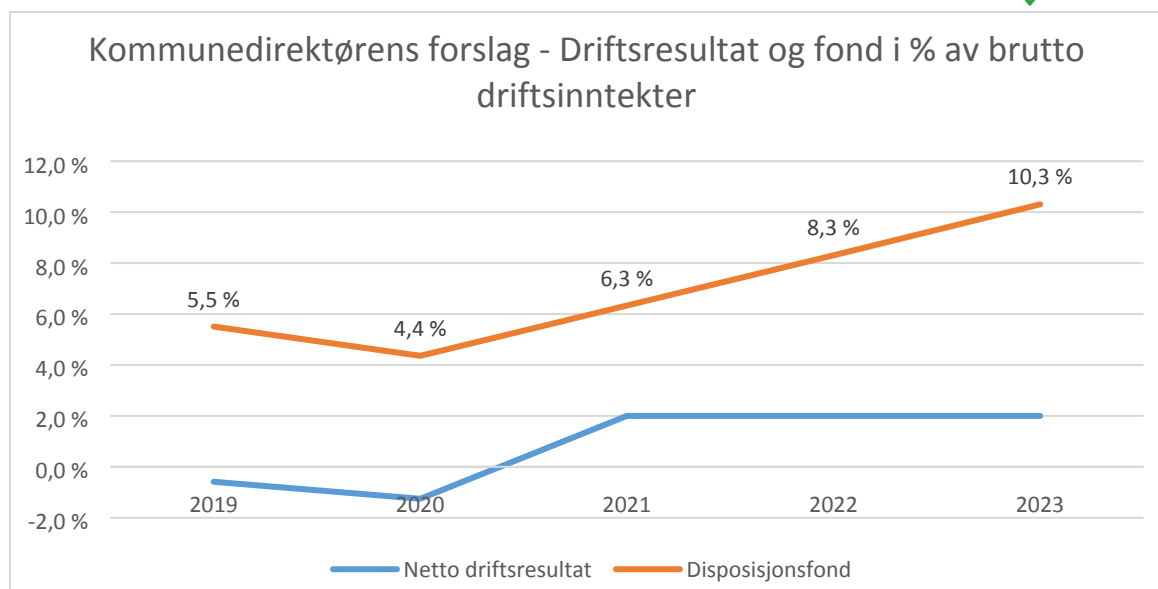
- En slik innstramming, som utgjør hele 9,6 % av driftsbudsjettet, er for krevende å oppnå på bare ett budsjettår.
- Kommunedirektøren foreslår derfor i denne saken et opplegg som gir driftsmessig balanse ved utgangen av 2021, dvs omstillingen tas over 2 år.
- Konsekvensen av dette vil bli at det ikke lar seg gjøre for alle virksomheter å holde seg innenfor tildelte budsjettammer for 2020. For å unngå at enhetene styrer mot merforbruk foreslår kommunedirektøren en budsjettøkning for pleie og omsorg og eiendom og kommunalteknikk.
- Rammeøkningen forutsettes å kun være en engangs økning i påvente av at forslåtte tiltakene gir helårseffekt i løpet av 2021. Eneste måte å finansiere en slik budsjettøkning på er bruk av disposisjonsfond. Konsekvensen blir derfor at kommunens frie reserver blir tilsvarende redusert, noe som isolert sett er uheldig når de i utgangspunktet allerede er små.
- Kommunedirektørene forutsetter at nye rammer for 2020 skal holdes.

Prognosen per mars 2020 viste et merforbruk på 25,9 mill. kr., før evt. merutgifter som følge av Korona. Det vil si et negativt driftsresultat på ca. 20,2 mil. kr. pga. budsjettert avsetning til fond på 5,7 mill. kr. Forutsatt en situasjon der kommunen ikke tar grep og at dette resultatet ble videreført i resten av gjeldende økonomiplanperiode - så ville situasjonen sett slik ut for driftsresultat og disposisjonsfond ved utgangen av hvert år:



Disposisjonsfondet ville med denne utviklingen vært tømt innen utgangen av 2021. Videre utvikling for driftsfondet blir teoretisk da negativt fond ikke er mulig.

**Som nevnt ovenfor innebærer kommunedirektørens forslag at det er nødvendig å bruke midler fra disposisjonsfondet i 2020 (ca. 7,1 mill. kr.)** Det betyr at fondet svekkes noe, før det igjen styrkes fra og med 2021 om man lykkes med å gjennomføre de tiltak som forutsettes i saken.



Om man derimot ikke lykkes å gjennomføre tiltakene som er foreslått for 2020, vil disposisjonsfondet svekkes ytterligere.



### 3.2 Generelt om innstrammingstiltak

Omstillingsprosessen som har pågått siden desember 2020, har bygger på å finne effektiviseringstiltak på følgende framgangsmåte:

1. Finnes det muligheter for å øke inntektene?
2. Finnes det, utfra oppgavene som skal løses (om de er må/kan/bør-oppgaver) og måten de løses på, muligheter til
  - a. kostnadsreduksjoner
  - b. redusert kvalitet
  - c. redusert dekningsgrad, dvs. hvor mange som tilbys tjenesten
  - d. nedlegging av tilbud, endre innretning på tilbudet

I dette arbeidet har enhetene fått beskjed om å legge til grunn at:

- tiltak skal være realistiske, vesentlige og de skal gi grunnlag for et nytt driftsnivå som kan holdes over tid = varige tiltak.
- tiltak som gjør det mulig å jobbe smartere skal prioriteres – dvs. redusere ressursbruk (via endrede arbeidsprosesser/digitalisering mv). Kvaliteten skal fortsatt være god og forsvarlig.

Ser vi på de tiltakene som foreslås i dette reviderte budsjettet, er det en noe ulik profil på tiltakene:

- Tiltak som er gjennomført/skal gjennomføres for å «komme inn i» vedtatt ramme for 2020 er en blanding av engangstiltak og tiltak som gir varig virkning. Det er tiltak som handler om effektivisering av arbeidsprosesser, rene kostnadsutt på områder som innkjøp av utstyr, midler til kompetanseheving, redusert overtid og vikarbruk og omstrukturering av den måten tjenestene ytes på.
- Tiltak som foreslås gjennomført i 2021 er først og fremst tiltak som vil gi varig virkning og som handler om strukturelle endringer og endringer i tjenesteproduksjonene

## 4 Kommunedirektørens innstilling til revidert budsjett 2020

### 4.1 1A Bevilgningsoversikt - drift

1A Bevilgningsoversikt - drift	2020		
	Opprinnelig budsjett	Revidert budsjett	Endring
Rammetilskudd	-232 980	-240 400	-7 420
Inntekts- og formuesskatt	-146 633	-140 770	5 863
Eiendomsskatt	-12 044	-12 044	0
Andre generelle driftsinntekter	-1 315	-1 315	0
<b>Sum generelle driftsinntekter</b>	<b>-392 972</b>	<b>-394 529</b>	<b>-1 557</b>
			0
<b>Korrigert sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>358 525</b>	<b>374 216</b>	<b>15 691</b>
Avskrivninger	0	0	0
<b>Sum netto driftsutgifter</b>	<b>358 525</b>	<b>374 216</b>	<b>15 691</b>
<b>Brutto driftsresultat</b>	<b>-34 447</b>	<b>-20 313</b>	<b>14 134</b>
Renteinntekter	-3 125	-2 950	175
Utbytter	-3 800	-5 600	-1 800
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-1 653	0	1 653
Renteutgifter	16 140	14 800	-1 340
Avdrag på lån	21 185	21 185	0
<b>Netto finansutgifter</b>	<b>28 747</b>	<b>27 435</b>	<b>-1 312</b>
Motpost avskrivninger	0	0	0
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>-5 700</b>	<b>7 122</b>	<b>12 822</b>
			0
Overføring til investering	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	5 700	-7 122	-12 822
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0
<b>Sum disponeringer eller dekning av netto</b>	<b>5 700</b>	<b>-7 122</b>	<b>-12 822</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)</b>	<b>-0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## 4.2 1B Bevilgninger - drift

1B Bevilgninger - drift	2020		
	Opprinnelig budsjett	Revidert budsjett	Endring
Folkevalgte og stab	34 636	34 391	-245
Oppvekst	122 359	122 109	-250
Kultur, fritid og voksenopplæring	12 639	12 389	-250
Pleie og omsorg	118 832	130 726	11 894
NAV, Helse og familie	45 148	44 898	-250
Næring, plan og forvaltning	8 910	8 810	-100
Eiendom og kommunalteknikk	23 725	27 540	3 815
Spesielle tiltak og tjenester	9 310	9 487	177
Finansielle transaksjoner	-17 160	-16 260	900
<b>Sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>358 400</b>	<b>374 091</b>	<b>15 691</b>
Herav:			
Avskrivinger	0	0	0
Netto renteutgifter og -inntekter	-125	-125	0
Avdrag på lån	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0
<b>Korrigert sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>358 525</b>	<b>374 216</b>	<b>15 691</b>

### 4.3 Økonomisk oversikt – investering - finansiering

<i>Beløp i 1000</i>	<b>Oppr. budsjett 2020</b>	<b>Rev.budsjett 2020</b>	Endring
Investeringer i varige driftsmidler	50 855	44 135	-6 720
Tilskudd til andres investeringer	1 000	1 000	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 700	1 700	0
Utlån av egne midler	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0
<b>Sum investeringsutgifter</b>	<b>53 555</b>	<b>46 835</b>	<b>-6 720</b>
Kompensasjon for merverdiavgift	-9 871	-8 287	1 584
Tilskudd fra andre	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-4 500	0	4 500
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0
Bruk av lån	-37 484	-36 848	636
<b>Sum investeringsinntekter</b>	<b>-51 855</b>	<b>-45 135</b>	<b>6 720</b>
Overføring fra drift	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-1 700	-1 700	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0
<b>Sum overføring fra drift og netto avsetninger</b>	<b>-1 700</b>	<b>-1 700</b>	<b>0</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (udekket)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

#### 4.4 Bevilgningsoversikt – investering – finansiering

Beløp i 1000	Opprinnelig	Budsjett-	Endringer	Revidert	Finansiering	
	budsjett	regulering			Budsjett	Mva
	Øk.plan 2020	sak	2020	2020		
<b>Ikke selvfinansierende investeringer</b>						
IKT infrastruktur		442		442	88	354
Gatenavnskilt (adressering), bare skiltingen	350			350	70	280
Dørlåser "touch and go" Sykehjemmet	240			240	48	192
GEO-Vekst	250			250	50	200
Digitaliseringstiltak i henhold til digitaliseringsstrategien	300			300	60	240
Budal skole - ny energikilde, grunnvarme	2 500		- 1 500	1 000	200	800
Soknedal skole-ny energikilde, grunnvarme	2 500			2 500	500	2 000
Singsås oppvekst - lekeapparater, e. tilsyn	250			250	50	200
Ny heis Størenhallen	900			900	180	720
Gatelys, utskifting HQL lamper, trinn I	500			500	100	400
Gatelys og lyssignalanlegg Soknes bhg	400			400	80	320
IKT felles	2 500			2 500	500	2 000
Kommunale veier og sikkerhet	1 850			1 850	370	1 480
Støren barneskole-trafikksikkerhet/utbedr.	750			750	150	600
Utbedring kommunale bygg	1 800			1 800	360	1 440
Adkomst og kryss Frøsetvegen	7 796	373		8 169	1 634	6 535
Lysgården - Nybygg	750			750	150	600
Avlasningsveg Rognes skole	1 390	100	- 1 100	390	78	312
Budal skole - parkeringsplass	680			680	136	544
Midtre Gauldal helsesenter, omb.underetg.	1 000			1 000	200	800
Fortau Frøset	-	150		150	30	120
Erverv boliger/Liøya	1 500	664		2 164	433	1 731
Utvidelse Soknedal oppv./gravplasser	600	1 973	- 1 973	600	120	480
Rådhuset - ventilasjon 4. etg.	1 500		- 1 500	-	-	-
Støren kirkelige fellesråd	1 000			1 000	-	1 000
<b>Sum Ikke selvfinansierende investering</b>	<b>31 306</b>	<b>3 702</b>	<b>- 6 073</b>	<b>28 935</b>	<b>5 587</b>	<b>23 348</b>
<b>Selvfinansierende investeringer</b>						
E-byggesak	800			800	160	640
Budal bo- og dagsenter, ombygg leiligheter			1 500	1 500	300	1 200
Nytt gangfelt m/vann og avløp Soknedal	7 400		2 600	10 000	2 000	8 000
Digitale trygghetsalarmer	200			200	40	160
Driftsbil VA , 50% vann	300		- 300	-	-	-
Driftsbil VA , 50% avløp	300		- 300	-	-	-
Utbedring ledningsnett vann	2 000			2 000	-	2 000

Revidert budsjett 2020

Utbygging av brønn 4	1 000	-	800	200		200
Tilbygg Møøya. Renseanlegg	500			500	-	500
Boliger funksjonshemmede	8 929	297	- 8 226	1 000	200	800
<b>Sum Selvfinansierende investeringer</b>	<b>21 429</b>	<b>297</b>	<b>- 5 526</b>	<b>16 200</b>	<b>2 700</b>	<b>500</b>
						<b>13</b>
<b>Sum</b>	<b>52 735</b>	<b>3 999</b>	<b>599</b>	<b>45 135</b>	<b>8 287</b>	<b>848</b>
						<b>36</b>

## 5 Beskrivelse av tiltak og konsekvenser for rammeområdene

### 5.1 Rammeområde 1 – folkevalgte/stab

	2020
Opprinnelig budsjett	34 636
Reduksjon i sambandslinjer (IP-telefon)	-150
Avslutte abonnement kommunal rapport	-30
Avslutte avtale House of control	-30
Oppføring i kataloger på nett	-35
<b>Revidert budsjett</b>	<b>34 391</b>

\* I dette beløpet er det allerede gjennomført effektiviseringstiltak tilsvarende 1,2 mill kr, jf. tabell under.

Tiltak for å komme inn i vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Deltakelse på kurs, samlinger og all form for reising i arbeidssammenheng reduseres til et minimum.	01.01.20	120 000		Redusert mulighet for faglige oppdateringer, deltakelse i interkommunale nettverk, og interne tiltak for å fremme det psykososiale arbeidsmiljøet.
Innkjøp av utstyr, datautstyr, m.v.	01.01.20	380 000		Ytterligere modernisering når det gjelder digitalisering settes på vent, det samme gjelder fornying av arbeidsplasser, m.v.

Reduksjon i vikarbruk/overtid	01.01.20	630 000		Økt krav til effektivitet, prioriteringer av arbeidsoppgaver, det høgst nødvendige av oppgaver vil måtte prioriteres.
Reduksjon i kjøp av eksterne tjenester	01.01.20	100 000		Få konsekvenser av betydning da det var noen spesielle behov i 2019.
<b>Sum effektiviserings-tiltak 2020</b>		<b>1 230 000</b>		

Nye tiltak ut over allerede vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Reduksjon i sambandslinjer (IP-telefon)	01.06.20	150 000	300 000	Det må gjøres en jobb med å flytte telefoner over til datalinjer, og noen steder må telefonapparater skiftes ut.
Avslutte papirabonnement kommunal rapport	01.01.20	30 000		Ingen vesentlig konsekvens, faglige oppdateringer skjer blant annet via KS sine nyhetsbrev, fylkesmannens hjemmesider, etc.
Avslutte avtale House of control	25.05.20	30 000	60 000	Et system for å holde oversikt over inngåtte avtaler, lite brukt, ingen vesentlige konsekvenser.
Oppføring i kataloger på nett	01.08.20	35 000		Redusert synlighet/markedsføring av kommunen. Dette kompenseres nå gjennom hyppigere bruk av blant annet Facebook.
Årsverksreduksjon			520 000	Større krav til modernisering og effektivisering av

				oppgaveløsningen, deriblant ytterligere digitalisering der det kan være aktuelt.
<b>Sum nye tiltak</b>		<b>245 000</b>	<b>880 000</b>	

## 5.2 Rammeområde 2 - oppvekst

### Budsjett oppvekst 2020

	<b>2020</b>
Opprinnelig budsjett *	122 359
Reduksjon i antall barnehageplasser - høst 20	-250
<b>Revidert budsjett</b>	<b>122 109</b>

\* I dette beløpet er det allerede gjennomført effektiviseringstiltak tilsvarende 4,1 mill kr, jf. Tabell under.

Tiltak for å komme inn i vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Reduksjon i stillinger, permisjoner og langtidssykmeldinger der det ikke blir satt i vikarer.	01.01.2020	3 100 000		Reduksjon i lærertetthet, mindre mulighet til styrking og tilpasset opplæring. Færre vikarer
Reduksjon øvrige driftsutgifter	01.01.2020	1 000 000		Bl.a. reduksjon i undervisnings- og forbruksmateriell, og kompetanseheving
<b>Sum effektiviserings-tiltak 2020</b>		<b>4 100 000</b>		

Nye tiltak ut over allerede vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser



Reduksjon i antall barnehageplasser - høst 20	01.08.2020	250 000	900 000	Ikke mulighet til å tilby barnehageplass i løpet av året. Innfrir den lovfestet rett til barnehageplass
Fjerne to-språklig pedagog barnehage	01.01.2021		660 000	Redusert mulighet til å gi barn i barnehage oppfølging av pedagog med eget morsmål
Reduserte skyssutgifter Soknedal skole som følge av ny E6 2021	01.01.2021		200 000	Forutsetter ferdigstillelse av gang og sykkelvei i Soknedal
<b>Sum nye tiltak</b>		<b>250 000</b>	<b>1 760 000</b>	

### 5.3 Rammeområde 3 - kultur, fritid, voksenopplæring

#### Budsjett 2020

	2020
Opprinnelig budsjett*	12 639
Reduksjon lønnskostnader	-250
<b>Revidert budsjett</b>	<b>12 389</b>

\* I dette beløpet er det allerede gjennomført effektiviseringstiltak tilsvarende 577 000 kr, jf. Tabell under.

Tiltak for å komme inn i vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Stilling i voksenopplæringen	01.01.20	20 000		Redusert tilbud til brukere av voksenopplæringen
Redusert ressurser i voksenopplæring	01.01.20	150 000		Ikke mulig med vikarleie, administrativ tid går med til undervisning.
Kulturhuset, bedre inntjening utleie	01.01.20	407 000		Bedre driftskonsept

kulturarrangement, og kutt i driftskostnader				
<b>Sum effektiviserings-tiltak 2020</b>		<b>577 000</b>		

Nye tiltak ut over allerede vedtatt ramme	Virknings- - tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Reduksjon lønnskostnader	01.07.2020	250 000	500 000	Vakanse enhetsleder og redusert innleie vikar
<b>Sum nye tiltak</b>		<b>250 000</b>	<b>500 000</b>	

#### 5.4 Rammeområde 4 - pleie og omsorg

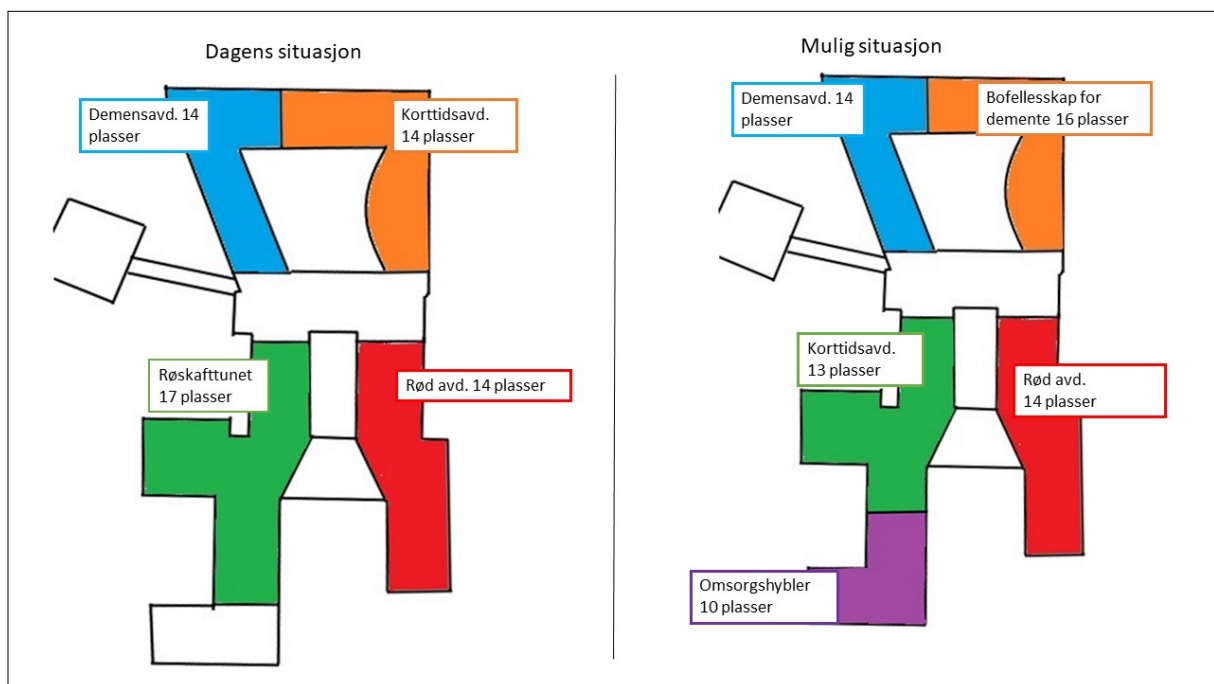
Omstillingsbehovet på enheten er stort. Dette vil ta tid, og må starte i 2020. Det foreslås omstilling og endring som fullt ut bygger på strategi for framtidens helse- og omsorgstjenester i Midtre Gauldal fram mot 2030. Det vil si at måten tjenestene gis på endres i forhold til slik det gjøres i dag, med annen dekningsgrad og kompetansen må brukes på en annen måte. Kvaliteten i tjenestene skal fortsatt være god. Bygdene skal være sentrale i det helsefremmende arbeidet, mens heldøgns tjenester må samles for å oppnå effektive tjenester, tverrfaglighet, god samhandling og best mulig bruk av kompetanse.

Kjernen i endringene som settes i gang er:

- Langtidsplasser ved Midtre Gauldal sykehjem omdisponeres til bofellesskap for demente i eksisterende lokaler, med naturlig tilknytning til demensavdelingen.
- Heldøgns tjenester i kommunen samles på én plass gjennom en endring i bruk av eksisterende lokaler på sykehjemmet. Dette betyr at beboere ved Singsås bo- og dagsenter og Soknedal bo- og dagsenter tilbys heldøgns tjenester gjennom endret bruk av eksisterende lokaler på sykehjemmet (se figuren nedenfor).
- Bo- og dagsentrene beholdes, men gjøres om til ordinære omsorgsboliger. Hjemmetjeneste og hjemmesykepleie gis etter behov.
- Strukturelle endringer innad i enheten vil bli vurdert med utgangspunkt i analyserapporter som er utført av kommunen selv og av PWC. Eksempel på dette kan være en sammenslåing av eksisterende avdelinger i hjemmetjenesten. Det vil si at hjemmesykepleien og hjemmehjelptjenesten blir en avdeling. Begrunnelse for en slik sammenslåing er å kunne gi gode og effektive tjenester ved en bedre bruk av kommunens ressurser og kompetanse.

- Det er nødvendig å bygge opp demensteam som skal jobbe utadrettet, med utgangspunkt i etableringen av bofellesskap for demente. Personalet ved eksisterende bo- og dagsenter med heldøgns bemanning flyttes til Støren.
- Aktivitetstilbud, tidligere kalt «aktivitør» opprettholdes. Det vil være nødvendig å nøye vurdere hvor og hvordan ressursene samlet anvendes og hvilke tilbud som gis.
- Dagtilbud for demente tas ikke bort som tilbud, men driftes av annen enhet i andre lokaler.

Disse tiltakene innebærer en styrking av det helsefremmende og forebyggende arbeidet og de vil bidra til å opprettholde brukers evne til egenomsorg og mestring. Helse- og omsorgstjenestene skal underbygge aktiv omsorg, egenmestring og hverdagsrehabilitering.



## Budsjett pleie og omsorg

	<b>2020</b>
Opprinnelig budsjett	118 832
Styrking av ramme pga. prognosert merforbruk	11 894
<b>Revidert budsjett</b>	<b>130 726</b>

## Beregning av behov for styrking

	<b>2020</b>
Opprinnelig ramme	118 832
Prognose per mars	135 558
Prognosert merforbruk	16 726
Effekt av iverksatte og foreslåtte tiltak 2020	- 4 832
<b>Behov for styrking</b>	<b>11 894</b>

Foreslåtte tiltak for å komme inn i ny ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Omdisponere antall langtidsplasser til omsorgsboliger med heldøgns bemanning - 10 i 2020 og 7 i 2021, totalt 17 plasser, jf. forslag til "Strategi for framtidens helse og omsorgstjenester".	01.09.2020	1 800 000	9 152 000	Nødvendig med en omdisponering av eksisterende bygningsmasse. Målgruppen eldre med demens får nytt botilbud.  Brukere bor hjemme lenger før langtidsplass er aktuelt tilbud.  Arbeidsoppgaver overføres til hjemmesykepleien. Omplussing av ansatte til andre stillinger.
Redusert bemanning på bo og dagsentrene	01.09.2020	903 000	575 000	Endret tilbud til beboerne, overtallige ansatte omplasseres til annen stilling For 2021 gjelder tiltaket kun Støren BD.
Redusert bemanning på sykehjemmet	01.09.2020	493 000	1 030 000	Endret tilbud til beboerne, overtallige ansatte omplasseres til andre stillinger
Redusert bemanning på Nordstu	01.09.2020	261 000	783 000	Endret tilbud til beboerne, overtallige ansatte omplasseres til andre stillinger

Redusert bemanning hjemmehjelp	01.09.2020	163 000	489 000	Endret kvalitet på tjenesten, overtallige ansatte omplasseres til annen stilling. Reduksjon i vedtak og tildeling.
Redusert bemanning funksjonshemmede	01.09.2020	382 000	1 150 000	Endret kvalitet på tjenesten, overtallige ansatte omplasseres til andre stillinger
Opphør av ordning med betalt matpause	01.09.2020	198 000	684 000	Lokal inngått avtale som må avvikles.
Effektiviseringstiltak	01.09.2020	632 000	1 362 000	Omdisponering/frigjøring av midler for å opprettholde aktivitetstilbud og kreftkoordinator.
Omsorgsboliger med heldøgns bemanning skilles ut og samles på Støren.			3 134 000	Samle tjenestene på Støren. De som har behov for omsorgsbolig med heldøgns bemanning vil få dette på Støren jf. forslag til "Strategi for framtidens helse og omsorgstjenester". Må da flytte til Støren. Omdisponering av ansatte.
<b>Totalt</b>		<b>4 832 000</b>	<b>18 359 000</b>	

## 5.5 Rammeområde 5 - Nav og helse/familie

### Budsjett 2020

	<b>2020</b>
Opprinnelig budsjett*	45 148
Effektivitetstiltak	-250
<b>Revidert budsjett</b>	<b>44 898</b>

\* I dette beløpet er det allerede gjennomført effektiviseringstiltak tilsvarende 2 mill. kr, jf. Tabell under.

Tiltak for å komme inn i vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Holde vakanser ledig og ikke sette inn vikar ved sykefravær.	01.01.2020	2 000 000		Ikke vikarer for ansatte i delvis permisjon, nedfasing av bofellesskap Tamburveien.
<b>Sum effektiviserings-tiltak 2020</b>		<b>2 000 000</b>		

Nye tiltak ut over allerede vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Effektivitetstiltak	01.07.2020	250 000		
<b>Sum nye tiltak</b>				

## 5.6 Rammeområde 6 - næring, plan, forvaltning

### Budsjett 2020

	2020
Opprinnelig budsjett*	8 910
Effektivitetstiltak	-100
<b>Revidert budsjett</b>	<b>8 810</b>

\* I dette beløpet er det allerede gjennomført effektiviseringstiltak tilsvarende 420 000 kr, jf. tabell under.

Tiltak for å komme inn i vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Holde vakante stillinger ledig gjennom deler av året.	01.04.2020	420 000		Arbeidsoppgaver fordeles blant ansatte, oppgaver prioriteres mht tidsfrister.
<b>Sum effektiviserings-tiltak 2020</b>		<b>420 000</b>		

Nye tiltak ut over allerede vedtatt ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Effektivitetstiltak	01.07.2020	100 000		Bør kunne håndteres innenfor totalrammen. Saksbehandling med frister skjermes.
<b>Sum nye tiltak</b>		<b>100 000</b>		

## 5.7 Rammeområde 7 – eiendom og kommunalteknikk

Enheten fikk et stort merforbruk i 2019, og utfra det er omstillingsbehovet stort. Tiltakene under er realistiske, men mange tiltak krever strukturelle endringer. Tiltakene vil derfor bli fulgt opp gjennom en helhetlig utviklingsprosess for hele enheten. I denne prosessen forutsettes en avklaring av hva som skal være enhetens tjenestetilbud og hvilken tjenestekvalitet som skal tilbys. Deretter må bemanning settes ut ifra dette.

Noen av tiltakene krever en del utredninger før de kan iverksettes.

Parallelt med dette må det også foregå et spesielt fokus på energieffektivisering og andre effektiviseringstiltak som kan forsterke innsparingene. Det brukes veldig lite på byggvedlikehold i dag, og ved en videre omstilling i enheten/kommunen bør det arbeides for å frigjøre midler til dette formål.

### Budsjett

	<b>2020</b>
Opprinnelig budsjett	23 725

Styrking av ramme pga. prognosert merforbruk

3 815

**Revidert budsjett**

**27 540**

**Beregning av behov for styrking:**

	<b>2020</b>
Opprinnelig ramme	23 725
Prognose per mars	30 904
Prognosert merforbruk	7 179
Effekt av iverksatte og foreslåtte tiltak 2020	- 3 364
<b>Behov for styrking</b>	<b>3 815</b>

Foreslåtte tiltak for å komme inn i ny ramme	Virknings-tidspunkt	Anslått besparelse 2020	Anslått besparelse 2021	Konsekvenser
Vedlikehold og byggtjenester	01.01.2020	600 000	600 000	Redusert for 2020. Noe er permanent reduksjon pga. solgte hus, men i hovedsak justeringer for økte lønnskostnader slik at vedlikehold må justeres opp igjen på sikt.
Økt husleie HO boliger 2020	01.05.2020	100 000	100 000	Indeksreguleres
Redusere pris for strøm for 2020 (basert på 2019 priser i budsjettet)	01.01.2020	800 000	800 000	Justert i forhold til årets tre første måneder. Kan bli mer. Kun en reduksjon for 2020 på grunn av strømpris
Redusere pris for bioenergi for 2020 (basert på 2019 priser i budsjettet)	01.01.2020	300 000	300 000	Bioprisen skal følge strømprisen. Avtalen må sjekkes. Prisene er ikke redusert så langt i 2020.
Solgt Hauka skole	01.01.2020	50 000	50 000	Estimerte total kostnader hvert år
Diverse driftsutgifter	01.01.2020	104 000	104 000	
Bortfall slamtømming		300 000		Overføres til selvkost, dekkes av avgifter.



<b>Sum effektiviseringstiltak</b>		<b>2 254 000</b>	<b>1 954 000</b>	
<b>Nye tiltak 2020</b>				
Reduksjon i bemanning og omorganisering. Både administrative og operative stillinger.	01.08.2020	639 500	2 086 000	Reduksjon i renhold, vaktmester og administrasjon. Redusere kvalitet på vaktmestertjenester og renhold. Dvs tidsforbruk mot formålene.
Egeninnsats veg på prosjekt adresseskilting i 2020	01.06.2020	100 000		Lite penger til sommervedlikehold gjør dette mulig i år, da det ikke er rom for mange oppgaver på sommer.
Vedlikehold vei			100 000	Redusert vedlikehold
Ta vekk tilskudd til private vegger	01.07.2020	370 000	370 000	Rammer private som får tilskudd til vegvedlikehold.
<b>Sum nye tiltak</b>		<b>1 109 500</b>	<b>2 556 000</b>	
<b>Totalt</b>		<b>3 363 500</b>	<b>4 510 000</b>	
<b>Nye tiltak 2021</b>				
Inntekt: Innføre hall og baneleie til barn og unge	01.01.21		400 000	Påfører idretten ekstra utgifter
Privatisering av kommunale vegger 30%	01.01.21		1 500 000	Privat overtakelse av vegger. Dette krever utredning av prinsipper for overtakelse.
Overføre ansvaret for Støren Idrettspark til Støren sportsklubb	01.01.21		850 000	Støren sportsklubb overtar drift og ansvar av Støren Idrettspark. Krever avtale mellom kommunen og klubb, bl. Om felles bruk av anlegget.
En lisens på avgiftsprogram for Va og eiendomsskatt	01.01.21		120 000	Besparelse av utgifter på lisenser.

Redusere åpningstid i bassenget Soknedal og Singsås	01.01.21		250 000	Redusert åpningstid fra 5,5 mnd. til 3 mnd. hvert år. Vil ha betydning for skolene og svømmeopplæring.
Helhetlig drift av Størenhallen, GSK og idrettsparken	01.01.21		150 000	Effektivisere og bruke ressursene optimalt.
<b>Totalt</b>			<b>3 270 000</b>	

## 5.8 Rammeområde 8 – spesielle tiltak og tjenester

### Budsjett 2020

	<b>2020</b>
Opprinnelig budsjett	9 310
Utsatt overføring av skatteoppkreverfunksjonen	177
<b>Revidert budsjett</b>	<b>9 487</b>

## 5.9 Rammeområde 9 – finansielle transaksjoner

### Budsjett 2020

	<b>2020</b>
Opprinnelig budsjett	-17 160
Endret prognose konsesjonskraft	900
<b>Revidert budsjett</b>	<b>-16 260</b>

Nye tiltak 2021	Virkningstidspunkt	2020	2021	Konsekvenser
Inntekt: Øke 1 promille på eiendomsskatt til 4 promille.	01.01.2021		2 400 000	Økte utgifter for kommunens innbyggere, men bidrar til at kommunen klarer å gi gode tjenester.

				Må vedtas i forbindelse med Handlingsprogram 2021-2024
--	--	--	--	--------------------------------------------------------

## **6 Vedlegg**

### **6.1 Økonomiske konsekvenser som følge av demografiendringer i perioden 2020-2030**

### **6.2 Investering og gjeld 2020 - 2030**

### **6.3 Økonomisk analyse**

### **6.4 Analyse PLO**

# Investering og gjeld i perioden 2020-2030 i Midtre Gauldal Kommune



## Innledning og bakgrunnsinformasjon

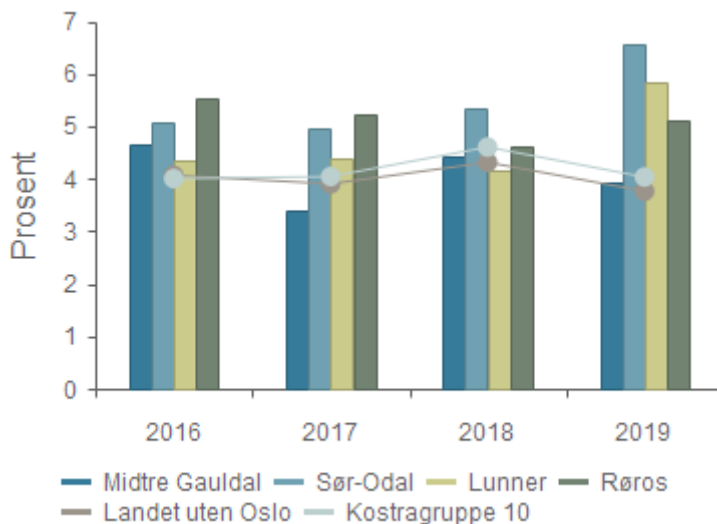
### Generelt om investering og gjeld

Selv om renten i dag er historisk lav vil gjeldsnivået i en kommune ha stor betydning for tjenestenivået. Enkelt og greit fordi at gjeld genererer finanskostnader som må betales årlig, og da er hovedregelen at det blir mindre penger igjen til tjenesteproduksjonen. Unntaket er gjeld knyttet til såkalte selvfinansierende investeringer, da disse finanskostnadene dekkes av brukerne. I tillegg er det i perioder med lav rente viktig å huske at renten sannsynligvis vil stige så fort økonomien «normaliserer» seg igjen. Når en kommune investerer i for eksempel en ny skole, så er ikke dette en utgift man uten videre kan kvitte seg med etter noen år selv om behovene og renten da kanskje har endret seg. Investeringer man gjør i dag kan gi driftskonsekvenser 50 år fram i tid, derfor er det viktig at man hele tiden tenker langsiktig når man arbeider med investeringsplaner.

Hva som er et “sunt” gjeldsnivå er veldig vanskelig å definere tydelig da det avhenger av mange faktorer. For eksempel lånevilkår, andel rentebærende gjeld (ikke selvfinansierende), levetid på investeringer osv. Det er derfor flere ulike måltall for gjeld som brukes rundt om i norske kommuner, men langsiktig gjeld ex. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter brukes av mange. Noen, som Midtre Gauldal, har heller valgt å styre gjeldsnivået direkte etter finanskostnadene ved å fokusere på netto finans og avdrag (heretter netto finansutgifter) i prosent av brutto driftsinntekter. Det er fordeler og ulemper med alle nøkkeltall, men det viktigste er at hver enkelt kommune har en eller flere handlingsregler knyttet til gjeld som bidrar til en bærekraftig økonomi, og så forholder seg lojalt til disse. I Midtre Gauldal har kommunestyret sagt at netto finansutgifter ikke skal utgjøre over 5 % av brutto driftsutgifter og dette ønsker kommunedirektøren å styre etter.

### Hvor står vi så i dag?

#### Netto finans og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter



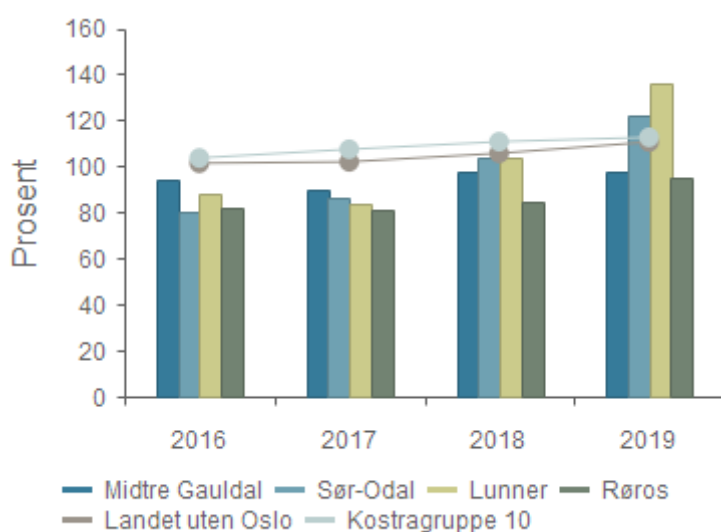
	2016	2017	2018	2019
Midtre Gauldal	4,7 %	3,4 %	4,4 %	3,9 %
Sør-Odal	5,1 %	5,0 %	5,4 %	6,6 %
Lunner	4,3 %	4,4 %	4,2 %	5,9 %
Røros	5,5 %	5,2 %	4,6 %	5,1 %
Landet uten Oslo	4,1 %	3,9 %	4,3 %	3,8 %

Kostragruppe 10	4,0 %	4,0 %	4,6 %	4,0 %
-----------------	-------	-------	-------	-------

I 2019 utgjorde netto finansutgifter 3,9 % av brutto driftsinntekter i Midtre Gauldal kommune. Dette er midt mellom nivået for landet uten Oslo og kostragruppe 10 og i tillegg godt under alle sammenligningskommunene. Nivået på netto finansutgifter er altså ikke alarmerende på noe vis. Og hvorfor ønsker vi likevel da å styre etter en handlingsregel som tilsier at finansutgiftene skal økes? Årsaken er at renten har vært lav samtidig som at finansinntektene har vært gode. 5 % er ikke spesielt høyt i «normalår», men samtidig er det et nivå som skal være realistisk å ligge på selv om det er behov for betydelige investeringer framover.

Dersom vi ser på selve gjeldsnivået så skiller ikke Midtre Gauldal seg ut negativt sammenlignet med andre kommuner.

### Langsiktig gjeld ex pensjon i prosent av brutto driftsinntekter

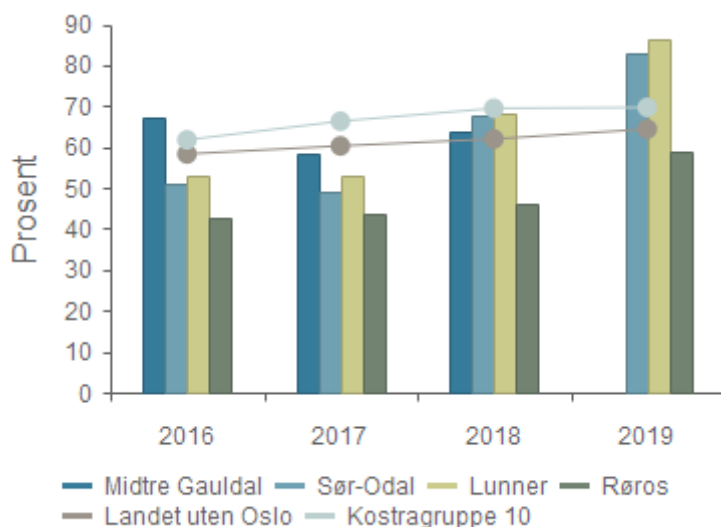


	2016	2017	2018	2019
Midtre Gauldal	94,2 %	89,8 %	97,5 %	97,5 %
Sør-Odal	80,5 %	86,7 %	104,1 %	121,8 %
Lunner	88,4 %	83,7 %	104,1 %	135,7 %
Røros	82,3 %	81,0 %	84,4 %	94,7 %
Landet uten Oslo	101,3 %	101,9 %	105,6 %	110,5 %
Kostragruppe 10	103,6 %	107,3 %	110,6 %	112,6 %

Langsiktig gjeld uten pensjonsforpliktelser på 97,5 % er godt under nivået i landet uten Oslo, kostragruppe 10 og sammenligningskommunene bortsett fra Røros.

Dersom vi ser på renteksponert gjeld så endrer bildet seg litt. Vi mangler dessverre tall for 2019 og bruker derfor 2018.

### Renteeksponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter



	2016	2017	2018	2019
Midtre Gauldal	67,0 %	58,3 %	63,9 %	
Sør-Odal	50,9 %	48,9 %	67,7 %	83,1 %
Lunner	52,7 %	53,0 %	68,0 %	86,2 %
Røros	42,5 %	43,6 %	46,0 %	58,8 %
Landet uten Oslo	58,3 %	60,2 %	61,9 %	64,4 %
Kostragruppe 10	61,7 %	66,3 %	69,4 %	69,6 %

Den renteksponerte gjelden (gjeld som belaster kommunen) var i 2018 på 63,9 % av brutto driftsinntekter. Dette er ikke veldig høyt, men over snittet for landet uten Oslo. Det er heller ikke langt unna nivået i sammenligningskommunene. Når man da hensyntar at det totale gjeldsnivået i Midtre Gauldal er relativt lavt så blir det tydelig at den rentebærende andelen er høy. Det vil si at driftsnivået i Midtre Gauldal kommune er mer utsatt for rentesvingninger enn i andre kommuner.

*For å oppsummere status i dag så kan man si at netto finansutgifter i Midtre Gauldal kommune har vært relativt lave de siste årene, gjeldsnivået er godt under landssnittet, men en forholdsvis stor andel av gjelden er renteksponert og kommunen er dermed sårbar ift renteendringer.*

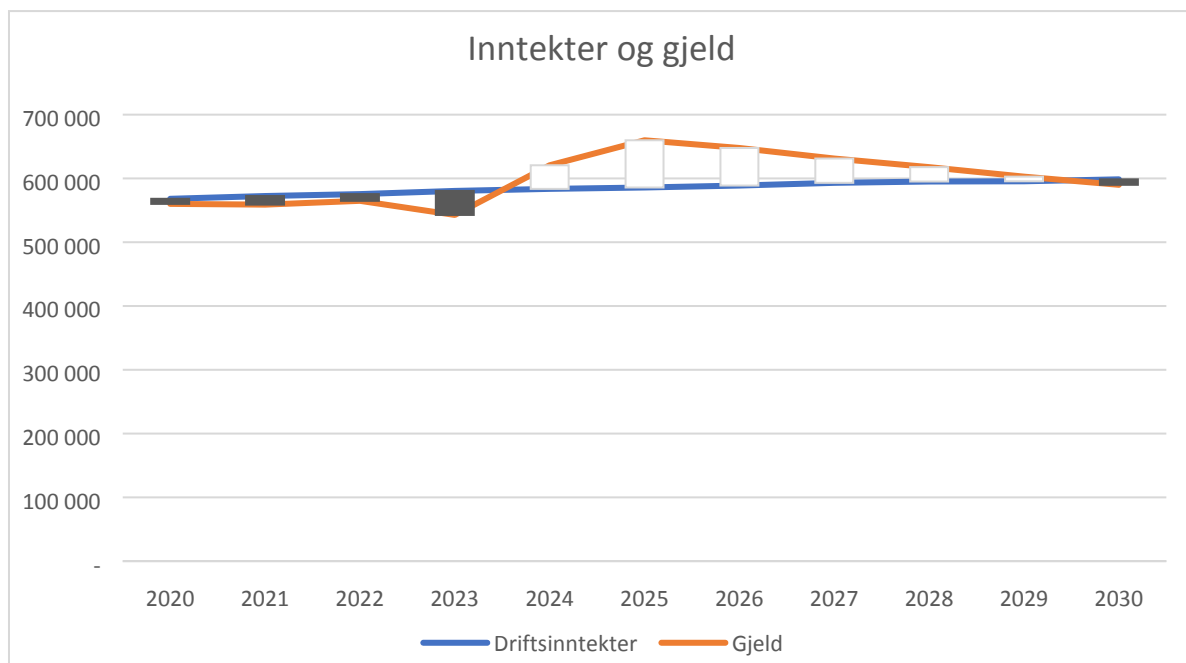
## Investeringsplan 2020-2030

Kommunestyret vedtar hvert år en fireårig investeringsplan. Vedtatt plan for 2020-2023 er forholdsvis nøktern og innfrir handlingsregelen for finans, men vi har nå startet arbeidet med en tiårig investeringsplan. Vi ser da at investeringsbehovene er store framover. Selv om planen ikke er ferdig enda så ser vi en klar trend; vi overvurderer behovene på kort sikt (1-2 år), og undervurderer de på lang sikt (5-10 år).

Kommunedirektøren har bedt enhetene melde inn investeringer som de mener er nødvendige de neste 10 årene. Betydningen av «nødvendige» ble ikke nærmere presisert, men alle er godt kjent med kommunens økonomiske utfordringer. Investeringene er i utgangspunktet registrert i det året enhetsleder mener det er behov, men i og med at det ikke er mange månedene siden gjeldende økonomiplan ble vedtatt har kommunedirektøren inntil videre skjøvet ut det som er innmeldt i 2020-2023 til 2024. Fokus hittil har vært å identifisere behovene og prioriteringene starter derfor først nå.

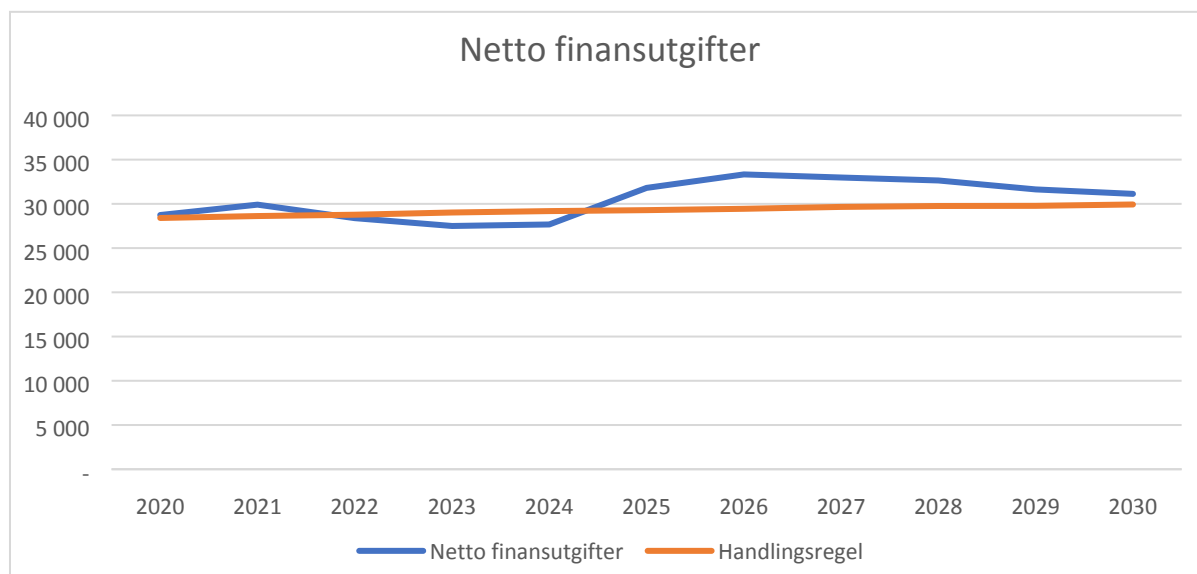
Foreløpig plan framgår lenger bak i dokumentet og viser et investeringsbehov på 435 mill. kr. i perioden 2020-2030. På grunn av ovennevnte forskyvinger er det en investeringstopp i 2024 på 126 mill. kr. Gjeldende plan er basert på at handlingsregelen skal overholdes fra 2022 og det innebærer at finansutgiftene ikke bør stige fra 2023 og utover. Litt avhengig av investeringstype og renteutvikling så bør ikke investeringene overstige 27 mill. i året uten egenkapital. Investeringsevnen vil være tett knyttet til driftsresultatet da eventuelle overskudd og avsetninger her kan brukes til å finansiere investeringer.

Diagrammet under viser driftsinntekter og gjeld i perioden gitt foreløpig plan. Gjelden vil være lavere enn driftsinntektene fram til 2023 før den naturligvis stiger voldsomt. *Kommende arbeid med å prioritere må føre til at den røde kurven flater ut og muligens holder seg under den blå hele perioden.*

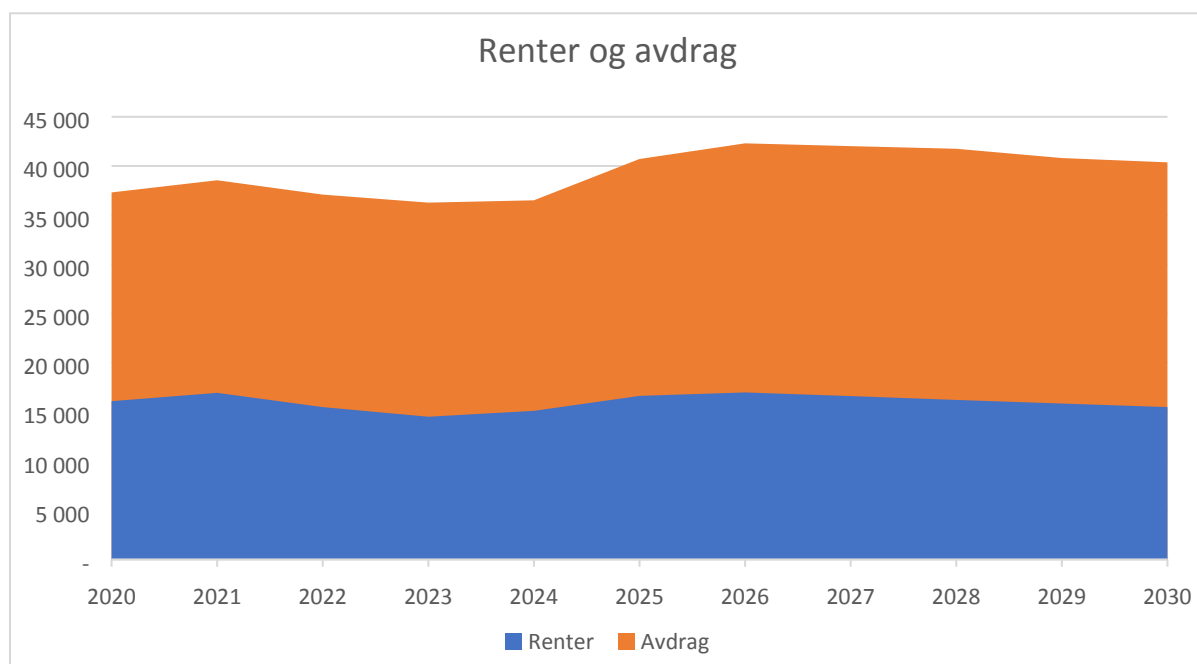




Diagrammet under viser utviklingen av netto finansutgifter i forhold til handlingsregelen dersom foreløpig investeringsplan følges. Kommunestyret har vedtatt at den blå kurven skal være under den røde og det krever at enkelte prosjekt utsettes eller skrinlegges hvis man ikke har muligheter for annen finansiering enn låneopptak.



Neste diagram viser forholdet mellom og utviklingen av renter og avdrag i perioden. På grunn av renteforutsetningene som er lagt til grunn for beregningene er det avdragene som vil stå for hoveddelen av de økte finansutgiftene. Årsaken til dette er at det tidligere er inngått såkalte «rentebytteavtaler» hvor vilkårene bedres hvert år fram til 2023. Deretter er det lagt inn en flat rente på 2,6 % i hele perioden. 2,6 % kan virke lavt, men til sammenligning tilbyr enkelte banker nå fastrente på boliglån med 10 års bindingstid til under 2 %. Indirekte sier da bankene at de forventer at den flytende boliglånsrenten vil ligge på under 2 % framover.



<b>Foreløpig investeringsplan 2020-2030</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>	<b>2029</b>	<b>2030</b>	<b>Totalt</b>
IKT - Felles	2 500	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	22 500
Elektronisk byggesøknad og digitalisert byggesaksbehandling	800											800
Tilbygg Moøya. Renseanlegg	500		3 845	-	-	-	-	-	-	-	-	4 345
Boliger funksjonshemmede	8 929											8 929
Adkomst og kryss Frøsetvegen	7 796											7 796
Støren barneskole - utvidelse												-
Avlastningsveg Rognes skole	1 390											1 390
Budal skole - parkeringsplass	680											680
Midtre Gauldal helsesenter - ombygging underetasje	1 000	5 000										6 000
Kommunale veier og sikkerhet	1 850	1 500	1 500		8 000	2 000	6 000	2 000	6 000	2 000	6 000	36 850
Utbedring kommunale bygg	1 800	1 500	1 000									4 300
Fortau Frøset			600									600
Erverv boliger	1 500											1 500
Dørlåser MG sykehjem "touch and go"	240	240	120									600
Utvidelse Soknedal oppv./gravplasser	600											600
Rådhuset -venitilasjon 4. etg.	1 500											1 500
Støren kirkelige fellestr. tilskudd	1 000	1 000	1 000									3 000
Egenkapitalinnskudd KLP 2019	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	18 700
Digitale trygghetsalarmer	200											200

Helseplattformen	-	400	400									800
Digitaliseringstiltak i henhold til digitaliseringsstrategien	300	500	500	500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	800
Støren barneskole - trafikkisikkerhet/utbedring	750											750
Budal skole, ny energikilde, grunnvarme	2 500											1 000
Soknedal skole, ny energikilde, grunnvarme	2 500											2 500
Singsås oppvekst lekeapparater - pålegg etter tilsyn	250											250
Lysgården - nybygg	750	10 700	10 700									22 150
Kunstnerisk utsmykking K-sak 26/18			1 000									1 000
Geovekst	250	250	250									750
Elveforebygging - Flomsikring				200	200	200	200	200	200	200	200	1 600
Ny heis Størenhallen	900											900
Gatelys, utskifting HQL lamper, trinn I	500	5 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 500
Gatelys og lyssignalanlegg Soknes barnehage	400											400
Gatenavnskilt (adressering)	350	350										700
Omsorgsboliger for demens					45 500			-	-	-	-	45 500
Nytt gangfelt med vann og avløp til Hanshus	7 400		14 400									21 800
Driftsbil VA - 50 % vann, 50 % avløp	600											600
Utbedring/forlengelse ledningsanlegg vann	2 000				4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	30 000
Utbedring/forlengelse ledningsanlegg avløp/overvann					1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	7 000

Utbygging av brønn 4	1 000											1 000
Driftsbygg veg og bygg					10 000							10 000
Kommunale boliger for vanskeligstilte					18 000							18 000
Oppgradering kommunale bygg med energi tiltak					4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	28 000
Skifte ut alt gatelys til LED					7 000							7 000
Utbedring bruer					3 000		1 500			1 500		6 000
Garderobes og sanitært renseanlegg					10 000							10 000
Rassikring overvann Bekkedal og Kvennvassbekken Frøset					5 000							5 000
Ordinære omsorgsboliger						68 000						68 000
Mobil- og bredbåndsdekning					950							950
Kinomaskin og kinosystem					1 700							1 700
Lydanlegg, forsterkere, monitorer og lydmikser i kultursalen					3 600							3 600
Lys og røykmaskin Kulturhuset					400							400
Mikrofoner og kabling til scene					150							150
Utstyr til streaming kulturhuset					300							300
Øvingsbinge kulturskolen					250							250
Oppgradering av utstyr kulturskolen					200							200
Overfallsalarm første etg. Rådhuset					175							175
Oppgradering møterom					800							800
<b>Sum</b>	<b>54 435</b>	<b>30 140</b>	<b>39 015</b>	<b>4 400</b>	<b>128 925</b>	<b>83 900</b>	<b>22 900</b>	<b>15 900</b>	<b>19 900</b>	<b>17 400</b>	<b>19 900</b>	<b>435 315</b>

De første 4 årene i foreløpig investeringsplan er lik gjeldende økonomiplan. Eventuelle budsjettendringer som vedtas i 2020 er ikke hensyntatt her.

## Oppsummering

Midtre Gauldal kommune vil få behov for betydelige investeringer i årene som kommer. Foreløpig utkast til investeringsplan viser en totalsum på 435 mill. kr. over 11 år. Selv om dette beløpet kan virke høyt, så er det sannsynligvis et forsiktig anslag. Mye avhenger av befolkningsutviklingen, og vi har som mange andre utfordringer med å tenke langsiktig nok. Selv om det knapt nok ligger inne investeringer i 2023 i foreløpig plan, vil vi nok oppleve at nye behov som må prioriteres dukker opp når vi kommer så langt.

En kommune er i stadig utvikling og det vil alltid være behov for å investere i både bygg, infrastruktur, digitale løsninger osv. Selv om økonomien er anstrengt er det en del ting man rett og slett ikke kommer utenom, og da blir det særdeles viktig for Midtre Gauldal å gjennomføre pågående omstilling i økonomien slik at vi skaffer oss et økonomisk handlingsrom. Dette gjøres ved å prioritere bort det som ikke er absolutt nødvendige investeringer for å sikre et godt tjenestetilbud, i tillegg til at man etterstreber et driftsoverskudd som kan avsettes til framtidige behov og vedlikehold. Det er bedre økonomi å prioritere vedlikehold, enn å ikke kunne vedlikehold og få større investeringsbehov før bygg/anlegg er "utslitt".

En god del av investeringene som ligger foran oss vil helt eller delvis være selvfinansierende. Alle kostnader som for eksempel har med vann og avløp å gjøre skal dekkes av brukerne av tjenesten. Den største investeringen i planen, ordinære omsorgsboliger, vil også delvis finansieres gjennom husleie. I det siste eksempelet er det imidlertid være greit å understreke delvis, da det ikke er en selvfølge at leien kan ligge på et nivå der alle kommunens utgifter med boligen blir dekket.

Gjeldsnivået er ikke spesielt høyt i Midtre Gauldal, men en relativt stor del er renteeksponert. Finansutgiftene er omtrentlig på nivå med landet uten Oslo og egen kostragruppe, og godt under grensen satt gjennom handlingsregelen. Av diagrammet «netto finansutgifter» kommer det imidlertid tydelig fram at handlingsregelen om få år vil brytes hvis det ikke tas grep.

Kommunedirektøren vil derfor fram mot høsten og framlegg av handlingsprogram med økonomiplan 2021-2024, utarbeide en tiårig investeringsplan hvor handlingsregelen overholdes. Dette vil bidra til forutsigbarhet og trygghet for innbyggere, ansatte og næringsliv. Kommunedirektøren vil utfordre enhetene til at investeringer skal være strengt nødvendige sett opp mot behov, og vi skal prioritere vedlikehold. Når vi investerer, må vi også bli flinkere til å få fram gevinster som investeringen skal realisere og vi må ta høyde for hvilke endrede driftsutgifter (+/-) som investeringen fører med seg.

# Midtre Gauldal kommune

## Økonomisk analyse



## Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Sentrale tall .....	3
Administrasjon og styring .....	7
Grunnskole og barnehage .....	9
Kultur og idrett .....	12
Pleie og omsorg .....	14
Kommnehelse.....	15
Kart og oppmåling og plansaksbehandling .....	16
Samferdsel og eiendomsforvaltning .....	18
Andre områder.....	21
Oppsummering.....	23

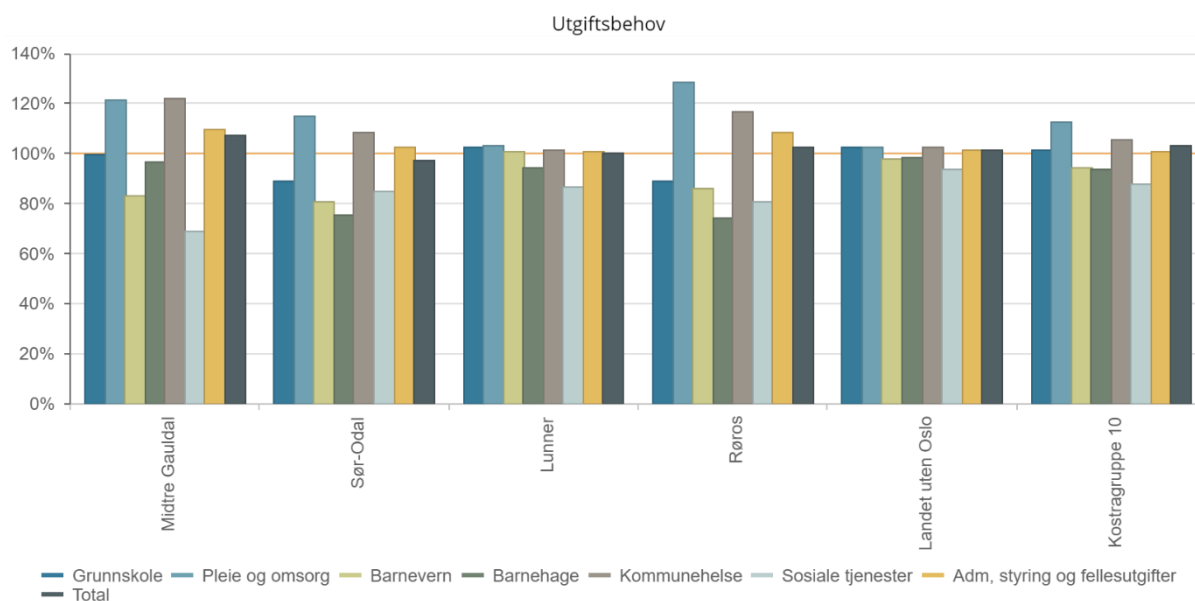
## Innledning

Formålet med denne analysen er å synliggjøre på hvilke områder Midtre Gauldal kommune har et teoretisk innsparingspotensial. Det er foretatt sammenligninger med 4 andre kommuner, landssnitt uten Oslo og kostragruppe 10 som Midtre Gauldal er en del av. Teoretisk innsparingspotensial er stort sett beregnet med utgangspunkt i den kommunen eller gruppen i utvalget med lavest ressursbruk.

Sammenligningskommunene er de samme som er brukt siden KOSTRA-analysen til KS konsulent i 2015.

Kommune	Antall innbyggere	Utgiftsbehov	Frie inntekter*
Midtre Gauldal	6 246	107,0 %	54 046
Sør-Odal	7 879	97,5 %	54 625
Lunner	9 051	100,3 %	53 563
Røros	5 610	102,8 %	55 476

\* Utgiftskorrigerede frie inntekter pr. innbygger



Der det er mulig har vi valgt å justere tallene for inflasjon og ulike utgiftsbehov. Ved å justere for inflasjon med kommunal deflator kan vi sammenligne utviklingen år for år uten å tenke på lønns- og prisstigning. Hensikten med å justere for utgiftsbehov er å gjøre kommunene mer sammenlignbare ved å korrigere for forskjeller i demografi, geografi og sosiale forhold.

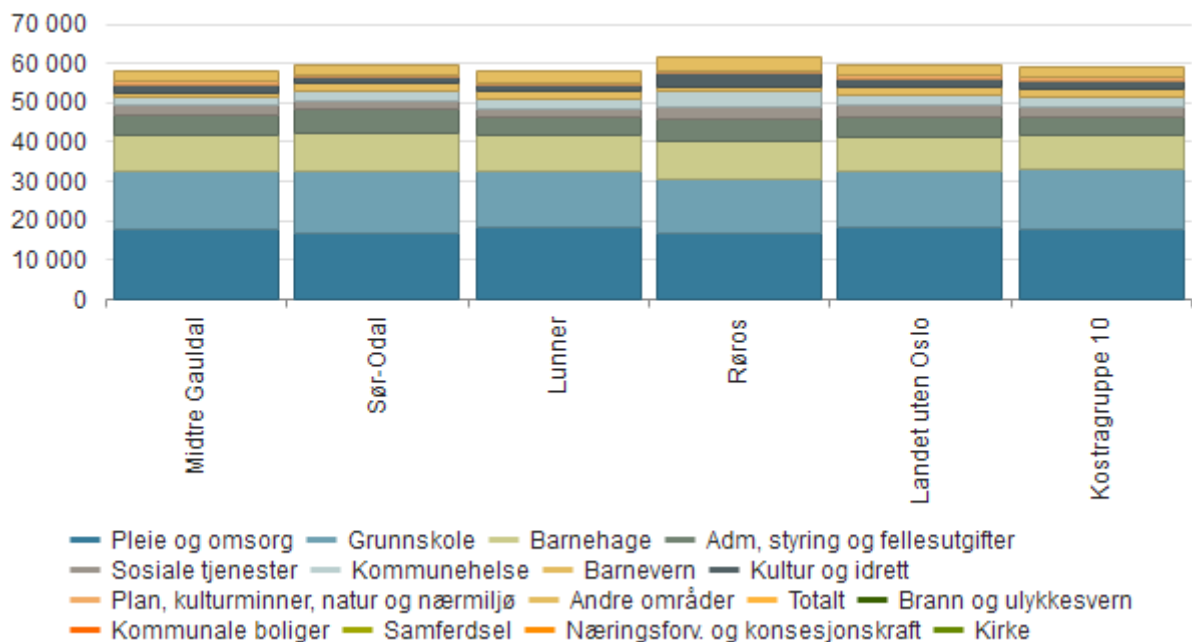
Deflator er et uttrykk for veid lønns- og prisstigning i kommunal sektor. Prisvekst teller 1/3 og lønnsvekst 2/3.

«Utgiftsbehov» er et begrep hentet fra inntektssystemet for kommunene. Hver kommune får beregnet et utgiftsbehov på grunnlag av alderssammensetning (demografi), geografi og sosiale forhold (andel uføre, uføretatte, innvandrere osv.). Utgiftsutjevningen i rammetilskuddet er basert på denne beregningen.



## Sentrale tall

### Utgifter og formål sammenlignet med andre

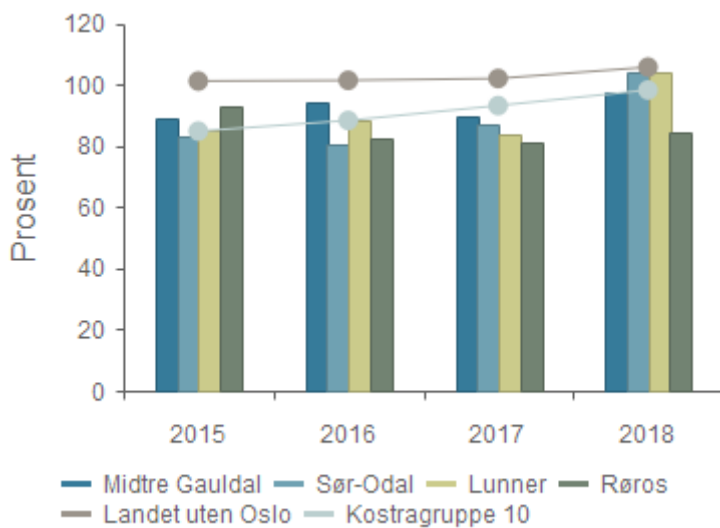


	Midtre Gauldal	Sør-Odal	Lunner	Røros	Landet uten Oslo	Kostragruppe 10
Pleie og omsorg	17 751	16 734	18 134	16 703	18 383	17 787
Grunnskole	14 915	15 606	14 462	13 991	14 214	15 075
Barnehage	9 123	9 784	9 351	9 294	8 724	8 950
Adm, styring og fellesutgifter	5 162	6 127	4 182	5 694	4 981	4 645
Sosiale tjenester	2 278	2 401	2 117	3 344	2 935	2 452
Kommunehelse	2 170	2 468	2 595	3 823	2 824	2 679
Barnevern	1 237	1 942	2 036	1 071	1 729	2 103
Kultur og idrett	1 969	1 342	1 626	3 493	2 354	1 905
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	774	690	441	389	766	670
Andre områder	2 844	2 464	3 266	3 784	2 584	2 627
Brann og ulykkesvern	962	830	724	1 892	889	824
Kommunale boliger	-464	-101	303	261	17	-226
Samferdsel	1 160	688	1 487	1 082	1 043	1 058
Næringsforv. og konsesjonskraft	146	447	297	-93	-73	273
Kirke	1 040	600	455	642	708	698
<b>Totalt</b>	<b>58 222</b>	<b>59 558</b>	<b>58 210</b>	<b>61 585</b>	<b>59 494</b>	<b>58 893</b>

\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Totalt for alle tjenesteområder har Midtre Gauldal lavere netto driftsutgifter per innbygger enn nesten alle kommuner og grupper vi sammenligner med. Unntaket er Lunner som ligger like under. De største utgiftspostene er pleie og omsorg, grunnskole og barnehage. For å finne teoretisk innsparingspotensial kan det på enkelte områder være mer naturlig å bruke antall innbyggere i målgruppen som utgangspunkt, i stedet for antall innbyggere i kommunen.

Langsiktig gjeld ex pensjon i prosent av brutto driftsinntekter



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	88,9 %	94,2 %	89,8 %	97,5 %
Sør-Odal	83,3 %	80,5 %	86,7 %	104,1 %
Lunner	85,0 %	88,4 %	83,7 %	104,1 %
Røros	93,0 %	82,3 %	81,0 %	84,4 %
Landet uten Oslo	101,1 %	101,3 %	101,9 %	105,6 %
Kostragruppe 10	84,7 %	88,2 %	93,1 %	98,1 %

En kommunes gjeld legger beslag på driftsinntekter som kunne vært benyttet til tjenesteproduksjon. Lånedekningsgraden viser langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter. Det er ofte en sammenheng mellom gjeldsgrad og rente- og avdragsutgifters andel av brutto driftsutgifter, men avskrivningstid på investeringer og rentevilkår har også stor betydning.

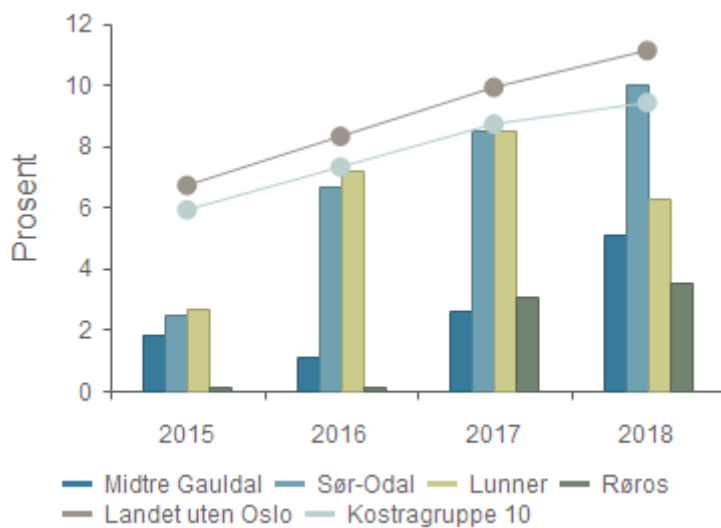
For Midtre Gauldal er dekningsgraden på 97,5 %. Dette er litt under snittet i kostragruppen, og kun Røros av sammenligningskommunen ligger lavere. Dette betyr at gjeldsgraden relativt sett ikke er spesielt høy. Det kan også nevnes at to av nabokommunene, Melhus og Skaun, har en gjeldsgrad på henholdsvis 124 % og 131,1 %.

Ved å se på renteeksponert gjeld i forhold til driftsinntekter får man et bilde av i hvor stor grad kommunens drift blir påvirket av framtidige renteendringer. Der ligger Midtre Gauldal godt over snittet i kostragruppe 10.

	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	33,5 %	66,3 %	58,3 %	63,9 %
Sør-Odal	50,1 %	50,8 %	48,8 %	67,7 %
Lunner	40,5 %	52,0 %	53,0 %	68,0 %
Røros	44,2 %	42,2 %	43,4 %	46,0 %
Landet uten Oslo	52,6 %	57,8 %	59,7 %	61,9 %
Kostragruppe 10	36,5 %	45,1 %	50,0 %	53,7 %

Gjeldsnivået er altså ikke spesielt høyt, men en stor del er renteeksponert. Renten vil etter all sannsynlighet stige i framtiden og for å unngå økt belastning på driften vil det være viktig å få redusert den renteeksponerte gjelden.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter



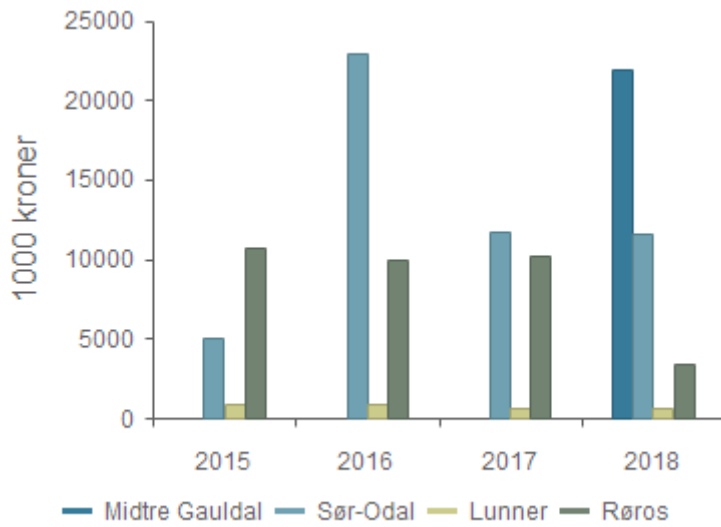
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	1,8 %	1,1 %	2,6 %	5,1 %
Sør-Odal	2,5 %	6,7 %	8,5 %	10,0 %
Lunner	2,7 %	7,2 %	8,5 %	6,3 %
Røros	0,1 %	0,1 %	3,1 %	3,5 %
Landet uten Oslo	6,7 %	8,3 %	9,9 %	11,1 %
Kostragruppe 10	5,9 %	7,3 %	8,7 %	9,4 %

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av driftsregnskapet, og indikatoren sier noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift.

Disposisjonsfondet har vokst i Midtre Gauldal de siste årene og er nå på 5,1 % av driftsinntektene. Fondet er imidlertid bygd opp i en periode med ekstrem skattevekst, gode finansinntekter og lav rente. Dette underbygges også av netto driftsresultat for landet uten Oslo som i snitt har vært på 3,23 % de siste 4 årene. Midtre Gauldals snitt er 2,2 %.

Disposisjonsfond på 5,1 % er etter kommunedirektørens vurdering i knappest laget da inntekter og/eller utgifter kan svinge voldsomt fra år til år. 102 av landets kommuner fikk et negativt driftsresultat i 2018, til tross for god skattevekst på landsbasis og lav rente. En av kommunens økonomiske handlingsregler sier derfor at disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 8 % av brutto driftsinntekter.

Ubundne investeringsfond

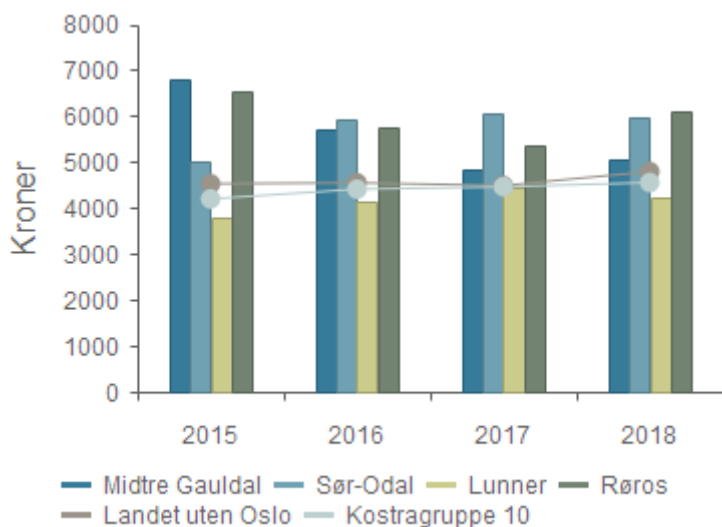


	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	0	0	0	21 970
Sør-Odal	5 051	22 975	11 726	11 529
Lunner	887	887	670	670
Røros	10 712	9 950	10 214	3 350

Midtre Gauldal hadde ved utgangen av 2018 ubundne investeringsfond godt over nivået i sammenligningskommunene. Investeringsfond kan ikke brukes i drift, og er forbeholdt egenfinansiering av framtidige investeringer.

## Administrasjon og styring

### Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. Per innbygger



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	6 795	5 722	4 855	5 070
Sør-Odal	5 025	5 920	6 080	5 987
Lunner	3 809	4 130	4 434	4 212
Røros	6 525	5 762	5 358	6 116
Landet uten Oslo	4 526	4 545	4 486	4 790
Kostragruppe 10	4 196	4 406	4 459	4 551

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Administrasjon og styring består av følgende områder:

100 Politisk styring

110 Kontroll og revisjon

120 Administrasjon

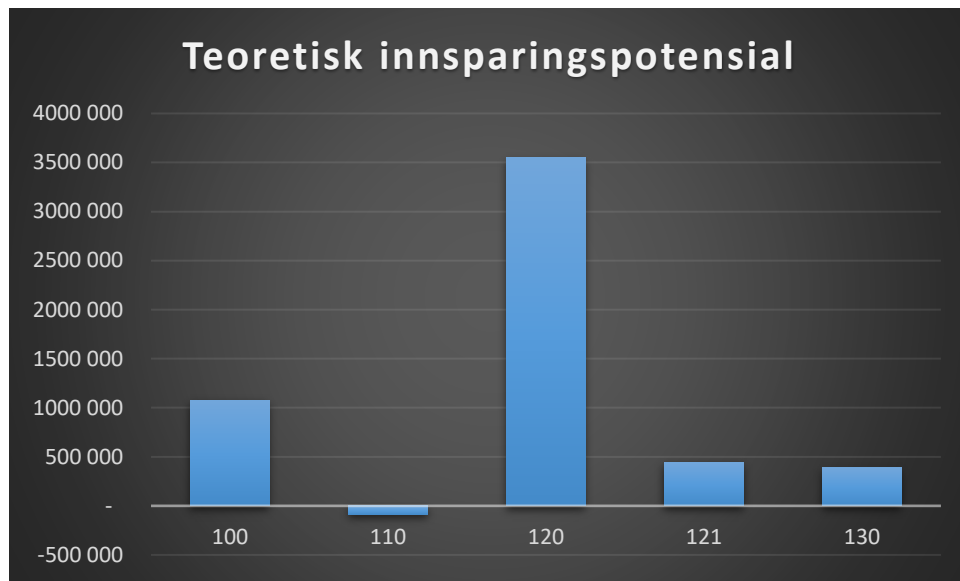
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen

130 Administrasjonslokaler

Midtre Gauldal har et betydelig teoretisk innsparingspotensial på administrasjon og styring. Ved å sammenligne med Lunner som ligger klart lavest i utvalget kan vi anslå potensialet til ca. 5,4 mill. kr.

Per funksjon så er fordelingen slik

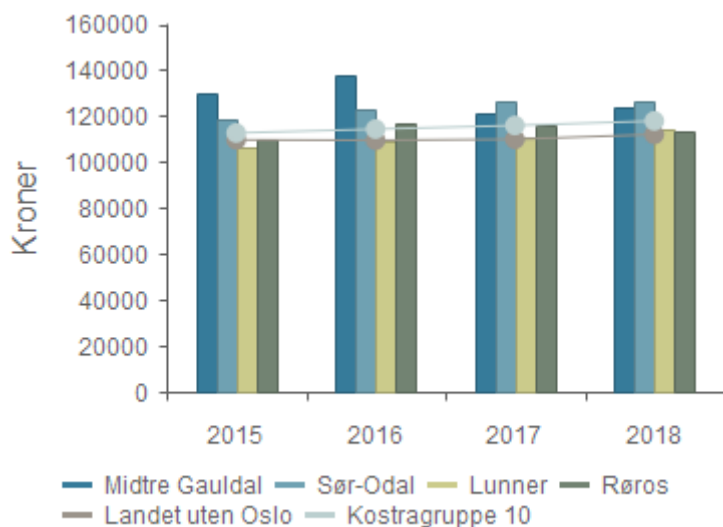
	100	110	120	121	130
Midtre Gauldal	527	126	3 946	150	322
Sør-Odal	416	189	4 476	391	514
Lunner	355	140	3 378	79	260
Røros	635	135	4 672	91	585
Landet uten Oslo	385	99	3 645	275	385
Kostragruppe 10	389	121	3 470	294	275



Sammenlignet med Lunner så er det på områdene politisk styring og administrasjon det er mest og hente med et teoretisk innsparingspotensial på henholdsvis ca. 1,1 og 3,5 mill. kr.

## Grunnskole og barnehage

### Netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger 6-15 år



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	129 647,7	137 890,3	121 367,4	123 731,3
Sør-Odal	118 449,6	122 516,8	126 276,5	126 644,2
Lunner	106 095,7	108 807,2	110 612,6	114 339,0
Røros	110 123,8	117 124,1	115 606,0	113 017,1
Landet uten Oslo	109 602,4	109 428,3	109 856,5	111 971,9
Kostragruppe 10	112 592,5	114 264,5	115 854,7	117 834,6

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Grunnskolesektoren inkluderer følgende funksjoner:

- 202 Grunnskole
- 215 Skolefritidstilbud
- 222 Skolelokaler
- 223 Skoleskyss

Midtre Gauldal bruker relativt mye på denne sektoren og ligger godt over både landssnitt og kostragruppe 10. Av sammenligningskommune ligger kun Sør-Odal over.

	202	215*	222	223
Midtre Gauldal	93 414	2 694	24 186	4 951
Sør-Odal	99 060	11 202	19 554	3 503
Lunner	86 798	2 798	21 873	4 592
Røros	84 006	9 712	21 827	3 425
Landet uten Oslo	89 112	4 532	18 780	2 266
Kostragruppe 10	94 382	4 749	18 225	3 331

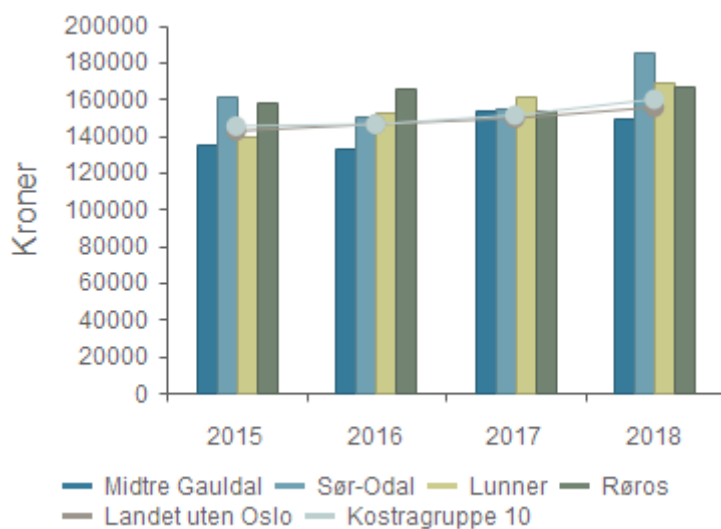
\* 215 viser utgift per innbygger i gruppen 6-9 år.

Tabellen over viser at Midtre Gauldal bruker klart mest på skolelokaler og skoleskyss.



Beregnet teoretisk innsparingspotensial beregnet med utgangspunkt i kommunen/gruppen med laveste utgifter på hvert område og beløper seg totalt til ca. 12 mill. kr.

#### Netto driftsutgifter til barnehage per innbygger 1-5 år



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	135 618	132 953	153 533	148 933
Sør-Odal	160 801	150 294	155 274	185 776
Lunner	139 122	153 042	161 621	168 929
Røros	157 663	165 688	153 680	166 655
Landet uten Oslo	142 361	146 013	149 251	155 204
Kostragruppe 10	144 994	145 984	150 929	159 584

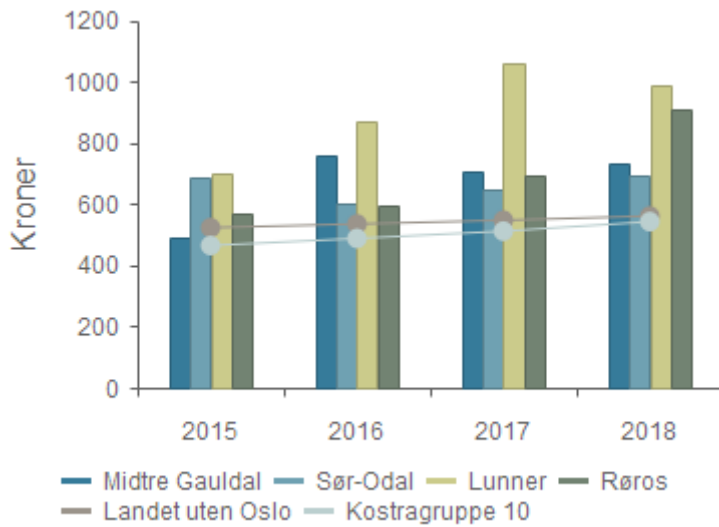
\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Netto driftsutgifter til barnehage per barn i alderen 1-5 år er ca. 6 300 kr. Lavere for Midtre Gauldal enn landssnittet. Både sammenligningskommunene og kostragruppe 10 ligger over landssnittet.



Netto driftsutgifter per innbygger (221) førskolelokaler og skyss



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	493	760	705	734
Sør-Odal	688	601	647	693
Lunner	700	870	1 060	991
Røros	572	593	691	910
Landet uten Oslo	522	534	546	560
Kostragruppe 10	464	487	511	542

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

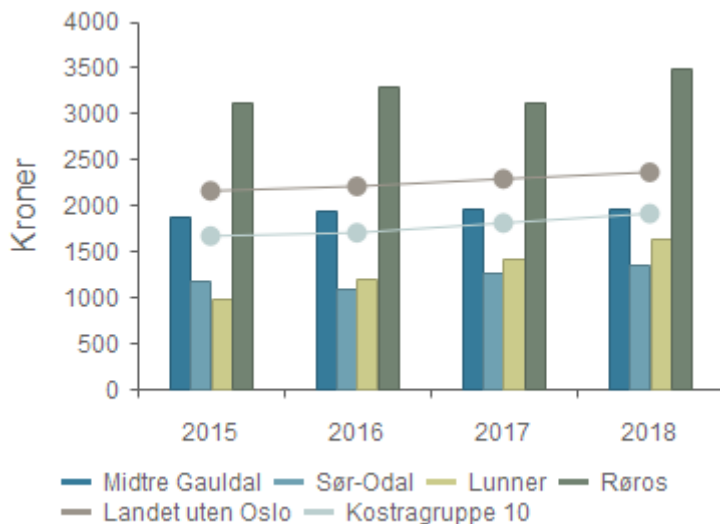
\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Under barnehage har imidlertid Midtre Gauldal relativt høye utgifter til førskolelokaler og skyss. Sammenlignet med snittet i kostragruppe 10 så er det et teoretisk innsparingspotensial på ca. 1,2 mill. kr. På dette området.

Se forøvrig egen analyse av oppvekstsektoren for flere detaljer.

## Kultur og idrett

### Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kultur og idrett



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	1 884	1 947	1 966	1 969
Sør-Odal	1 181	1 087	1 259	1 342
Lunner	991	1 207	1 415	1 626
Røros	3 108	3 301	3 126	3 493
Landet uten Oslo	2 152	2 201	2 282	2 354
Kostragruppe 10	1 661	1 696	1 802	1 905

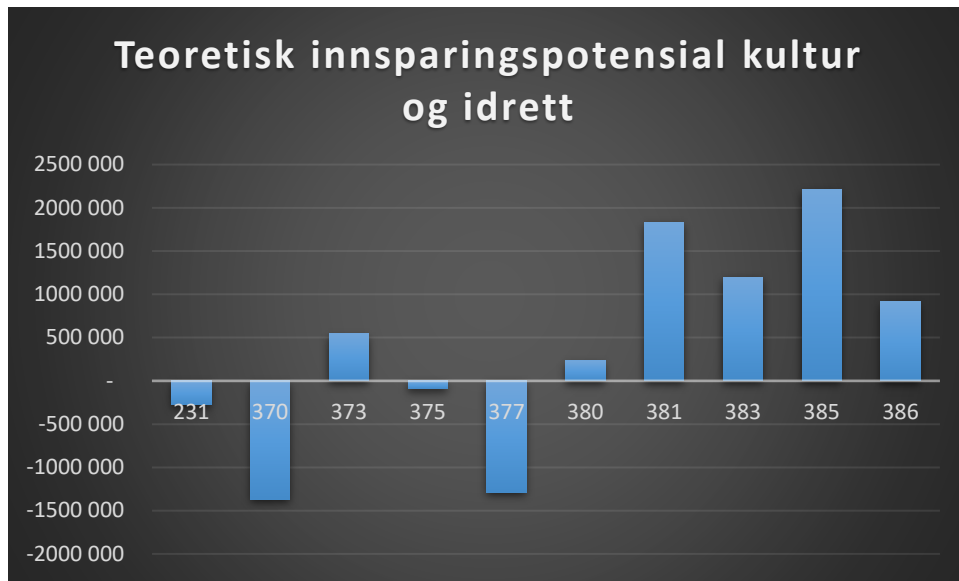
\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Kultur og idrett består av følgende funksjoner: 231 aktivitetstilbud til barn og unge, 370 bibliotek, 373 kino, 375 museer, 377 kunstformidling, 380 idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, 381 kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, 383 kulturskole, 385 andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg, 386 kommunale kulturbygg.

Midtre Gauldal skiller seg ikke spesielt ut når det gjelder utgifter til kultur og idrett. Utgiftene er på ca. samme nivå som kostragruppe 10, men en del under landsnittet. Det er likevel et betydelig innsparingspotensial på ca. 4 mill. kr. sammenlignet med Sør-Odal som ligger lavest i utvalget.

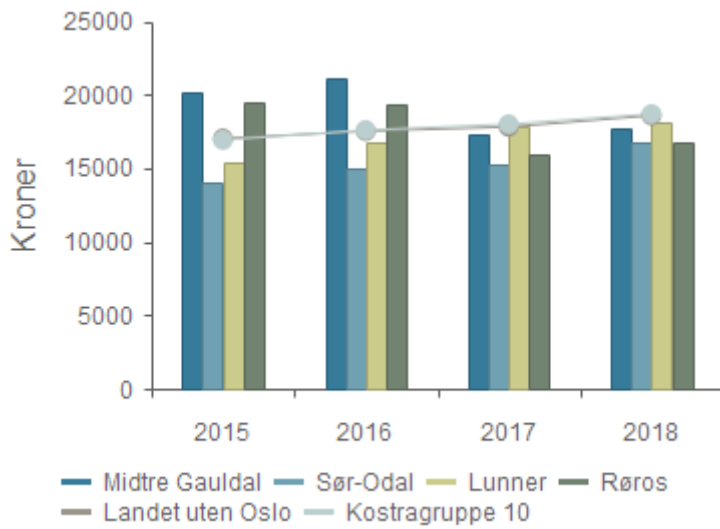
Oppdelt per funksjon sammenlignet med Sør-Odal ser det teoretiske innsparingspotensialet slik ut:



Utgiftene i Midtre Gauldal og Sør-Odal er spesielt forskjellige på funksjon 381 kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg og funksjon 385 andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg.

## Pleie og omsorg

Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	20 100	21 142	17 306	17 751
Sør-Odal	14 064	14 966	15 194	16 734
Lunner	15 401	16 756	17 805	18 135
Røros	19 508	19 363	15 893	16 702
Landet uten Oslo	17 017	17 512	17 801	18 574
Kostragruppe 10	16 905	17 590	17 987	18 683

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

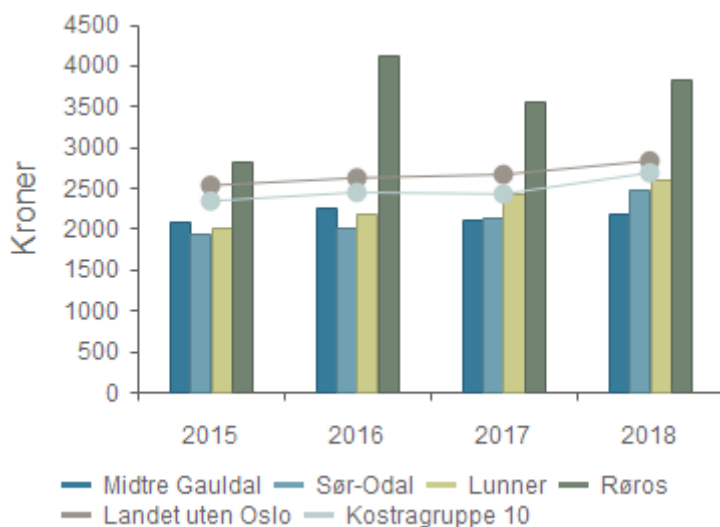
\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Midtre Gauldal brukte i 2018 17 751 kr. Per innbygger på Pleie og omsorg. Dette er ca. det samme som snittet i kostragruppe 10 og godt under landssnittet. Hvis vi imidlertid sammenligner oss med Røros så er det et teoretisk innsparingspotensial på ca. 6,5 mill. kr.

Se for øvrig egen analyse av pleie- og omsorgstjenesten.

## Kommunehelse

### Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	2 082	2 255	2 100	2 170
Sør-Odal	1 929	2 018	2 136	2 468
Lunner	2 014	2 179	2 423	2 595
Røros	2 816	4 125	3 566	3 823
Landet uten Oslo	2 525	2 616	2 658	2 824
Kostragruppe 10	2 333	2 439	2 420	2 679

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Kommunehelse består av følgende funksjoner:

232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

233 Annet forebyggende arbeid

241 Diagnose, behandling og re-/habilitering

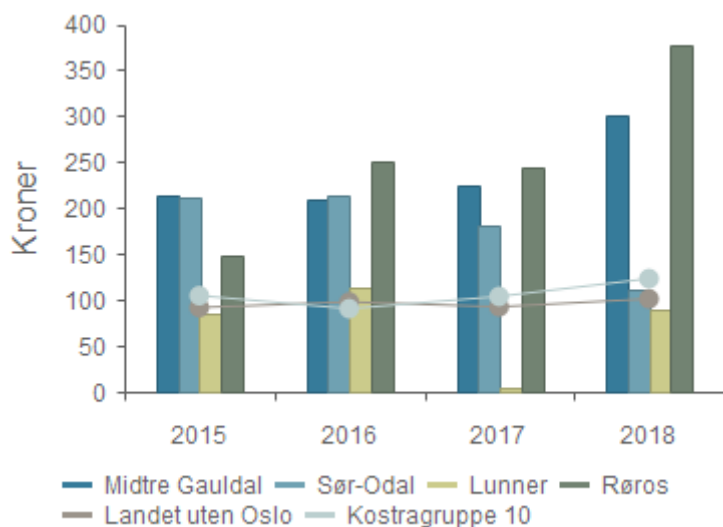
	232	233	241
Midtre Gauldal	620	15	1 536
Sør-Odal	525	268	1 675
Lunner	594	97	1 904
Røros	405	86	3 332
Kostragruppe 10	673	223	1 926
Landet uten Oslo	685	227	1 765

\*\*) Tabell er justert med utgiftsbehov

Midtre Gauldal bruker klart minst i utvalget totalt på kommunehelse med 2 170 kr. Per innbygger. På enkeltområdene under kommunehelse bruker imidlertid kommunen mest i utvalget på forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste. Sammenlignet med Røros så er det her et teoretisk innsparingspotensial på ca. 1,3 mill. kr.

## Kart og oppmåling og plansaksbehandling

### Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger



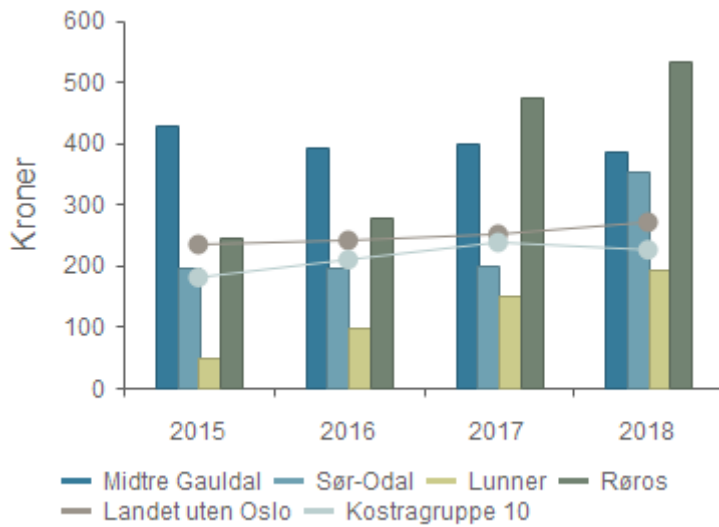
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	213	209	224	300
Sør-Odal	211	214	181	112
Lunner	85	114	5	90
Røros	149	251	243	378
Landet uten Oslo	92	98	92	101
Kostragruppe 10	104	90	104	123

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Oppmåling er et selvkostområde, det vil si at tjenesten kan finansieres med gebyrer. Midtre Gauldal har vedtatt 60 % dekningsgrad på dette området. Kartarbeid må finansieres av kommunen selv.

Midtre Gauldal ligger godt over landsnittet og kostragruppen når det gjelder netto utgifter til kart og oppmåling. Av sammenligningskommunen bruker Røros mer. Teoretisk innsparepotensial sammenlignet med Lunner som ligger lavest i utvalget er ca. 1,3 mill. kr.

Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	428	393	398	386
Sør-Odal	196	197	198	353
Lunner	51	100	151	194
Røros	244	279	473	533
Landet uten Oslo	234	240	250	270
Kostragruppe 10	180	209	237	225

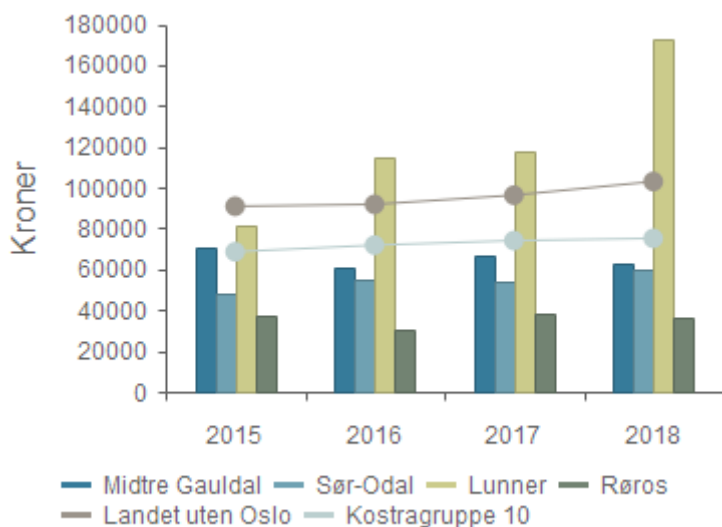
\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Plansaksbehandling er delvis et selvkostområde ved at private planer kan finansieres av gebyrer. Midtre Gauldal har vedtatt 100 % dekningsgrad på dette området. Kommunale planer finansieres av kommunen selv.

Teoretisk innsparingspotensial sammenlignet med Lunner, som ligger lavest i utvalget på netto driftsutgifter til plansaksbehandling, er ca. 1,2 mill. kr.

## Samferdsel og eiendomsforvaltning

### Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	70 656	61 284	66 693	62 918
Sør-Odal	47 858	54 544	54 226	60 225
Lunner	81 189	114 324	117 540	172 400
Røros	37 065	30 023	37 999	36 761
Landet uten Oslo	90 782	91 718	96 196	102 896
Kostragruppe 10	68 499	71 756	73 974	75 065

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

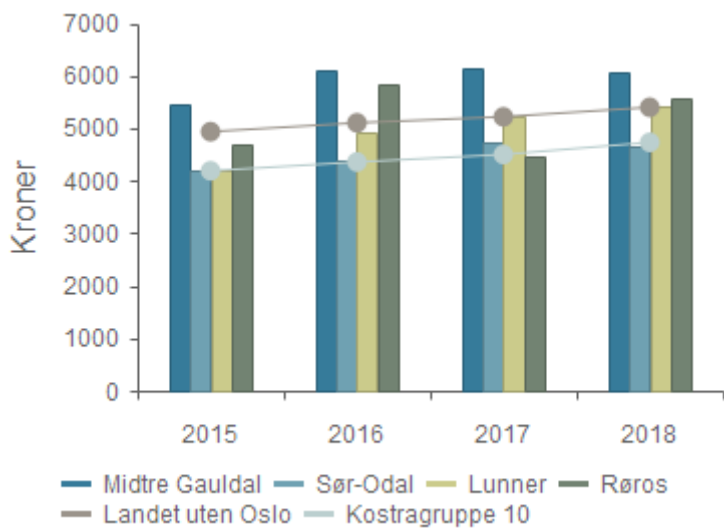
### Kommunal vei og gate. Antall kilometer

	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	99	99	99	98
Sør-Odal	80	80	80	80
Lunner	70	70	70	70
Røros	113	113	113	113

Midtre Gauldal bruker 62 918 kr. Per km kommunal vei og gate. Dette er godt under landet og kostragruppe 10, men langt over utgiftene i Røros. Sammenlignet med Røros er det et innsparingspotensial på ca. 2,5 mill. kr. Innen samferdsel.



Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	5 455	6 087	6 124	6 059
Sør-Odal	4 178	4 390	4 720	4 637
Lunner	4 203	4 910	5 245	5 429
Røros	4 701	5 841	4 478	5 581
Landet uten Oslo	4 931	5 100	5 214	5 396
Kostragruppe 10	4 186	4 354	4 497	4 728

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**Kommunal eiendomsforvaltning inkluderer følgende funksjoner:** 121 forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, 130 administrasjonslokaler, 221 barnehagelokaler og skyss, 222 skolelokaler, 261 institusjonslokaler, 381 kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg 386 og kommunale kulturbygg.

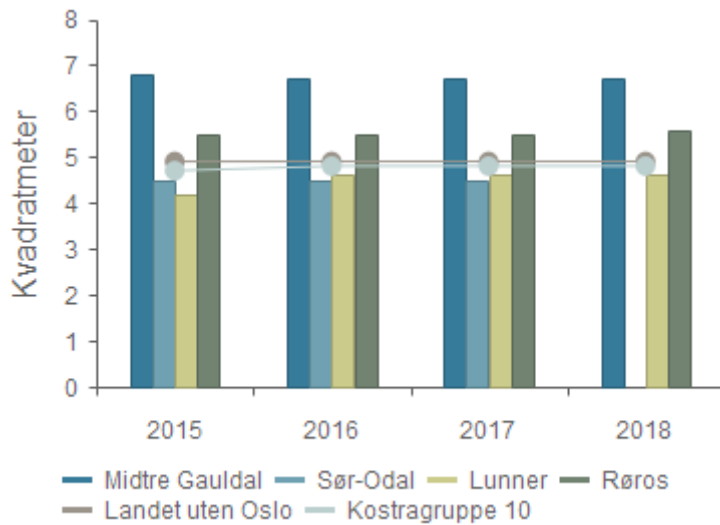
Midtre Gauldal bruker klart mest av kommunene i utvalget på kommunal eiendomsforvaltning. Sammenlignet med Sør-Odal som bruker minst er det et innsparingspotensial på ca. 8,9 mill. kr.



Spesielt på skolelokaler og institusjonslokaler er det stort innsparingspotensial.

Utgifter til lokaler inngår også i flere av indikatorene under de enkelte tjenesteområder. Eiendomsforvaltning holdes derfor utenfor oppsummeringstabellen på siste side.

### Samlet areal på formålsbyggene i kvadratmeter per innbygger

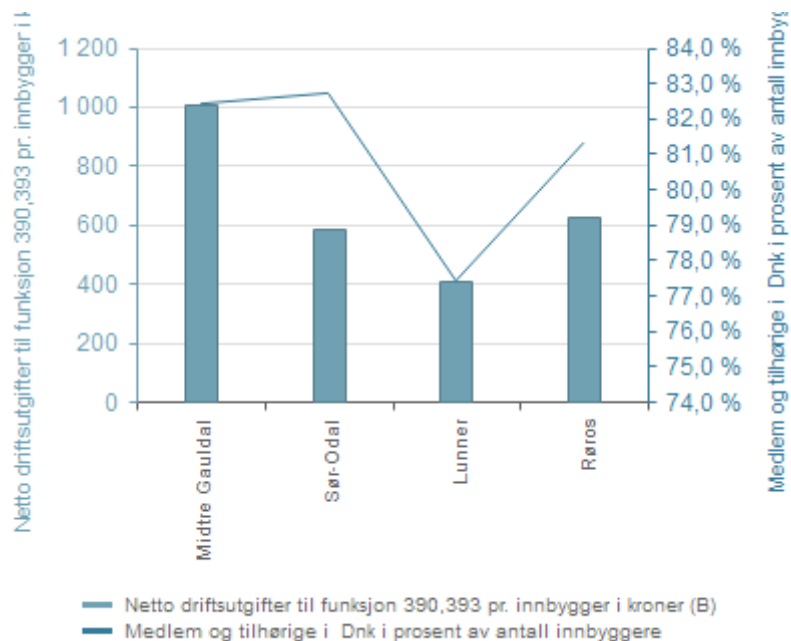


	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	6,8	6,7	6,7	6,7
Sør-Odal	4,5	4,5	4,5	0,0
Lunner	4,2	4,6	4,6	4,6
Røros	5,5	5,5	5,5	5,6
Landet uten Oslo	4,9	4,9	4,9	4,9
Kostragruppe 10	4,7	4,8	4,8	4,8

Midtre Gauldal har klart flest kvadratmeter bygg per innbygger. Sammenlignet med snittet i kostragruppen så blir forskjellen nesten 12 000 kvadratmeter.

## Andre områder

Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 (kirke) pr. innbygger i kroner



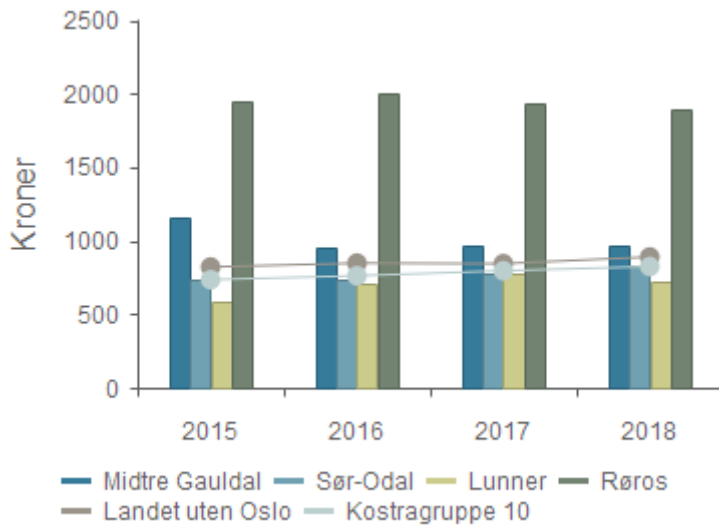
	Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner (B)	Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere
Midtre Gauldal	1 007	82,4 %
Sør-Odal	586	82,7 %
Lunner	411	77,4 %
Roros	626	81,3 %
Landet uten Oslo	638	72,9 %
Kostragruppe 10	654	77,9 %

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Funksjon 390 er den norske kirke. Funksjon 393 er gravplasser og krematorier. Utgifter for kommunen her er i all hovedsak tilskudd til kirkelig felle råd.

Midtre Gauldal bruker klart mest i utvalget på kirke. Sammenlignet med Sør-Odal som har 3 kirker og nesten samme andel medlemmer i den norske kirke er det et innsparingspotensial på ca. 2,6 mill. kr.

Netto driftsutgifter pr. innbygger til brann og ulykkesvern



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	1 163	948	961	962
Sør-Odal	738	734	771	830
Lunner	582	715	781	724
Røros	1 944	2 005	1 938	1 892
Landet uten Oslo	821	847	843	889
Kostragruppe 10	734	761	795	824

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Sammenlignet med Lunner så er det et teoretisk innsparingspotensial på ca. 1,5 mill. kr på området brann og ulykkesvern. Kun Røros i utvalget bruker mer på dette området enn Midtre Gauldal.

## Oppsummering

Område	Funksjoner	Funksjoner (T)	Sammenlignings- kommune	Teoretisk innsparingspotensial
Administrasjon og styring	100	Politisk styring	Lunner	1 074 312
Administrasjon og styring	120	Administrasjon	Lunner	3 547 728
Grunnskole	202	Grunnskole	Røros	6 303 360
Grunnskole	222	Skolelokaler	Kostragruppe 10	3 993 870
Grunnskole	223	Skoleskyss	Landet uten Oslo	1 798 950
Barnehage	221	Barnehagelokaler og skyss	Kostragruppe 10	1 199 232
Kultur og idrett	381	Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	Sør-Odal	1 830 078
Kultur og idrett	385	Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	Sør-Odal	2 211 084
Pleie og omsorg	234, 253, 254, 261, 262	Hele PLO	Røros	6 552 054
Kommunehelse	232	Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	Røros	1 342 890
Kart og oppmåling	303	Kart og oppmåling	Lunner	1 311 660
Plansaksbehandling	301	Plansaksbehandling	Lunner	1 199 232
Samferdsel	332	Kommunale veier	Røros	2 563 386
Kirke	390, 393	Den norske kirke og gravplasser og krematorier	Sør-Odal	2 629 566
Brann og ulykkesvern	338, 339	Forebygging og beredskap mot brann og andre ulykker	Lunner	1 486 548
<b>Sum</b>				<b>39 043 950</b>

# Omstillingsprosess i Midtre Gauldal kommune

---

Analyse av pleie- og omsorgstjenesten



## Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
KOSTRA og nøkkeltall 2018 .....	4
Effektivitetsanalyse.....	24
Kommunebarometeret 2019 .....	25
Sammendrag.....	27

## Innledning

I forbindelse med utarbeidelse av handlingsprogram med økonomiplan for 2020-2023 har det kommet tydelig fram at det er behov for en omstillingsprosess i Midtre Gauldal kommune. Dette for å kunne håndtere demografiendringene som kommer, samt nå målsettingen om å komme først til framtida. For å bedre kunnskapsgrunnlaget er det derfor bestilt analyser av sentrale tjenesteområder.

Dette dokumentet består av tre hoveddeler:

1. Kostra og nøkkeltall
2. Effektivitetsanalyse
3. Kommunebarometeret

Formålet med analysen er å avdekke mulige kostnadsreduksjoner, og det fokuseres derfor mest på områder med høy prioritering, høy dekningsgrad og god kvalitet.

Det er foretatt et bredt utvalg av indikatorer i kostra-delen. De vi mener er vesentlige er kommentert, resten er presentert med kun graf og tabell. Dette er indikatorer som vi ser på som interessante, men ikke nødvendigvis av vesentlig betydning.



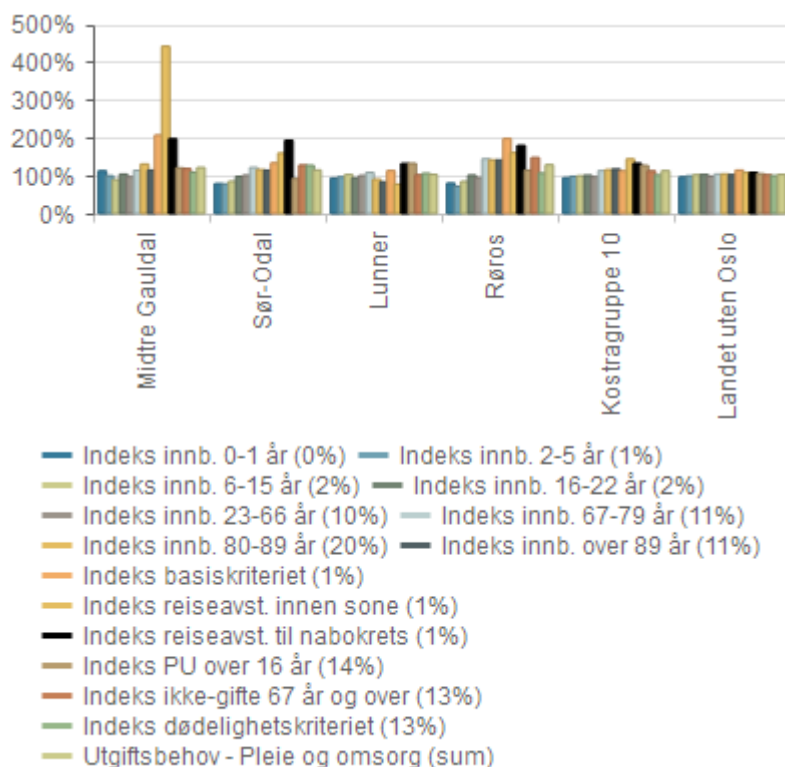
**KOSTRA og nøkkeltall 2018**

	Midtre Gauldal 2017	Midtre Gauldal 2018	Sør- Odal	Lunner	Rørøs	Kostragruppe 10	Landet uten Oslo
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter i prosent 234 aktiv.- og servicetjen eldre og pers. m/funk.nedsett. (B) *) **)	1,4 %	1,9 %	1,6 %	1,5 %	0,2 %	1,6 %	1,7 %
Netto driftsutgifter i prosent 253 helse- og omsorgstjenester i institusjon (B) *) **)	11,8 %	10,1 %	12,1 %	11,6 %	12,8 %	10,7 %	11,7 %
Netto driftsutgifter i prosent 254 helse- og omsorgstj. til hjemmeboende (B) *) **)	13,9 %	15,4 %	14,0 %	15,9 %	13,9 %	15,9 %	15,6 %
Institusjonslokaler netto driftsutgifter andel av totale utgifter (prosent)	2,0 %	2,1 %	1,4 %	1,2 %	1,4 %	1,7 %	1,5 %
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	33,9 %	35,0 %	33,5 %	31,1 %	36,0 %	34,8 %	31,9 %
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B) *) **)	17 305	17 751	16 734	18 134	16 703	17 787	18 383
<b>Produktivitet</b>							
Netto driftsutgift per bruker av hjemmebaserte tjenester (254)	158 905	170 588	228 617	203 775	195 718	239 567	236 588
Netto utgift per plass i institusjon, korrigert for utleie	887 303	907 167	846 062	1 015 271	857 329	1 005 431	1 017 331
<b>Dekningsgrad</b>							
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov (B)	22,6 %	23,0 %	32,6 %	23,7 %	30,2 %	33,7 %	32,0 %
I alt Aktiviserings- og servicetjenester Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	32,4	36,3	24,0	26,4	34,0	29,4	24,7
I alt Institusjonstjenester Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	10,9	9,9	7,9	9,4	13,5	8,2	8,6
Mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere (B)	61	67	40	48	54	45	40
<b>Kvalitet</b>							
Aktivitor Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	6,30	4,43	1,90	1,10		3,16	2,16
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	73,8 %	82,4 %	69,4 %	74,2 %	80,1 %	75,2 %	74,8 %
Helsefagarbeider Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	24,20	31,77	38,67	42,87	34,31	40,77	37,60
Hjelpepleier Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	80,09	82,10	62,03	28,79	105,66	55,39	48,20
Sykepleier uten spesialitet/videreutdanning Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	64,92	66,92	45,57	35,40	45,54	54,35	47,22
Sykepleiere med spes./vd. utd. Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	7,63	8,55	7,88	8,37	9,07	10,38	7,54
Vernepleier Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	17,91	19,98	14,42	19,28	8,29	15,10	17,22
Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)	379,1	360,3	361,8	265,7	333,3	337,9	311,6
<b>Andre nøkkeltall</b>							
Ressursbruk Pleie og omsorg	97,67	96,24	90,73	98,31	90,55	96,43	99,66

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Tallene er justert for ulikt utgiftsbehov

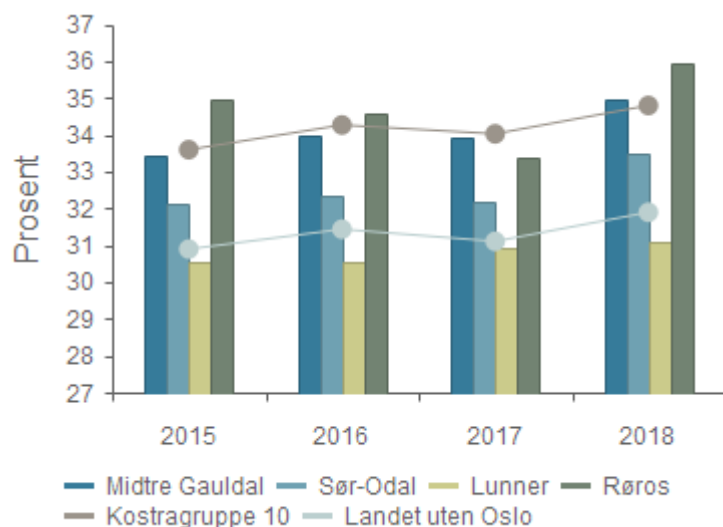
## Utgiftsbehov og kriteriedata



	Midtre Gauldal	Sør-Odal	Lunner	Røros	Kostragruppe 10	Landet uten Oslo
Indeks innb. 0-1 år (0%)	112,5 %	78,8 %	93,4 %	80,1 %	94,3 %	96,5 %
Indeks innb. 2-5 år (1%)	99,5 %	78,0 %	96,5 %	71,7 %	98,1 %	99,3 %
Indeks innb. 6-15 år (2%)	89,4 %	85,0 %	102,5 %	84,8 %	99,6 %	102,1 %
Indeks innb. 16-22 år (2%)	103,7 %	97,7 %	93,7 %	101,0 %	100,8 %	102,5 %
Indeks innb. 23-66 år (10%)	96,7 %	100,9 %	100,2 %	94,7 %	96,7 %	98,3 %
Indeks innb. 67-79 år (11%)	113,7 %	121,5 %	108,3 %	144,2 %	113,0 %	104,0 %
Indeks innb. 80-89 år (20%)	130,5 %	115,8 %	90,1 %	141,5 %	115,8 %	104,3 %
Indeks innb. over 89 år (11%)	114,2 %	114,2 %	83,4 %	141,3 %	117,2 %	102,2 %
Indeks basiskriteriet (1%)	207,0 %	133,5 %	113,0 %	197,6 %	112,4 %	114,4 %
Indeks reiseavst. innen sone (1%)	441,2 %	159,4 %	77,3 %	160,3 %	144,0 %	107,8 %
Indeks reiseavst. til nabokrets (1%)	197,0 %	193,2 %	131,9 %	179,5 %	132,5 %	108,3 %
Indeks PU over 16 år (14%)	120,2 %	91,5 %	132,4 %	114,2 %	126,8 %	104,9 %
Indeks ikke-gifte 67 år og over (13%)	118,3 %	127,7 %	101,9 %	147,6 %	112,3 %	102,0 %
Indeks dødelighetskriteriet (13%)	108,8 %	127,1 %	106,0 %	106,6 %	101,4 %	100,0 %
Utgiftsbehov - Pleie og omsorg (sum)	121,5 %	114,7 %	102,9 %	128,6 %	112,7 %	102,8 %

Delkostnadsnøkkelen for Pleie og omsorg viser et utgiftsbehov på 121,5 % for Midtre Gauldal. Det vil si at det er beregnet å koste 21,5 prosent mer å drive denne tjenesten her sammenlignet med landssnittet. Dette blir vi kompensert for gjennom rammetilskuddet. Vi ser for eksempel at Midtre Gauldal har en relativt høy andel innbyggere i gruppen 80-89 år, og dette generer ca. 7,5 mill. ekstra i rammetilskudd.

Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter



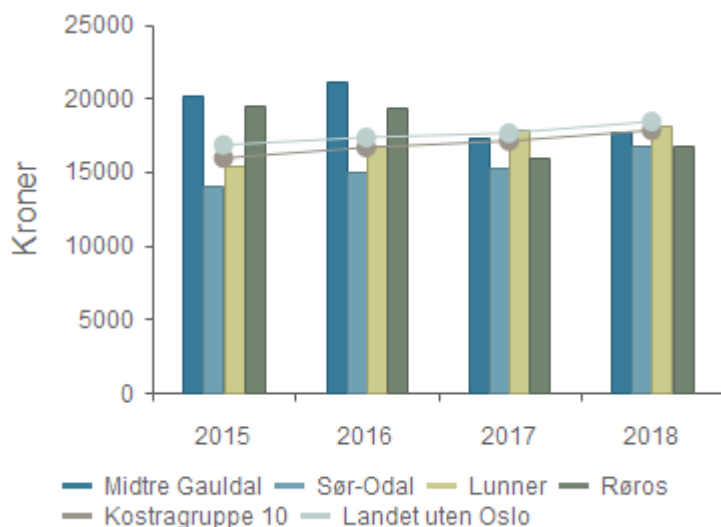
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	33,4 %	34,0 %	33,9 %	35,0 %
Sør-Odal	32,1 %	32,4 %	32,2 %	33,5 %
Lunner	30,6 %	30,6 %	30,9 %	31,1 %
Røros	35,0 %	34,6 %	33,4 %	36,0 %
Kostragruppe 10	33,6 %	34,3 %	34,0 %	34,8 %
Landet uten Oslo	30,9 %	31,4 %	31,1 %	31,9 %

For å se hvordan kommunene prioriterer de ulike tjenesteområdene er det naturlig å se på tjenestens andel av totale netto driftsutgifter. I Midtre Gauldal gikk i 2018 35 % av utgiftene til Pleie og omsorg. Snittet for KOSTRA-gruppe 10 og landet uten Oslo er henholdsvis 34,8 % og 31,9 %. Kun Røros ligger over Midtre Gauldal av sammenligningskommunene. Disse to kommunene har også høyest utgiftsbehov for Pleie og omsorg.

Følgende funksjoner er inkludert:

- 234 - Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse
- 253 – Helse- og omsorgstjenester i institusjon
- 254 – Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende
- 261 – Institusjonslokaler

### Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	20 101	21 142	17 305	17 751
Sør-Odal	14 063	14 967	15 194	16 734
Lunner	15 401	16 755	17 805	18 134
Røros	19 507	19 362	15 893	16 703
Kostragruppe 10	15 901	16 622	17 062	17 787
Landet uten Oslo	16 799	17 303	17 601	18 383

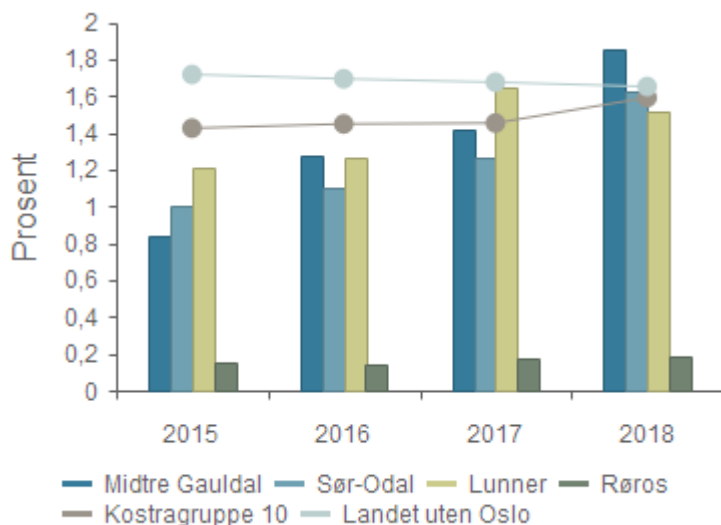
\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Netto driftsutgifter pr. innbygger til ulike tjenester er også med på gi et bilde av kommunenes prioriteringer. Midtre Gauldal brukte i 2018 17 751 kr. Pr. innbygger på Pleie og omsorg. Dette er omtrentlig på samme nivå som kostragruppe 10, men nest høyest i utvalget av sammenligningskommuner. Det er en liten økning fra 2017, men en vesentlig reduksjon fra nivået i 2015 og 2016.

Tabellen over viser at kostragruppe 10 skiller seg fra landsnittet her med lavere prioritering av dette området.

Netto driftsutgifter i prosent 234 aktiviserings- og servicetjenester eldre og pers. m/funk.nedsett.



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	0,8 %	1,3 %	1,4 %	1,9 %
Sør-Odal	1,0 %	1,1 %	1,3 %	1,6 %
Lunner	1,2 %	1,3 %	1,6 %	1,5 %
Røros	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %
Kostragruppe 10	1,4 %	1,4 %	1,5 %	1,6 %
Landet uten Oslo	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %

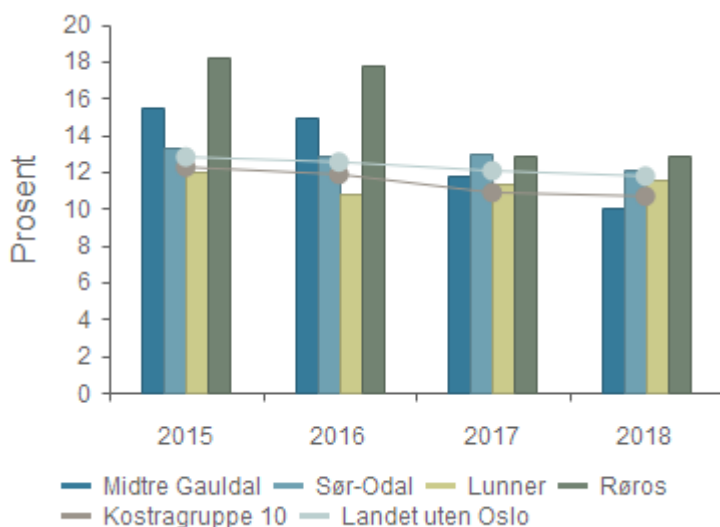
\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Denne indikatoren viser netto driftsutgifter til aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse i prosent av kommunens totale utgifter.

1,9 % av utgiftene i Midtre Gauldal gikk i 2018 til aktiviserings- og servicetjenester. Dette er høyest i utvalget og samtidig en god del mer enn i 2017.

### Netto driftsutgifter i prosent 253 helse- og omsorgstjenester i institusjon



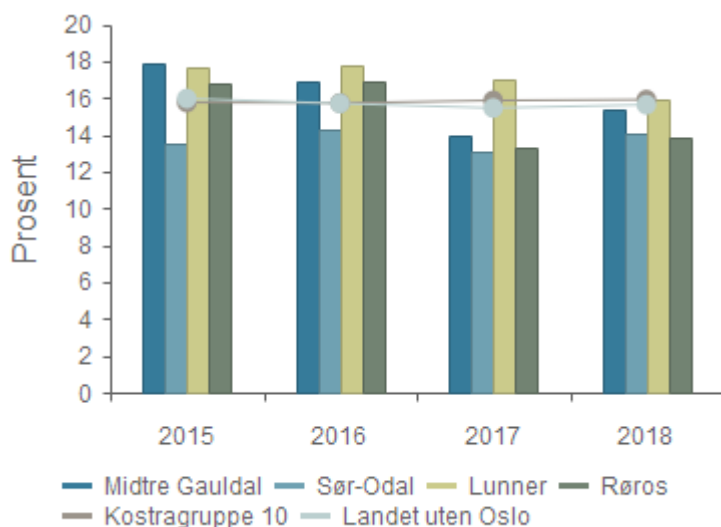
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	15,5 %	14,9 %	11,8 %	10,1 %
Sør-Odal	13,3 %	12,8 %	13,0 %	12,1 %
Lunner	12,0 %	10,8 %	11,3 %	11,6 %
Røros	18,2 %	17,8 %	12,9 %	12,8 %
Kostragruppe 10	12,2 %	11,8 %	10,9 %	10,7 %
Landet uten Oslo	12,8 %	12,5 %	12,0 %	11,7 %

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

Utgifter til helse og omsorgstjenester i institusjon utgjør en stadig mindre del av de totale utgiftene. Fra 15,5 % i 2015 er andelen i 2018 på 10,1 %. Nivået i 2018 er klart lavere enn i sammenligningskommunene og også en del under snittet for kostragruppe 10.

## Netto driftsutgifter i prosent 254 helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende



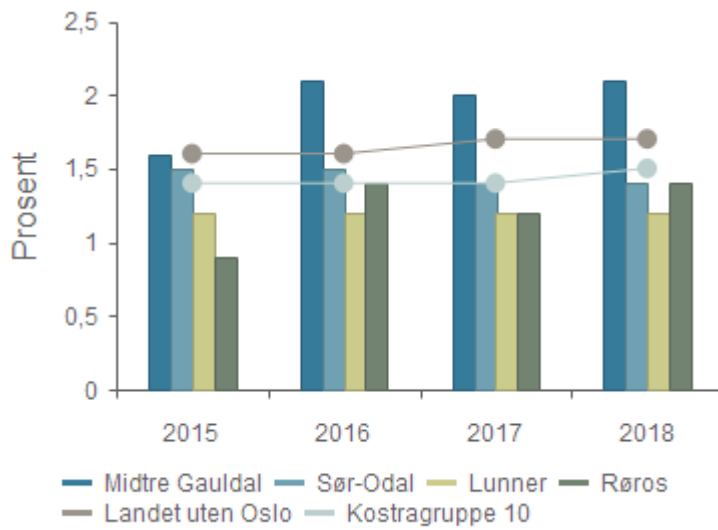
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	17,8 %	16,8 %	13,9 %	15,4 %
Sør-Odal	13,6 %	14,2 %	13,1 %	14,0 %
Lunner	17,7 %	17,8 %	17,0 %	15,9 %
Røros	16,7 %	16,8 %	13,3 %	13,9 %
Kostragruppe 10	15,7 %	15,7 %	15,9 %	15,9 %
Landet uten Oslo	16,0 %	15,7 %	15,4 %	15,6 %

\*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

\*\*) Graf er justert med utgiftsbehov

I 2018 gikk 15,4 % av driftsutgiftene i Midtre Gauldal til helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende. Dette er litt under nivået i kostragruppe 10 og landet uten Oslo, men over to av tre sammenligningskommuner. Selv om andelen har økt fra 2017 til 2018, så er det en vesentlig reduksjon sammenlignet med nivået i 2015.

Institusjonslokaler netto driftsutgifter andel av totale utgifter (prosent)

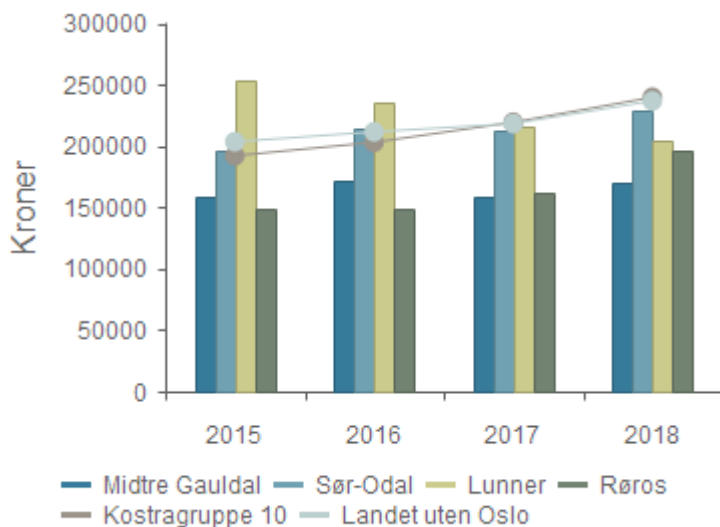


	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	1,6 %	2,1 %	2,0 %	2,1 %
Sør-Odal	1,5 %	1,5 %	1,4 %	1,4 %
Lunner	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
Røros	0,9 %	1,4 %	1,2 %	1,4 %
Landet uten Oslo	1,6 %	1,6 %	1,7 %	1,7 %
Kostragruppe 10	1,4 %	1,4 %	1,4 %	1,5 %

Denne indikatoren er ikke justert for utgiftsbehov og deflator, men i rene kroner brukes det klart mest penger på institusjonslokaler i Midtre Gauldal. Det var en betydelig økning fra 2015 til 2016, og deretter har nivået vært tilnærmet uendret.



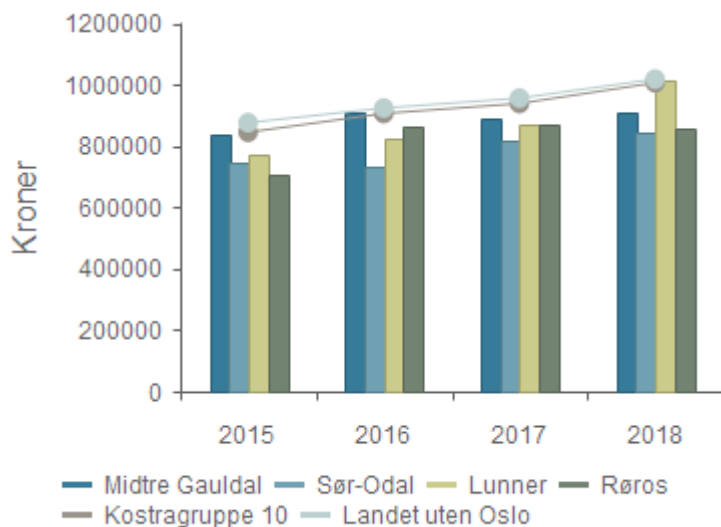
### Netto driftsutgift per bruker av hjemmebaserte tjenester



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	158 128	171 769	158 905	170 588
Sør-Odal	195 533	214 684	213 169	228 617
Lunner	253 503	236 085	215 970	203 775
Røros	149 039	148 298	161 255	195 718
Kostragruppe 10	191 904	202 871	219 206	239 567
Landet uten Oslo	203 332	211 364	218 078	236 588

Netto driftsutgifter per bruker av hjemmebaserte tjenester er en indikator som sier noe om produktiviteten i tjenesten. Her skiller Midtre Gauldal seg ut med klart lavest driftsutgifter, noe som er en indikasjon på høy produktivitet. Vi må imidlertid ha med oss at antall mottakere varierer voldsomt.

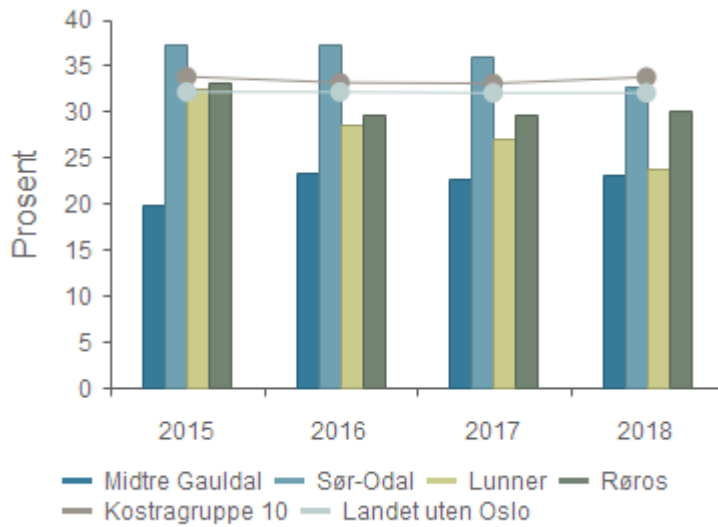
Netto utgift per plass i institusjon, korrigert for utleie



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	838 910	907 910	887 303	907 167
Sør-Odal	742 427	735 268	815 296	846 062
Lunner	771 764	824 870	868 438	1 015 271
Røros	703 527	861 313	872 422	857 329
Kostragruppe 10	844 235	905 515	937 980	1 005 431
Landet uten Oslo	875 440	923 184	955 394	1 017 331

Hver plass i institusjon kostet i 2018 Midtre Gauldal kommune 907 167 kr. Dette er godt under både landssnitt og kostragruppe 10, men over Sør-Odal og Røros. Utgiftene har ikke endret seg vesentlig de siste 3 årene.

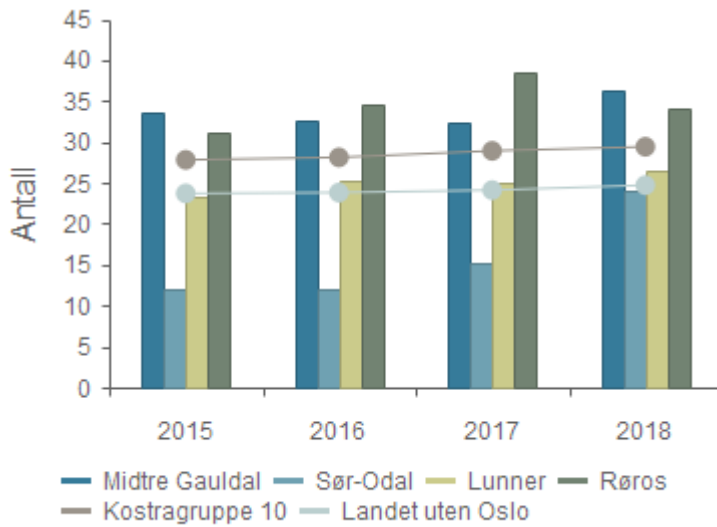
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	19,8 %	23,4 %	22,6 %	23,0 %
Sør-Odal	37,4 %	37,2 %	35,9 %	32,6 %
Lunner	32,5 %	28,5 %	27,0 %	23,7 %
Røros	33,2 %	29,5 %	29,7 %	30,2 %
Kostragruppe 10	33,7 %	33,1 %	33,0 %	33,7 %
Landet uten Oslo	32,1 %	32,1 %	32,0 %	32,0 %

Denne indikatoren viser hvor stor andel av alle brukere som har et omfattende bistandsbehov. Et lavt nivå her tyder enten på friskere innbyggere, eller flere brukere av omsorgstjenester. Midtre Gauldal og Lunner skiller seg ut i utvalget med klart lavest andel.

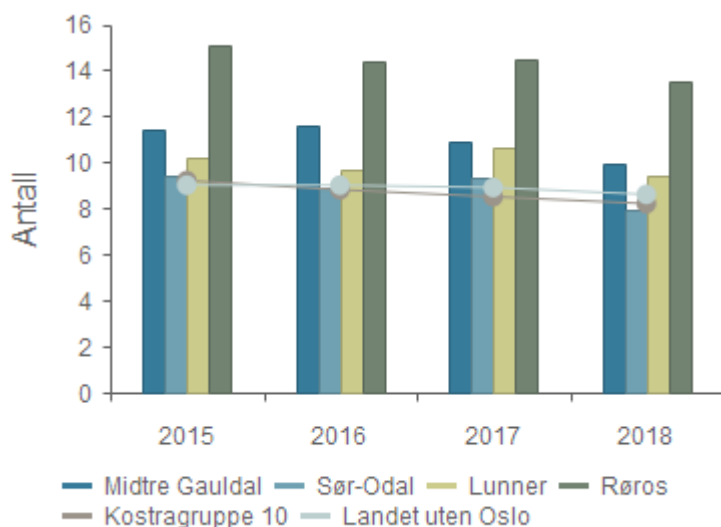
Brukere av aktiviserings- og servicetjenester per 1000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	33,5	32,6	32,4	36,3
Sør-Odal	11,9	12,0	15,1	24,0
Lunner	23,3	25,2	25,0	26,4
Røros	31,1	34,7	38,5	34,0
Kostragruppe 10	27,8	28,1	28,9	29,4
Landet uten Oslo	23,7	23,8	24,1	24,7

For å kunne sammenligne antall brukere i kommuner med ulike størrelse kan man se på antallet per 1000 innbyggere. Midtre Gauldal har høyest andel brukere av disse tjenestene i utvalget.

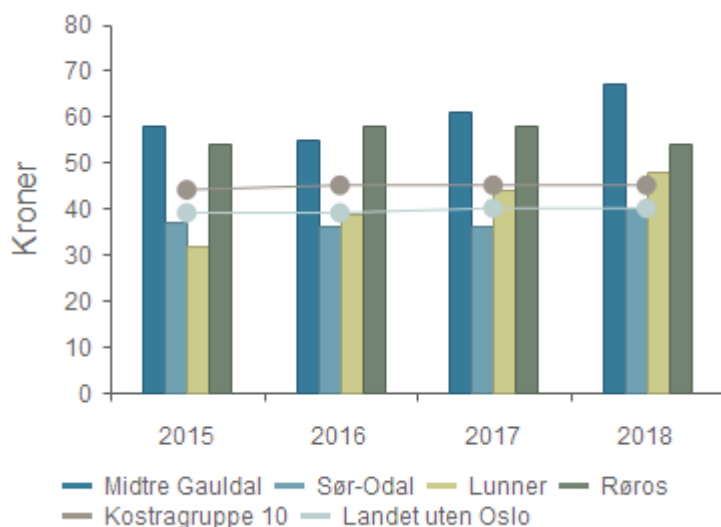
### Brukere av institusjonstjenester per 1000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	11,4	11,6	10,9	9,9
Sør-Odal	9,4	8,9	9,3	7,9
Lunner	10,2	9,7	10,6	9,4
Røros	15,1	14,4	14,5	13,5
Kostragruppe 10	9,2	8,8	8,5	8,2
Landet uten Oslo	9,0	9,0	8,9	8,6

Midtre Gauldal har 9,9 brukere av institusjonstjenester per 1000 innbyggere. Dette er vesentlig færre enn tidligere år, men det er fortsatt kun Røros i dette utvalget som ligger høyere. I en gruppe på 6300 personer vil Midtre Gauldal ha ca. 11 flere brukere av institusjonstjenester enn kostragruppe 10. Hver institusjonsplass koster kommunen over 900 000 kr. I året.

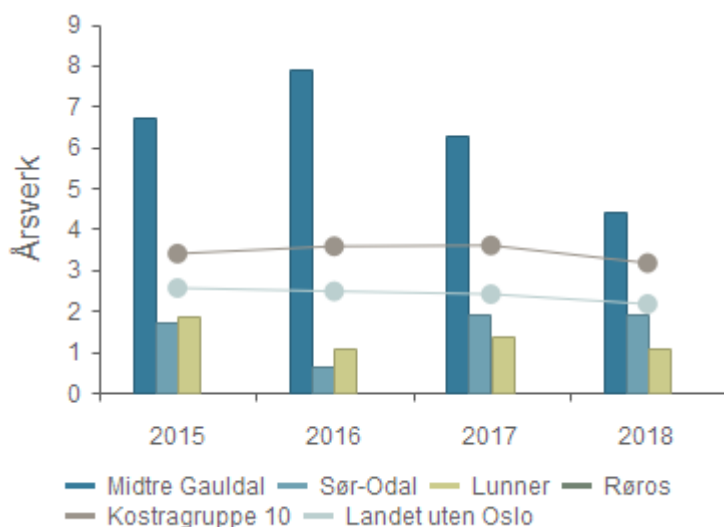
### Mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	58	55	61	67
Sør-Odal	37	36	36	40
Lunner	32	39	44	48
Røros	54	58	58	54
Kostragruppe 10	44	45	45	45
Landet uten Oslo	39	39	40	40

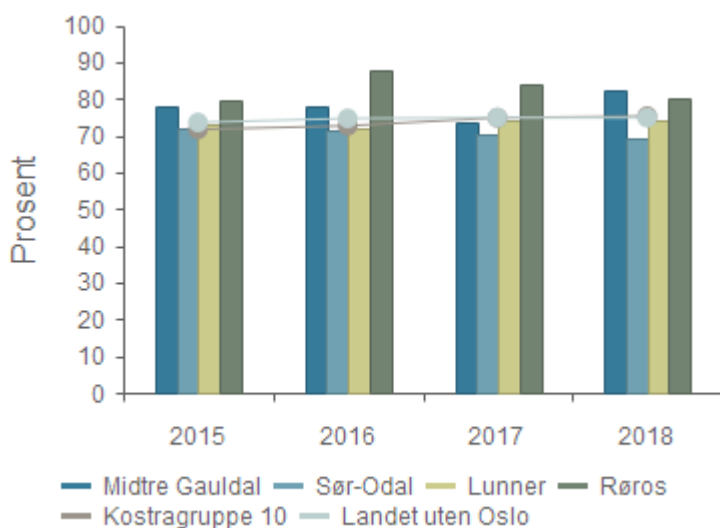
Når det gjelder mottakere av hjemmetjenester skiller Midtre Gauldal seg ut som den kommunen med klart høyest dekningsgrad. Her er antallet 67 brukere per 1000 innbyggere. Dette er for eksempel 22 flere enn i kostragruppe 10. Hvis tallene skaleres opp til en gruppe på 6 300 personer blir differansen 138,6.

### Aktivtør Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere



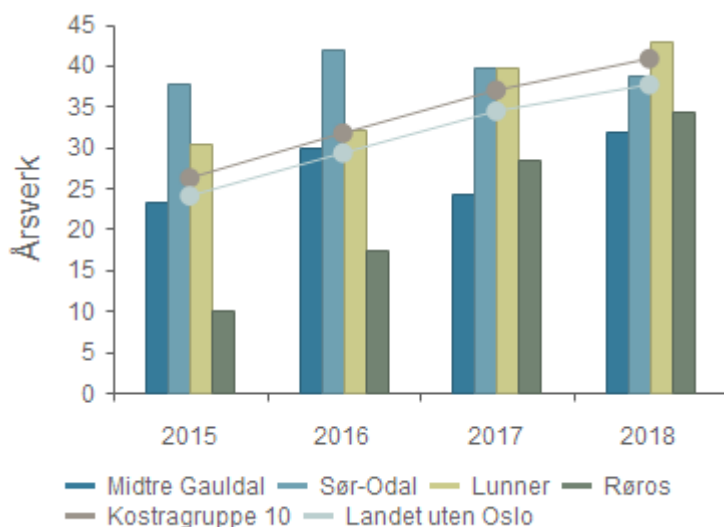
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	6,73	7,90	6,30	4,43
Sør-Odal	1,70	0,64	1,90	1,90
Lunner	1,88	1,10	1,38	1,10
Røros				
Kostragruppe 10	3,39	3,57	3,59	3,16
Landet uten Oslo	2,55	2,47	2,40	2,16

### Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning



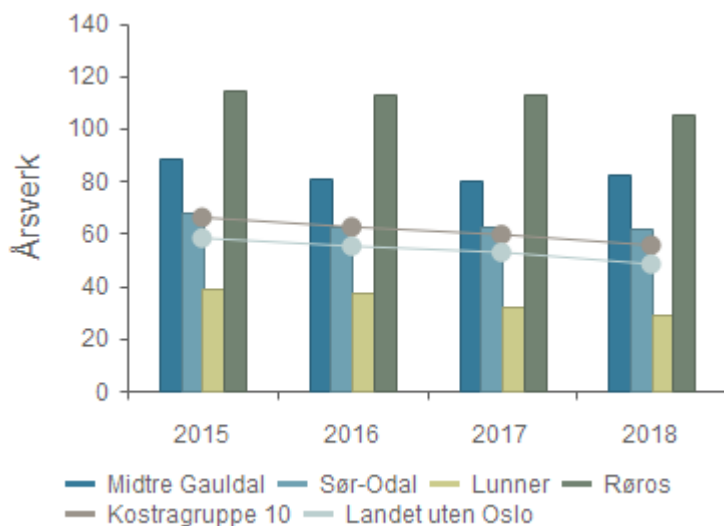
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	77,7 %	78,0 %	73,8 %	82,4 %
Sør-Odal	72,2 %	71,2 %	70,2 %	69,4 %
Lunner	72,9 %	72,0 %	74,1 %	74,2 %
Røros	79,8 %	87,6 %	83,9 %	80,1 %
Kostragruppe 10	71,6 %	72,6 %	74,8 %	75,2 %
Landet uten Oslo	73,5 %	74,6 %	74,8 %	74,8 %

### Helsefagarbeider - Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	23,39	29,80	24,20	31,77
Sør-Odal	37,65	41,93	39,76	38,67
Lunner	30,36	32,04	39,72	42,87
Røros	10,07	17,51	28,48	34,31
Kostragruppe 10	26,19	31,67	36,92	40,77
Landet uten Oslo	24,01	29,25	34,36	37,60

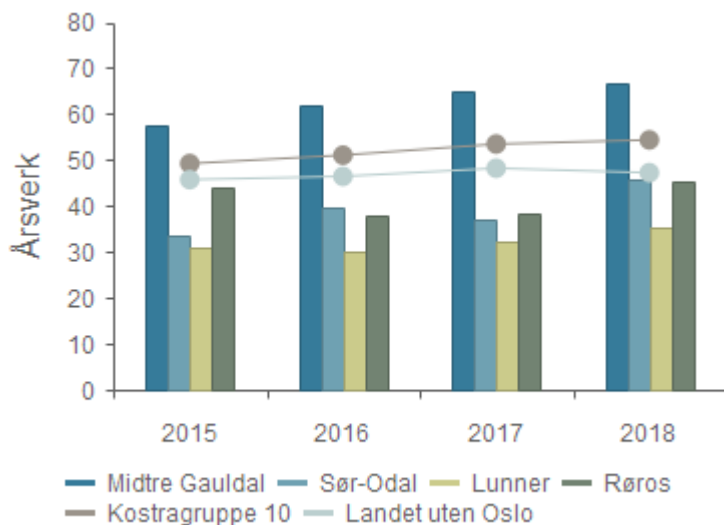
### Hjelpepleier - Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	88,53	81,09	80,09	82,10
Sør-Odal	67,80	62,56	62,56	62,03
Lunner	38,87	37,05	32,17	28,79
Røros	114,27	113,17	113,24	105,66
Kostragruppe 10	65,97	62,33	59,43	55,39
Landet uten Oslo	58,10	55,03	52,68	48,20



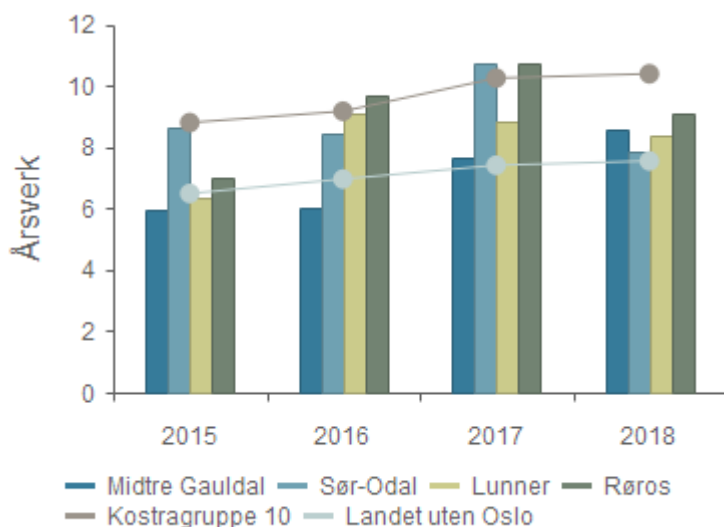
Sykepleier uten spesialitet/videreutdanning - Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	57,38	61,87	64,92	66,92
Sør-Odal	33,56	39,55	37,11	45,57
Lunner	30,89	29,93	32,32	35,40
Røros	43,97	38,04	38,32	45,54
Kostragruppe 10	49,21	51,03	53,46	54,35
Landet uten Oslo	45,71	46,42	48,19	47,22

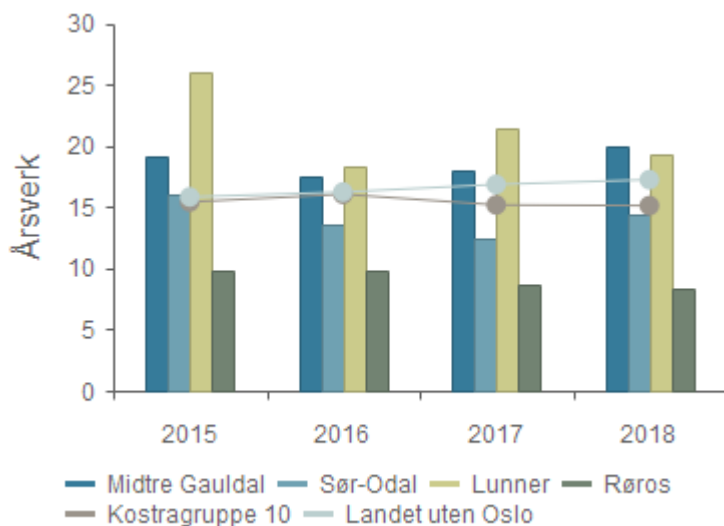
Per 10 000 innbyggere er det i Midtre Gauldal 66,92 sykepleiere uten spesialitet. Dette er klart høyest i utvalget og antallet har økt hvert år fra 2015. Høy sykepleierdekning er i utgangspunktet veldig positivt og regnes som en kvalitetsindikator, men hvis kompetansen ikke er krevd for å utføre arbeidsoppgavene så blir tjenestene unødvendig kostbare.

### Sykepleiere med spes./vd. utd. - Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere



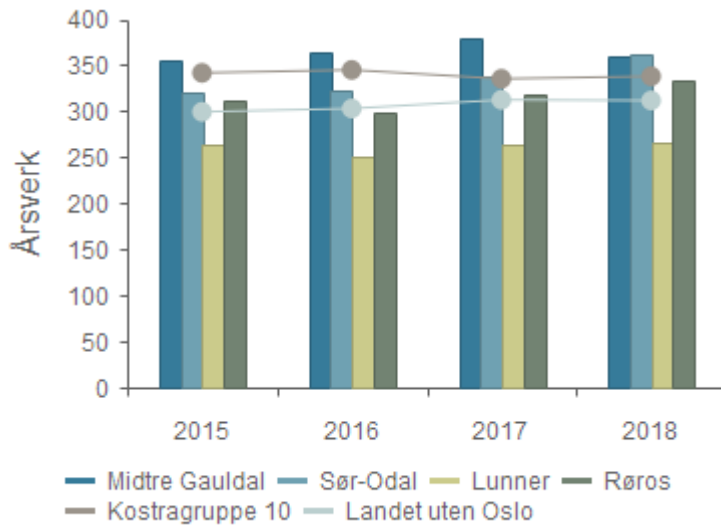
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	5,95	6,00	7,63	8,55
Sør-Odal	8,63	8,43	10,75	7,88
Lunner	6,33	9,06	8,85	8,37
Røros	7,01	9,65	10,70	9,07
Kostragruppe 10	8,79	9,16	10,24	10,38
Landet uten Oslo	6,48	6,95	7,40	7,54

### Vernepleier - Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere



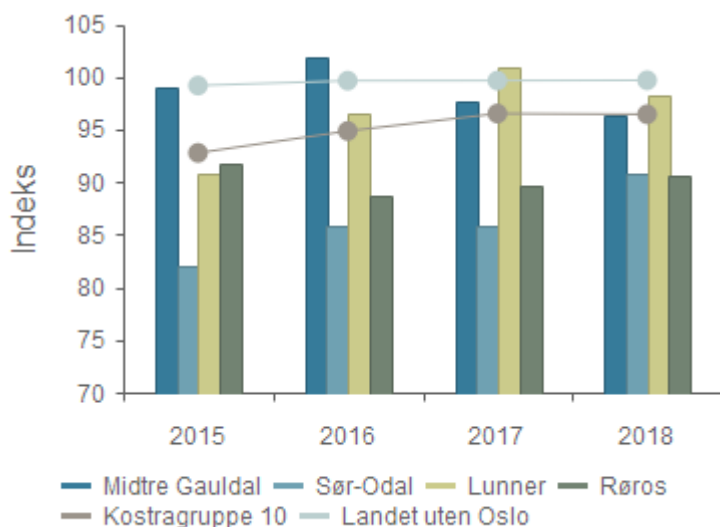
	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	19,18	17,50	17,91	19,98
Sør-Odal	16,10	13,63	12,46	14,42
Lunner	25,97	18,33	21,48	19,28
Røros	9,84	9,81	8,71	8,29
Kostragruppe 10	15,40	16,03	15,16	15,10
Landet uten Oslo	15,81	16,21	16,83	17,22

Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbyggere



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	355,3	364,4	379,1	360,3
Sør-Odal	319,8	323,1	336,8	361,8
Lunner	262,7	251,5	263,7	265,7
Røros	312,0	299,1	317,3	333,3
Kostragruppe 10	341,6	344,8	335,2	337,9
Landet uten Oslo	299,3	302,9	312,3	311,6

### Andre nøkkeltall - Ressursbruk Pleie og omsorg



	2015	2016	2017	2018
Midtre Gauldal	99,03	101,82	97,67	96,24
Sør-Odal	82,01	85,74	85,88	90,73
Lunner	90,85	96,53	100,99	98,31
Røros	91,74	88,66	89,60	90,55
Kostragruppe 10	92,76	94,84	96,50	96,43
Landet uten Oslo	99,16	99,62	99,63	99,66

Ressursbruken i sektoren for Midtre Gauldal er på 97,67. Dette er omtrentlig på samme nivå som snittet i kostragruppe 10, men godt over Sør-Odal og Røros. Ressursbruksindikatoren viser om kommunen bruker mer eller mindre penger på en tjeneste enn gjennomsnittskommunen (justert for kommunens eget utgiftsbehov). Denne indikatoren sier ikke noe om størrelsen på produksjonen eller effektiviteten i kommunen.

## Effektivitetsanalyse

Teknisk beregningsutvalg (TBU) foretar hvert år en analyse av effektiviteten innen de tre sektorene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg i norske kommuner. Kort forklart ser man da på hva man får ut (produkter) i forhold til innsatsfaktorene.

For pleie og omsorg inngår følgende innsatsfaktorer og produkter:

Innsatsfaktorer	Produkter
Årsverk av personell med relevant fagutdanning	Liggedøgn i institusjoner
Årsverk av personell uten relevant fagutdanning	Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov
Andre driftsutgifter enn lønnskostnader	Enerom i institusjon
	Timer til hjemmesykepleie
(Alle innsatsfaktorer er korrigert for bosettingsmønster)	Timer til praktisk bistand

Under følger tall for Midtre Gauldal og sammenligningskommunene for 2018:

Kommune fullt navn	Resultat Pleie og omsorg; Score	Innsatsfaktor, korrigert for bosettingsmønster			Produkt					
		Årsverk av personell med relevant fagutdanning	Årsverk av personell uten relevant fagutdanning	Andre driftsutg. enn lønnskostn., 1000 kr.	Enerom i institusjon	Timer til hjemmesykepl.	Timer til praktisk bistand	Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov	Liggedøgn i institusjoner	
5027 Midtre Gauldal	77	153	45	17 329	60	66 835	54 085	48	22 684	
0419 Sør-Odal	65	174	81	19 532	62	23 369	115 000	48	21 231	
0533 Lunner	81	154	56	17 029	54	46 822	110 524	49	22 827	
5025 Røros	90	127	38	18 434	32	40 886	66 228	58	25 577	

Tall for 2017:

Kommune fullt navn	Resultat Pleie og omsorg; Score	Innsatsfaktor, korrigert for bosettingsmønster			Produkt					
		Årsverk av personell med relevant fagutdanning	Årsverk av personell uten relevant fagutdanning	Andre driftsutg. enn lønnskostn., 1000 kr.	Enerom i institusjon	Timer til hjemmesykepl.	Timer til praktisk bistand	Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov	Liggedøgn i institusjoner	
5027 Midtre Gauldal	67	144	64	16 745	66	58 337	46 188	49	24 312	
0419 Sør-Odal	67	165	72	20 667	62	21 736	101 079	48	24 501	
0533 Lunner	80	154	56	17 083	45	42 737	94 360	54	23 929	
5025 Røros	100	128	31	18 414	26	50 523	62 806	64	26 499	

Midtre Gauldal oppnådde i 2018 en score på 77, en forbedring på 10 prosentpoeng fra 2017. Det vil i praksis si at kommunen er 23 prosentpoeng mindre effektiv enn den mest effektive kommunen i landet.

For å lettere kunne foreta sammenligninger på de ulike produktområdene er det i tabellen under foretatt en forenklet korreksjon for ulik ressursinnsats. Det vil si en hypotetisk produksjon som fouterter at sammenligningskommunene har samme ressursinnsats som Midtre Gauldal.

Kommune	Med samme ressursinnsats		Enerom i institusjon	Timer til hjemmesykepl.	Timer til praktisk bistand	Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov	Liggedøgn i institusjoner
	Ressursinnsats	Forhold					
5027 Midtre Gau	144 904	1	60	66 835	54 085	48	22 684
0419 Sør-Odal	180 722	1,25	50	18 737	92 208	38	17 023
0533 Lunner	151 219	1,04	52	44 867	105 908	47	21 874
5025 Røros	124 679	0,86	37	47 518	76 971	67	29 726

Da ser vi at Røros, som har den høyeste scoren i utvalget med 90, ville kunne gitt 124 489 timer til hjemmesykepleie og praktisk bistand, samt hatt 29 726 liggedøgn i institusjon. Midtre Gauldal gir til sammenligning 120 920 timer til hjemmesykepleie og praktisk bistand og har 22 684 liggedøgn i institusjon.

## Kommunebarometeret 2019

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 152 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver.

Midtre Gauldal endte i 2019 på 170. plass av 422 kommuner totalt sett. Nøkkeltallene for kun pleie og omsorg ga en 147. plass.

### Pleie og omsorg

20 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2019
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning	78	74	82	31	75	84	4,5	3,3	5,6
SYKEHJEM: Andel av beboere i institusjon totalt med omfattende bistandsbehov	80	73	79	243	82	97	3,6	2,8	3,2
DEMENS: Andel plasser i skjermet enhet, målt mot beboere på sykehjem over 80 år	14	26	28	327	40	91	1,9	2,7	2,8
KORTTIDSPASSER: Andel av opphold på sykehjem som er korttidsopphold	14,2	14,9	18,8	149	17	39	2,8	2,9	3,7
BEMANNING: Tid med lege på sykehjem	12,6	13,2	15	391	34	63	1	1,1	1,2
BEMANNING: Tid med fysioterapeut på sykehjem	12,6	35	39	68	25	61	1,9	4,3	4,5
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc	100	100	100	1	88	100	6	6	6
DAGTILBUD: Antall vedtak om dagaktivitet til hjemmeboende med demens, målt mot antall hjemmeboende med demens	0	0	31	149	28	61			3,7
REHABILITERING: Plasser avsatt til rehabilitering i institusjon per 1.000 innbyggere over 67 år	6,7	1,9	9,2	64	5,4	13,5	3,9	1,9	4,7
PROFIL: Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken, hjemmesykepleie	3,2	3,6	3,7	243	4,8	10,7	2	2,4	2,5
HJEMMETJENESTE: Andel vedtak om hjemmetjenester som iverksettes innen 15 dager	99	100	99	121	95	100	5,5	6	5,6
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb.	119	480	499	404	128	0	3,5	1	1
TRYGGHET: Antall trygghetsalarmer, målt som andel av hjemmeboende eldre over 80 år	0	0	34	331	46	72	1	1	2,6
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut per 1.000 innb. over 80 år	0	0	0		5,8	14,5			
BEMANNING: Årsverk av geriatrisk sykepleier per 1.000 innb. over 80 år	9,6	9,5	6,5	256	11,8	28	3	2,9	2,1
HJEMMETJENESTE: Mottakere av matombringning, gruppa over 80 år som ikke bor på institusjon	0	0	57	17	28	57	1	1	6
BISTAND: Andel som fullt ut får dekket opplevd behov for bistand til å delta i arbeid og studier	76	79	86	105	77	98	3,3	3,7	4,6
BISTAND: Andel som fullt ut får dekket opplevd behov for bistand til å delta i fritidsaktiviteter	46	54	66	172	60	86	2,5	3,1	4,1
BISTAND: Mottakere av BPA, støttekontakt og omsorgslønn per 1.000 innbyggere	0	0	7,9	299	11,4	23	1	1	2,7

Nasjonalt har 74,5 prosent av ansatte i pleie og omsorg fagutdanning. Andelen økte jevnt fram til 2014, men har siden vært ganske stabil. Relativt mange ansatte har fagutdanning i Midtre Gauldal hvilket bør indikere høyere kvalitet enn i mange andre kommuner. Andelen i kommunen er nå på 82 prosent, ifølge SSB. Andelen har økt med 8,6 prosentpoeng det siste året, det teller klart positivt i barometeret.

Av dem som bor på sykehjem, har 81,6 prosent omfattende pleiebehov landet sett under ett, per 2018. Andelen øker klart over tid. Det indikerer at innsatsen fortsatt dreies over mot hjemmebasert omsorg, og at man må være mer pleietrengende enn før for å få sykehjemsplass. Forutsatt at kommunen har gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappa, bør de fleste som bor på sykehjem ha omfattende bistandsbehov. I Midtre Gauldal er det 79 prosent som er i denne kategorien.

Det er anslått nasjonalt at fire av fem over 80 år på sykehjem har en grad av demens. Antallet skjermede plasser for demente på sykehjem nasjonalt ligger på omtrent halvparten av dette nivået. Snittet per 2018 ligger på 39,7 prosent. Kommunen har litt få skjermede plasser. I Midtre Gauldal tilsvarer antall plasser i skjermet enhet for demente 28 prosent av antallet over 80 som faktisk bor på sykehjem. Denne dekningsgraden er omtrent som for ett år siden.

I gjennomsnitt er 17 prosent av oppholdene på sykehjem i Norge korttidsopphold. Andelen har vært ganske stabil de siste årene. Andelen opphold som er korttidsopphold er omtrent på landsgjennomsnittet. De beste kommunene ligger på 38,6 prosent.

I snitt er det per 2018 34 minutter med lege per beboer per uke i Kommune-Norge. I Midtre Gauldal fikk beboerne i snitt 15 minutter med lege i uka i fjor. Det er omtrent det samme som året før.

På sykehjem ble det nasjonalt mindre tid med fysioterapeut per beboer i fjor. Det er første gang siden 2009 at tilbudet faller. Snittet per beboer på sykehjem er nå på 25,2 minutter i uka. I Midtre Gauldal har beboerne i snitt 39 minutter i uka med fysioterapeut. De beste er oppe på 61,3 minutter.

For landet sett under ett er 87,8 prosent av plassene på sykehjem det som kan regnes som moderne enerom. Kjøp av plasser i andre kommuner kan være en feilkilde i statistikken for enkelte kommuner. 100 prosent av sykehjemsplassene i Midtre Gauldal er regnet som moderne enerom.

Fra 2020 vil kommunene få en lovpålagt plikt til å ha et dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens. Mange kommuner har dette for en større eller mindre andel av målgruppa. Bare 155 kommuner har rapportert tall for dette til Helsedirektoratet. I disse kommunene er det i snitt hver fjerde hjemmeboende med demens, som har vedtak om dagtilbud. 31 prosent av hjemmeboende med demens i Midtre Gauldal har vedtak om dagaktivitetstilbud. Det er litt høyere enn snittet for de kommunene vi har tall for.

Andelen vedtak om hjemmetjenester som er iverksatt innen 15 dager, har for landet gått ned til drøyt 95 prosent. Alle vedtak om hjemmetjenester blir i Midtre Gauldal satt i verk innen 15 dager, ifølge tall fra Helsedirektoratet.

Antall registrerte trygghetsalarmer tilsvarer på landsbasis 46,4 prosent av alle over 80 år som bor hjemme. Målt mot hvor mange over 80 år som bor hjemme, er andelen registrerte trygghetsalarmer i kommunen litt under middels.

De ti siste årene har det blitt langt flere geriatriske sykepleiere i kommunene. Snittet er nå 11,8 årsverk per 1.000 innbyggere over 80 år. I Midtre Gauldal er det 6,5 årsverk med geriatrisk sykepleier per 1.000 innbyggere over 80 år.

Andelen funksjonshemmede som opplever at de fullt ut får dekket behovet om bistand til å delta i jobb eller studier, er nasjonalt på 76,5 prosent. Ifølge tall fra Helsedirektoratet opplever 86 prosent av de funksjonshemmede i Midtre Gauldal at de får den hjelpen de trenger for å kunne delta i arbeid og studier. De beste ligger på 98,1 prosent.

Bare 66 prosent synes de får dekket behovet for bistand til å delta i fritidsaktiviteter. De beste ligger på 86,3 prosent.

## Sammendrag

### Prioritet

Tjenesten prioriteres omtrentlig like høyt i Midtre Gauldal som snittet i KOSTRA-gruppe 10. Dette synliggjøres gjennom indikatorene «netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter» og «netto driftsutgifter per innbygger til pleie og omsorg». Sistnevnte er korrigert for ulike utgiftsbehov. Av sammenligningskommunen bruker Lunner mer og Sør-Odal og Røros mindre per innbygger på pleie og omsorg.

### Produktivitet

Produktiviteten i Midtre Gauldal er forholdsvis høy med lave utgifter pr. tjenestemottaker både blant hjemmeboende og i institusjon når vi sammenligner med snitt for kostragruppe 10 og landet uten Oslo. Utgifter pr. bruker av hjemmebaserte tjenester er lave i Midtre Gauldal. Her vil dekningsgraden, andel mottakere, ha stor betydning for resultatet.

### Dekningsgrad

Dekningsgraden er høy for pleie- og omsorgstjenester i Midtre Gauldal. Sum mottakere av aktiviserings-, institusjons- og hjemmetjenester pr. 1000 innbyggere var i 2018 på 113,2. Tilsvarende tall for kostragruppe 10 er 82,6.

Midtre Gauldal skiller seg spesielt ut når det gjelder mottakere av hjemmetjenester pr. 1000 innbyggere med 67 stk. Tall for kostragruppe 10 er til sammenligning 45. I en gruppe på 6300 innbyggere vil det da være 138,6 flere mottakere av hjemmetjenester i Midtre Gauldal. I samme gruppe vil det også være 10,7 flere brukere av institusjonstjenester.

At dekningsgraden er høy bekreftes også av andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov. Denne er på 23 % i Midtre Gauldal. Her er snittet i kostragruppe 10 på 33,7.

### Effektivitet

Effektiviteten i tjenesten er på 77 % for Midtre Gauldal. Det vil si at kommunen er 23 prosentpoeng mindre effektiv enn de mest effektive kommunene i landet.

### Kvalitet

Kvaliteten i pleie- og omsorgstjenesten er jevnt over god, noe som kommer tydelig fram med 147. plass på kommunebarometeret i 2019. Et av områdene med godt over snittet gode resultater er andel ansatte med helsefagutdanning. Her er kommunen på 31. plass i landet. Av kostra-tallene ser man også at sykepleierdekningen er svært god.

Andre vesentlige områder med gode resultater er andel korttidsopphold på sykehjem, andel brukertilpassede enerom med bad/wc og plasser avsatt til rehabilitering i institusjon.